

Pohádky

tisíce a jedné noci

Obsah

Obsah

Povídka o králi Šáhrijáru a Šáhzemánovi

Pohádka o nevině uvězněném vezíru

Dva princové a kouzelný pták

Povídka o provazníku Hassan-Alhabbalovi

Poživatel opia

Kupec a duch

Dobročinný obchodník

Abdallah ze země a Abdallah z moře

Vůl a osel

Povídka o králi Šáhrijáru a Šáhzemánovi

Vypravuje se, že kdysi v pradávných časech za dnů dávno minulých žil na indických a čínských ostrovech král z rodu Sasánovců.

Měl silnou vojenskou moc, veliké sbory životní stráže, mnoho služebníků a skvělou družinu. Měl také dva syny, z nichž staršího ustanovil vládcem ve své zemi, kdežto mladší byl králem v Samarkandu v Persii. Starší slul Šáhrijár, mladší Šáhzemán čili po česku Přítel města a Král času. Po dvacet let vládli bratří ve svých říších spravedlivě svým poddaným, byli veseli a spokojeni, až konečně starší bratr pocítil touhu spatřiti svého mladšího bratra a poručil svému vezírovi, aby k němu odjel a jej přivedl. Mladší bratr bez odkladu svolil a učinil hned přípravy na cestu. Poručil, aby služebníci, životní strážci se stany, velbloudy a mezky vyšli za město, a ustanoviv vezíra správcem říše, vydal se za nimi.

Tu ho napadlo, že v zámku něco zapomněl i vrátil se domů. Přijda domů shledal, že jeho žena za jeho nepřítomnosti si nepočínala tak, jak se věrné manželce chovati přísluší, a že ho obelhala, když se stavěla smutnou s ním se loučíc. Velmi se proto rozhněval a svou manželku krutě potrestal. Na to odcestoval k svému bratrovi. Šáhrijár vyšel mu v ústřety a s radostí jej uvítal. Král Šáhzemán však vzpomínal na truchlivou příhodu, již byl před svým odjezdem zažil, a bolest jeho byla tak veliká, že v tváři velmi pobledl. Jeho bratr se ho vyptával, proč je tak bledý, on však se zdráhal příčinu mu vyjeviti. Aby bratra obveselil, Šáhrijár uspořádal hon. Ale Šáhzemán zůstal doma. Šáhrijár se vydal na lov sám. A tu náhodou spatřil Šáhzemán, že ani bratrova manželka se nechová v nepřítomnost svého muže tak, jak je manželky a královny důstojno, a že svého manžela i ona klame a obelhává, líčíc mu lásku, které k němu necítí. Ba, že si počíná hůře, než jeho vlastní žena, již byl potrestal. „Bože, mé neštěstí je menší než bratrovo!“ Rozveselil se proto poněkud a jeho tváře zase zčervenaly. Toho si povšiml po svém návratu z lovu král Šáhrijár a velmi naléhavě se ho tázal po příčině této změny. Mladší bratr se zdráhal příčinu mu vyjeviti, ale konečně bratru všechno pověděl. Šáhrijár neřekl nic, ale zařídil věci tak, aby se o pravdě bratrových slov přesvědčil. Když se tak stalo, pravil k svému bratrovi: „Pojď, odejděme do světa a hledejme někoho, kdo by byl tak nešťasten jako my. Jinak by bylo lépe nežiti.“ I vyšli tajně zadní brankou z paláce a kráčeli dnem i nocí až přišli k velkému stromu, který stál uprostřed louky na břehu slaného moře. Napili se z pramene pod stromem a položili se, aby si odpočinuli.

Po nějaké době počalo se moře bouřiti. Z vln se vynořila černá postava, zvedla se jako sloup až k nebi a vkročila pak na louku. Bratří se ulekli, vylezli na strom a

skryli se ve větvích. Pod strom přišel strašlivý džin, duch obrovské postavy. Na hlavě nesl skříň. Posadil se pod stromem, otevřel skříň a vyňal z ní krabici. Když i tu otevřel, vystoupila z ní dívka, krásná a zářící jako slunce. – Džin k ní promluvil: „O, paní ušlechtilých žen, přejí si usnouti.“ Položil jí hlavu do klína a usnul. Dívka pozvedla hlavu a spatřila bratry ve větvích. I volala na ně, aby sestoupili a když se zdráhali, hrozila, že zbudí ducha, který je usmrtí. Bratři poslechli. Dívka jim pak vypravovala, že ji tento duch unesl v den její svatby a že nechce, aby její krásu kromě něho někdo spatřil. Zavřel ji proto do skříně na sedm zámků a ponořil ji do hlubin moře. „Ale já ho přec ošidím, neboť žena dosáhne všeho, čeho se jí zachce. Již Adam zhřešil pro ženu, d’áblem svedenou. Také vy jste mne spatřili, aniž džin o tam ví. Hle, tyto pečetní prsteny jsou památky od těch, s nimiž jsem se setkala bez duchova vědomí. Přidejte i své prsteny!“ A dívka jim ukázala šňůru, na níž bylo navlečeno pětsetsedmdesát prstenů. I řekli si bratři: „Je-li tomu tak, že žena ošidí tolikrát i ducha, je to pro nás útěchou.“ Vrátili se do zámku a král Šáhrijár kázal svou manželku popraviti. Pak poručil, aby mu přivedli dívku, již pojal za manželku. Ale i tu poručil, když byl uplynul den a noc, stíti. Neboť nechtěl již věřiti žádné ženě, nespolehal na její sliby, poněvadž její náklonnost měl za pouhý klam.

Tak to činil po tři roky, až lidé nařikali a se svými dcerami prchali. Zase rozkázal vezírovi, aby mu přivedl nějakou dívku, ale vezír nijaké nenašel. I vrátil se domů, naplněn hněvem, bolestí a bázní před králem. Vezír měl dvě dcery, obě krásné, starší se jmenovala Šehrzád [Dítě světa, původně: Osvoboditelka města.], mladší Dunjazád [Dítě světa, původně: Osvoboditelka víry.]. Starší přečetla mnoho knih a kronik, životopisů králů a dějin různých národů, a shromáždila prý tisíc takových knih. I ptala se otce, co ho trápí a souží, a když jí to otec pověděl, řekla: „Můj Bože, zasnub mne s králem; buďto zůstanu na živu, nebo se obětuji a zachráním dcery jeho poddaných.“ Vezír se ulekl a rozmlouval jí její úmysl. Ale ona pravila: „Nelze jinak, musí tak být!“ I ozdobil se jako nevěsta a odešla ke králi Šáhrijárovi. Dříve však řekla své mladší sestře: „Pošlu pro tebe. Až přijdeš, řekni: „Sestro, vypravuj nějaký příběh, abychom neusnuli!“ Pak budu vypravovati, a Bůh dá, že se tím zachráním!“ Tak se stalo. Šehrzád, přivedena ke králi, plakala, a na jeho otázku, proč pláče, odpověděla: „Máhi mladší sestru a ráda bych se s ní rozloučila.“ Král vzkázal pro sestru, a když ta přišla a se sestrou se zob jíkala, prosila starší sestru, aby vypravovala nějakou příhodu. Šehrzád odpověděla: „Ráda budu vypravovati, jestliže tento šlechetný král dovolí.“ Králi se to zalíbilo a pravil: „Vypravuj!“ A tak započala Šehrzád první noci vypravovati pohádku o kupci a duchovi.

Když bylo již k ránu, řekla, že bude dále ještě zajímavěji vypravovati příští noci, jestliže ji král nechá na živu. Král zvědav, jak se příběh skončí, slíbil.

Šehrzád dokončila své vypravování o kupci až třetí noci a poněvadž bylo ještě dosti času, načala novou povídku o rybáři, již vypravovala až do deváté noci. Pak započala povídku třetí a čtvrtou a tak vypravovala po tisíc a jednu noc, napjatě králem poslouchána. Když své vypravování dokončila, prosila krále, aby jí dal milost pro tři malé hošíky, kteří se jí zatím narodili. Král dojat zaplakal a pravil, že jí daroval život již dříve, než se jí dívky narodily, poněvadž poznal, že je šlechetná a zbožná. Na rozkaz králův celé město se ozdobilo, chudí byli obdarováni, otec Šehrzádin odměněn skvostnými šaty a povýšen, a po 30 dní se lidé radovali a veselili. Od té doby nedal král popravit již žádnou ženu a zemi své vládl šťastně a dobrotivě. Sestru Šehrzádinu, Dunjazádu, pojal pak za choť král Šáhzemán.

Pohádka o nevinně uvězněném vezíru

Veliký kalif Harun Al Rašid chodil jednoho dne, jakož býval často jeho obyčej, přestrojen po ulicích Bagdadských, doufaje, že tím způsobem netoliko najde zábavu, ale že i mnoho vypátrá, co jinak jeho radové před ním skrývali. V celku byl dobrým a moudrým panovníkem, avšak jeho prudká, popudlivá mysl přece někdy jej strhla k činům nespravedlivým.

Jsa zabrán v myšlenky, dostal se do ulice, jížto se jinak rád vyhýval, poněvadž v ní byl dům, jenž v něm probouzel nemilé upomínky, bylot' mu, jakoby mu jeho zpustlost, jeho zamčená okna a dveře, jakož i hrobové ticho, kteréž vůkol něho panovalo, trpké výčitky činily. Tento dům býval totiž druhdy obydlen jeho vezírem. v nějž kladl kalif největší důvěru, o jehož výtečné povaze nejednoho důkazu se mu dostalo. Přes to však podařilo se nepřátelům vezírovým, u kalifa jej osočiti a jeho hněv tak popuditi, že jej kalif bez vyšetřování dal uvěznit, a to o chlebě a vodě. Uplynulo od té doby sedm let, a žádný přímluvce netroufal si vydati se hněvu sultánovu a uvězněného kmeta se zastati. Jen nemá řeč jeho bytu, druhdy tak nádherného, vnikala k srdci sultánovu, když jej někdy uviděl; přece jej však nepřiměla k tomu, aby věc znovu dal vyšetřiti, jakkoli se obával, že ani spravedlivě, ani moudře nejednal.

Veliké bylo tehdy jeho podivení, když spatřil, že dům jeho bývalého ministra docela je změněn. Panoval v něm neobyčejný, dávno již nevidaný čilý život a ruch a množství služebníků snažilo se, aby bývalou jeho nádheru opět obnovilo, nábytek a štěny dlouholetého prachu zbavilo a vše slavnostně připravilo.

Sultán, překvapen, se zastavil a nemohl se zdržeti, aby se neoptal jednoho ze zaměstnaných takto mužů, co to znamená a koho do toho domu očekávají.

„Aj,“ odpověděl služebník vesele, „vezír, náš pán, právě nám vzkázal, že nabude dnes opět sultánovy přízně a že bude propuštěn na svobodu. Alláh budiž veleben, jenž jeho nevinu na jevo přivedl, neboť není lepšího člověka, nežli je vezír a sultán nikdy neměl věrnějšího služebníka nad něho.“

Kalif se zarazil nad touto odpovědí, již si nemohl vysvětliti. neboť mu ani na mysl nepřišlo, by vezíra pustil na svobodu. Avšak stal se zvědavým, byl by se rád dověděl, co jej k této naději opravňuje, a proto si umínil, že se k němu v přestrojení derviše odebere do žaláře. Skoro se obával, že dlouhým uvězněním ten starý muž pozbyl rozumu, a jeho svědomí počalo se mocně ozývati.

Nemeškal tedy a úmysl svůj vykonal. V blízkém krámě nakoupil hojně chleba a koláčů a pospíšil s těmito věcmi k vězení. Přišed tam, prosil dozorce za dovolení,

aby směl vězně navštívit a své zásoby mezi ně rozdati, dokládaje, že jej k tomu zavazuje učiněný slib. Bylo mu to dovoleno, on pak šel od kobky ke kobce, až se dostal k té, v níž byl vězněn nešťastný vezír.

Byl-li pohled na polospadlý příbytek vezírův sultánovi výčitkou; dotkl se ho změněný zjev kmetův ještě více. Jeho vlasy za těch sedm let zbělely jako sníh, a zármutek, jakož i nesčíslné nedostatky a svízele, jimž ubohý vězeň byl vydán, vryly mu hluboké vrásky do tváře. Přece však pohlíželo jeho oko přívětivě, a vědomí nevinnosti zachovalo jeho ducha bez pohromy, což sultán ihned zpozoroval a čímž hluboce byl dojat. Brzy však se vzpamatoval. Měl k tomu dosti času, neboť vezír právě konal modlitbu. Když ji ukončil, obrátil se k přestrojenému kalifu a tázal se ho mírně, co jej k němu přivádí.

„Chtěl jsem vám přát štěstí k vašemu osvobození,“ odpověděl kalif. „Vy mne sice neznáte, ale já se za vás přece často k Bohu modlil, abyste dosáhl svobody. Veliká byla tedy má radost, když vaši služebníci vypravovali, že budete dnes propuštěn na svobodu a ještě dnes večer do svého bytu se vrátíte. Překvapilo mne to tím více, ježto mi ještě dnes ráno bylo řečeno, že sultán ještě pořád vás nehodlá propustiti.“

„To může být, útrpný derviši,“ odpověděl vezír, „ale přece mi věřte, dříve že budu svoboden a na své úřady opět dosazen, než nastane noc.“

„Přeji vám, aby se tak stalo; ale řekněte mi, odkud čerpáte tak bezpečnou naději? Vyskytl se přítel nebo přímluvce, jenž se vás u sultána ujal, anebo se přesvědčil sultán jinak o vaší nevině?“

„To nevím, dobrý derviši; avšak mým přímluvcem jest, smím-li tak říci, velikost mého neštěstí. Z toho vzniká moje naděje. Posad'te se ke mně a já vám ta slova, která se vám snad zdají divnými, vysvětlím. – Jsem stár a věkem sešlý. Za ten dlouhý čas zažil a zkusil jsem mnoho. Tato zkušenost mne poučila o pravdě, že na vrcholu štěstí nadíti se lze pádu, a naopak, v nejhlubším neštěstí zase vysvobození. – Můj vlastní osud budiž vám důkazem tohoto tvrzení. Když jsem byl ještě vezírem, náležel jsem snad k nešťastnějším lidem na světě. Lid mě miloval, poněvadž jsem úřad svůj spravoval s mírností; sultán mi dával mnohonásobné důkazy své milosti a laskavosti, a též pozemských statků jsem měl s dostatek. Já všeho toho užíval s vděčností k Bohu a hleděl jsem se stati všech těchto výhod více a více hodným, doufaje, že tím způsobem uchráním se vrtkavosti osudu.“

Jednou večer jsem si vyjel s několika svými nejvěrnějšími přáteli na malé lodce na moře. Večer byl překrásný a moji přátelé byli plni veselosti a žertu. Líbezná vůně z blízkých zahrad mísila se se svěžím, občerstvujícím mořským ovzduším, posilujíc veselou a radostnou naši mysl. Cit štěstí, jakého jsem druhdy nemíval, pronikal mou duši. Pili jsme kávu, a já držel v ruce skvostný šálek, zhotovený z jediného kusu smaragdu; byl neobyčejně krásný a mně zvláště milý, poněvadž jsem

jej dostal darem od vzdáleného přítele. Avšak jsa zamyšlen, náhle jsem jej upustil, a šálek padl do moře. Dal jsem ihned zastaviti a zavolati obratného potápěče, jemuž jsem přislíbil velmi velikou odměnu, podaří-li se mu, můj zamilovaný šálek v moři nalézt. Byl ihned ochoten potopiti se a jenom mne prosil, abych mu zevrubně naznačil místo, kam šálek padl. V rozržitosti shodil jsem k tomu ještě briliantový prsten, jež jsem, hraje si s ním, v ruce držel, do moře. Když jsem to zpozoroval a sobě činil výčitky, vplul potápěč střelhbitě do vody a za dvě minuty vyplul se šálkem a prstenem vzhůru. Obdaroval jsem jej hojně a měl jsem velikou radost ze svých klenotů opět nabytých. Moji přátelé žertovali a škádlili mne přílišným mým štěstím, a to vzbudilo ve mně úzkostlivý cit, jehož jsem se nemohl sprostiti. Ano, obava, že za tolika štěstím v zápětí kráčetí musí neštěstí, stala se nejurčitější předtuchou, která se též brzy měla uskutečnit. Moji nepřátelé obžalovali mne křivě u sultána, neboť člověk šťastný mívá vždy závistníky a nepřátele. Sultán uvěřil jejich slovům více, nežli mnohaletým důkazům mé věrnosti, a dal mne bez dalšího vyšetřování uvrci do žaláře. Zde jsem měl dosti času, abych poznal v tichém přemýšlení, jak je mé předešlé tvrzení oprávněno, že totiž na vrcholu štěstí i neštěstí nastává náhlý obrat. Jsa povzbuzen tímto přesvědčením, ztrávil jsem sedm let s tichou oddaností ve vůli Všemohoucího ve svém žaláři, až se dnes něco přihodilo, co mi poskytlo jistotu o brzkém konci mého utrpení, jehož kalich jsem dnes dopil až na dno. Snad se budete usmívat, povím-li vám své neštěstí; ale pomněte, že život vězně mívá tak beze všech radostí, že se ho nejbolestněji dotýká i taková ztráta, jež se ostatním lidem zdá býti nepatrná. Tak se mi vedlo dnes.

Postrádáv tak dlouho masa, dostal jsem na ně takořka neodolatelnou chuť. Konečně se mi podařilo, příměti žalárníka mnohými prosbami a darem k tomu, aby mi kousek masa přinesl. Radost má z toho zdála by se vám dětinská, kdybych vám ji chtěl vyličovati. Avšak pomněte, že to bylo za těch sedm let ponejprv, co jsem maso dostal. Byloť žalárníkovi zakázáno, kromě vody a chleba něco jiného mi podávati. A žalárník, podávaje mi maso, řekl hned, že to bude naposledy. S radostnou netrpělivostí jsem se podle předpisu umyl; ale jak bych vám vypověděl svou bolest, když jsem se po umytí obrátil a spatřil, kterak mi právě veliká krysa s masem utíká! Nezapírám, že bolest ta byla taková, že jsem div neomdlel a nemohl se ubrániti slzím. – Avšak náhle zakmitla v mé duši naděje. Vzpomněl jsem si na ono mé neslýchané štěstí, když mi byly vyneseny s mořského dna ztracený šálek a prsten i na to, jak jsem potom tak náhle byl uvržen s vrcholu svého blaha do žaláře a bídy. A poněvadž myslím, jakož jsem tehdáž na vrcholu svého štěstí stál, že jsem nyní dosáhl nejhlubšího žalu: jsem přesvědčen, že mi nastává změna osudu, a že ještě dnes vyjdu z tohoto žaláře. Můj sultán a pán zajisté se přesvědčil o mé

nevině, a mé vysvobození jest blízké. V této důvěře vzkázal jsem po svém žaláříku svým služebníkům, aby můj dům opravili, neboť v hodinu mého štěstí, když do něho zase vstoupím, nechci, aby mi jeho zpustlost připomínala léta mého utrpení!“

Kalif naslouchal slovům vezírovým s nejhlubším pohnutím. Cítil celou velikost nespravedlnosti, s jakou s tím starcem nakládal, a lítost jeho byla tak živá, že sotva mohl zakryti pohnutí myslí a dále hráti úlohu derviše. Přece však se přemohl, nechtěje, aby návštěva jeho v žaláři se rozhlásila. Spěchal tedy, aby se rozloučil, a ubezpečoval vezíra, kterak i on je přesvědčen, že naděje jeho se vyplní, a toužebně očekávané svobody brzy opět se mu dostane.

Přišel do svého paláce, ihned svlékl dervišské roucho a oděl se po knížečku. Pak vzkázal pro vezíra a pro všechny své vysoké úředníky a pravil k nim: „Přesvědčil jsem se, jak nevině jeden z mých nejvěrnějších služebníků sedí v žaláři, i pospíším si, abych tuto nespravedlnost co možná nejdříve napravil. Ať se vezme nej-skvostnější čestný oděv a donese se mému starému, věrnému vezíru s prosbou, aby mi odpustil a úřad svůj zase přijal. Pak budiž doprovázen se vši poctou a velikým průvodem ke mně do paláce, abych mu sám všechny jeho hodnosti mohl vrátiti.“

Poselství sultánovo nepřekvapilo sice kmeta, jelikož se ho s takovou jistotou nadál; avšak přijal je s radostnými slzami v očích a s upřímnými díky Všemohoucímu, jenž jeho nevinu na jevo přivedl a jeho důvěru a naději vyplnil.

Kalif ve svém paláci vůči všemu dvořanstvu podal mu důkazy své nejvyšší milosti; avšak cítil dobře, že tím utrpení sedmi dlouhých let, jež nespravedlnost jeho uvalila na nejvěrnějšího služebníka, napraviti nemůže, a tato myšlenka naplňovala jeho šlechetné srdce největší bolestí. Protož pojal kmeta do své komnaty a neostýchal se svou žalost nad učiněnou jemu křivdou zřejmě vysloviti a srdečně jej prositi za odpuštění.

Pak mu vypravoval o své návštěvě v žaláři a prosil ho, aby na všechno zapomněl a zůstal mu přítelem.

Starý vezír pojal ho za ruku a líbaje ji a slzami polévaje, pravil: „Blaze lidu, jenž má panovníka, který, byť i lidsky chybil, přece není hrdý, aby to nevyznal a jako ty opět napraviti nehleděl! Netrpěl jsem marně, můj osud tě učinil opatrnějším a hněv tvůj nikdy již k nepředloženým činům tebe nepopudí. Alláh budiž veleben! Kéž můj příklad všem dá naučení, že se nesmíme ve štěstí ani vypínati, ani v neštěstí docela myslí pozbyti. Bůh jest všemohoucí, on drží osudy v mocné ruce své a umí jimi vládnouti jako oblaky, na obloze se vznášejícími, a jako potoky, po zemi tekoucími. Kéž jsou oči naše vždy otevřeny, abychom všude Jeho svatou vůli poznali a vždy s oddaností říkali: Velebeno budiž jeho svaté jméno!“

Starý vezír zůstal až do smrti sultánovým věrným přítelem a rádcem; ten pak

vládl stále moudře a mírně. Umřel u vysokém věku a jeho život byl dlouho vzorem panovníkům, kteří vládli po něm.

Dva princové a kouzelný pták

Mocný sultán panoval v krásné a veliké říši po mnohá léta v pokoji a radosti nad svým lidem. Tři kvetoucí synové byli jeho štěstím a chloubou; sultán ničeho nešetřil a dal je vzdělávat tak, aby z nich byli někdy moudří rádci a udatní bojovníci. Podařilo se mu to výborně. Když nejstarší dosáhl dvacátého a nejmladší osmnáctého roku, nebylo široko daleko nad ně udatnějších mladých hrdin. Krásní, štíhlí a silní – všickni stejně velicí – podobali se třem mladým cedrům, i byla radost na ně patřiti.

Tu přišel jednoho dne nějaký pucestný na sultánův dvůr. Byl vlídně přijat, i prosili ho, aby vypravoval o svých cestách. Co všechno jen slyšel a viděl! V kolika cizích zemích byl! Ti tři princové ho poslouchali s jiskřícíma očima, a starý sultán s tichou úzkostí pozoroval, že se v jejich srdcích probouzí nebezpečná tužba.

Zvláště je poutalo vypravování o ptáku, zvaném slavík žalostivých zvuků. – O tomto ptáku uměl pucestný vypravovati nejpodivnější věci. Žil v daleké zemi, v lese, v němž byly stromy mramorové. Jenom jediný zelený cedr tam rostl, a na něm visela zlatá klec, v ní ten divný pták v noci spával. Kdo ho tedy chtěl dostat, musil se potají vplížiti do lesa, a když pták usnul, dveře té klece rychle zavřít. Pak byl pták chycen a na vždycky otrokem šťastného majetníka. Ale bylo s tím odvážlivým podniknutím spojeno mnoho nebezpečství. Již přemnozí mladíci vydali se na cestu za ptákem, ale žádný z nich se nevrátil.

Víc pucestný o těchto nebezpečstvích nevěděl, neboť on sám se neodvážil přiblížiti se ke kouzelnému lesu, jakkoli by byl rád měl toho ptáka, jehož výborné vlastnosti arciť jej činily vzácným. On totiž uměl mluvit, a to tak moudře, jako žádný člověk na světě, neboť všechny věci, které se děly, byly mu známy. On znal minulost i budoucnost, mohl tedy dáti vždycky nej-moudřejší radu – a kromě toho měl na svém pravém drápu prsten, a ten, komu prsten náležel, byl mocnější nežli všichni králové na světě.

To všechno vypravoval ten cizinec a líčil štěstí majetníka toho kouzelného ptáka barvami tak živými, že všichni tři princové najednou vyskočili a jako jedněmi ústy zvolali: „Pták ten musí býti můj!“

„Vydáme se na cestu všichni tři zároveň,“ usnesli se pak, „a přičiníme se, abychom ptáka dostali!“

Ale to nemohlo býti, jak jim cizinec hned na to pověděl. Jenom jeden směl se toho odvážiti.

„Tedy nechte mne cestovati!“ zvolal nejstarší princ. „Vy jste mladší, a mně

náleží přednost!“

Mladší dva sklonili hlavy, a zdálo se, že jsou nemálo nespokojeni, že mají zůstat doma; přece však uznali, že jejich bratru, jako nejstaršímu, náleží přednost. Právili tedy, že jsou srozuměni, a Mahmud, tak se jmenoval nejstarší syn, odebral se k sultánovi, vyprositi si k cestě svolení.

Lze si pomyslet, že se sultán nemálo ulekl nebezpečné žádosti svého milovaného syna, ačkoli se toho již obával. Dlouho se zdráhal, avšak jinoch naň nepřestal prosbami naléhati. „Už je mi dvacet let,“ pravil, „a ještě jsem nevykonal nijaký hrdinský čin. To je hanba na syna králova, a já studem již mnohou noc jsem neusnul. Odmítneš-li mou prosbu, otče, pozbudu všeliké útěchy!“

Co měl starý otec dělat? Musil konečně svoliti, a Mahmud se vítězoslavně vydal na cestu. Osedlali mu silného, pěkného oře, do ruky vzal dobrý meč, a peněz mu rovněž na cestu nechybělo. Tak odcválal ze zámeckého dvora, a bratři za ním smutně hleděli.

Ač mu poněkud záviděli, přece těžce se s ním loučili, neboť se všichni tři srdečně milovali. Také Mahmud rozloučil se s nimi slze a ještě v poslední chvíli nastrčil svému druhému bratru;

Džoharymu na prst prsten a prosil ho, aby jej nosil na památku. Byl to vzácný dědičný prsten, jenž byl svěřován vždycky nejstaršímu potomku.

„Kdybych se nevrátil,“ pravil, „přece alespoň tento prsten se neztratí; je kouzelný. Zahynu-li, ucítí ten, kdo jej bude nositi, píchání. Ty tedy bude vědět, milý Džohary, kdy budu mrtev. – Pak se vydej na cestu. Jednomu z nás se přece podaří, toho výborného ptáka získati. Bud' zdrav!“

Dávno již zmizel oblak prachu za koněm Mahmudovým a cesta byla zase pustá a prázdná – ale otec a jeho dva synové pořád ještě stáli, dívajíce se za ním.

Konečně si sultán setřel slzy a pravil: „Pojďte, milé děti, zraky naše již ho nedohlédnou. Provodiž jej Alláh! Je-li to vůle jeho, navrátí se opět!“ – A vzdychajíce, odešli.

Ale minuly týdny a měsíce, a Mahmud se nevracel; ani nejmenší zpráva o něm nepřicházela. Úzkost starého krále vzrůstala, a také oba princové pociťovali nepokoj. Tu však jednoho dne, ani právě seděli u tabule, pocítil Džohary píchnutí v prstu, na němž měl prsten. Vykřikl a zakryl rukama obličej. Užasli a polekáni všichni naň hleděli.

„Ó,“ zvolal, a slzy ho polily, „právě teď můj bratr Mahmud zahynul!“

Nejprudší bolest zachvátila při této zprávě přítomné, a starý sultán hořce plakal. Avšak Džohary vstal a odhodlaně pravil: „Otče, prosím tě, abys mi dal koně a zbraň, neboť musím neprodleně odjeti; já to bratrovi přislíbil!“

„Ó, dítě mé!“ zvolal otec, „i ty mne chceš opustit?“

Dlouho se nemohl odhodlati, aby mu dal svolení, avšak princ prosil ještě

naléhavěji, než kdysi Mahmud, a tak konečně král svolil.

Na rozloučenou nastrčil Džohary nejmladšímu princovi Benazirovi kouzelný prsten na prst a rychlým klusem zmizel otci i bratru s očima, jako jeho bratr.

„Opatruj tě Alláh!“ volal za ním truchlící otec. – „Nechtěj, abych i tohoto syna ztratil, nejdobrotivější Bože!“

Avšak ani on se již nevrátil – a dříve, než minuly tři měsíce, zvěděl i Benazir podle píchnutí, jež pod prstenem pocítil, že jeho bratr již není na živu.

Rozmlouval jednoho dne se svým otcem, když sebou trhl, jakoby jím projel blesk. Tvář jeho zbledla na smrt. Vstal a chtěl mluvit, avšak kolena se mu chvěla, a hlas mu selhal. Konečně pravil zticha a hluboce dojat: „Není jiné pomoci než u Boha, neboť jeho jsme a k němu se musíme navrátit!“

„Můj syn, můj syn Džohary!“ zvolal starý sultán klesaje, neboť ihned tušil, co se stalo.

„Není ho již mezi živými,“ odpověděl Benazir. Vzlykající otec a syn padli si v náručí.

Chvilí zůstali ve svém bolu jak omráčení. Ale pak pravil princ: „Nesmím ztratit ani okamžiku, teď došlo na mne!“

„Benazire!“ odpověděl otec vyčítavě, „je-li možno, abys pro toho ptáka, jež proklínám, poněvadž mi odňal již dva syny, obětovati chtěl život? – Byli jsme tak šťastni bez něho a teprve od té doby, kdy jsme o něm uslyšeli, uhostila se žalost v našem domě. Ať si ho dobude, kdokoli má k tomu chuť, ale ty neopouštěj svého starého otce, neboť tys nyní jedinou a poslední jeho útěchou. Jestliže i ty zahyneš – zůstanu opuštěn!“

„Ó, otče,“ odpověděl Benazir, něžně mu líbaje ruku, „což myslíš, že by to skutečně bylo pouze pro toho ptáka, prosí! m-li tě, abys i mně dovolil odejít. Ví Bůh, jak rád bych přinesl tu slávu tobě v obět, abych tě ušetřil zármutku – avšak povinnost mne volá: musím své bratry pomstít a musím je zachránit. Nějaký vnitřní hlas mi praví, že se mi to může podařit. Nepřekázej mi – Alláh mi požehná — a dříve, než mine půl roku, tví tři synové tě obejmou!“

Otec si vzdychl a vrtěl hlavou. „Neuvidím ani tebe, ani jich,“ pravil; „avšak, nemáš-li zde stání, nuže, jed’! Bůh tě provázej!“

Vroucně děkoval syn za to dovolení a pak spěchal bez prodlení, aby se připravil na cestu.

Když nazejtří slunce vycházelo, všecko bylo hotovo. Kůň již stál osedlán a jeho mladý pán stkvěl se v úplném brnění. Jenom ještě čekal, aby přijal otcovské požehnání. Třesoucíma se rukama žehnal mu sultán. Pak ještě jednou se objali. Rychle vyšvihl se Benazir na oře a klusem odpádl.

Cesta do země kouzelného ptáka byla mu dobře známa, neboť ji byl cizinec

zevrubně vylíčil; ujížděl tedy bez meškání a tak rychle, jak jen bylo možno. Náramná netrpělivost pudila jej vpřed a za čas mnohem kratší než jeho bratří dostal se do říše, v níž byl kouzelný les.

Na dobrou míli okolo lesa nebylo města ani vesnice, ani domu – všickni lidé se vyhýbali neblahému lesu, do něhož viděli vstupovati tolik mladých, kvetoucích reků, kteří se nikdy nevraceli. Avšak princ nepozbýval mysli. Koně nechal v nejbližším městě a vydal se na cestu pěšky, neboť tak bylo stanoveno.

Veliké množství truchlícího a bědujícího lidu vyprovázelo jej až za bránu. „Ubohý jinoch!“ ozývalo se ze všech úst, „jest ještě tak mlád a krásnější a šťastnější než všichni, kdož se toho dosud odvážili! Ach, i on zahyne, jako všichni ostatní!“

Několik starých mužů snažilo se jej přemluvit. Zrazovali ho, líčili mu nejčernějšími barvami nebezpečí, která naň čekají. On však nedbal varování, neohroženě a směle kráčel vpřed, drže v ruce svůj pádný meč, jsa na vše připraven.

Bylo mu jiti po širém, holém poli. Slunce žhavě prahlo a poněkud jej unavilo, ale jinak nic mu nepřekáželo, i dostal se bez nehody k lesu. –Spatřiv jej, v úžasu se zastavil. Byltě to podivný pohled na bílé, nehybné stromy. Tuhými listy žádný vítr ne-zachvěl a hluboké ticho mrtvé této říše strašidelně rušil jeho dech.

Ale dodal si zmužilosti a máchnuv mečem, vkročil do lesa. Hrůza jej obešla; zastavil se, aby se ohlédl po dracích a obrech, kteří se asi nyní na něho vrhnou. Ale mýlil se. Vůkol bylo ticho a prázdno.

S podivením šel dále. Mrtvě hleděly naň bílé stromy a ledově dotkl se občas některý z těch studených mramorových listů jeho tváře. Bylo mu, jako by naň byla sáhla ruka umrlčí.

Dlouho marně hledal zelený cedr, jenž byl cílem jeho cesty. Již se stmívalo, když se dostal na místo, kde se ten obrovský cedr vypínal, rozkládaje daleko své zelené haluze. Benazir vykřikl radostně a přistoupil až k jeho pni, vrhnuv sebou do jeho stínu na zelený trávník. Nyní také uslyšel šumot větru, listy se pohybovaly a šeptaly jako listí stromů jiných. Tady jej opustila všeliká hrůza, a on byl tak potěšen, jakoby již byl překonal všechny obtíže a ptáka měl ve své moci.

Ale co mu zbývalo ještě vykonati? Vždyť zde visela ta zlatá klec! Jak dlouho potrvá, než přiletí pták a posadí se do ní? Pak zavře dvířka a pták bude jeho! Zdálo se mu to všecko tak snadné a divil se, že se toho jeho bratrům nepodařilo.

Zatím se stmívalo a měsíc vycházel.

V tom se ozval ve vzduchu šum jako třepot ptačích křídel, provázený líbezným zněním. Jinoch s rozkoší naslouchal. Zvuk se blížil, a brzy se vznášel nad jeho hlavou podivný pták. Nikdy neviděl peří, jež by se bylo krásou barev mohlo rovnati peří tohoto ptáka, zlato a stříbro, purpur, barva blankytná, tmavozelená a

růžová, všecko se stkvělo a třpytilo na jeho perutích; hlava a krk byly bílé. Pln úžasu patřil naň Benazir, a zdálo se, že pták má zase v něm zalíbení.

Jakmile jej spatřil, posadil se na větev zeleného cedru a pohlížel naň svýma okrouhlýma očima tak něžně, že to prince podivně dojalo. Pak se opět vznesl do povětří a obléтал v kruzích jeho hlavu. Zpíval při tom tak líbezně, že Benazir takového zpěvu nikdy neslyšel. Ale krásný ten zpěv byl nevýslovně truchlivý.

„Jaká bolest trápí asi tohoto krásného ptáka?“ pravil sám k sobě. Poslouchal pozorně a zdálo se mu, že v ptákově zpěvu rozeznává slova lidské řeči. Konečně jeho písni porozuměl. Pták zpěvem naříkal:

„Kdo řekne ubohému pocestnému: Odpočiň si!/? Kdo řekne nešťastnému ptáku Bylbylovi: Odpočiň si! – Všecky stromy? v lese směji odpočívati, ony spí od věkův! Ale Bylbyl se nesmí posaditi a unavenou hlavu uložit k spánku, dokud někdo neřekne: „Odpočiň si, ubohý ptáku!“

Když tato slova nejdojemnějšími tóny zpíval, chvěly se mramorové stromy a hluboce si povzdechly.

„Stromy vzdychají nad soužením nešťastného Bylbyla,“ pokračoval pták, „ale člověk jest krutější než kámen. Stromy se chvějí nad ptákem, pokoje nemajícím, avšak člověk jest chladnější nežli mramor. Nikdo neřekne ubohému pocestnému: Odpočiň si! – A přece nemůže Bylbyl dříve hlavu svou k spánku uložit, pokud útrpná duše k němu neřekne: Odpočiň si, ptáku!“

Benazir byl tak dojat, že se mu z očí ronily slzy. Jakoby měl ptákův zpěv kouzelnou moc, takovou žalost cítil v duši a byl by již již vyřkl ona slova: Odpočiň si! – kdyby ho nebyla zdržovala jakási zvláštní úzkost. Nepřišel ani drak, ani obr a přece tu číhala strašná nebezpečí! Jakž pak, kdyby právě tato slova tajila v sobě nebezpečí? – Benazir zaťal rty, a to tím pevněji, čím bolestněji pták naříkal a úpěl.

Zpěv jeho byl již zoufalý, a jeho žalostivé tóny pronikaly až do kosti. Sotva to snášel. Les sténal a země se třásla, – avšak princ zůstal neoblomný. Poznával, že jsou ta dvě slova opravdu osudná. Tu náhle pták hrozně vykřikl, až se to po lese stonásobně ozývalo, a pak všecko utichlo.

Bylbyl vletěl docela lhostejně, jakoby se nebylo nic stalo, do své klece a posadil se na bidlo. Otřepal se, čepejřil peří a postavil se na jednu nohu, stáhnuv pravý dráp s kouzelným prstenem pod perut'. Pak zavřel nejprve jedno oko, potom druhé a konečně usnul, jako všickni ptáci obyčejně činí.

„Nu, opravdu!“ pravil Benazir, „to licoměrné zvíře dělala hluk docela marně, neboť odpočívá tak klidně, jako jiní tvorové, ačkoli nikdo těch slov nevyslovil. To mu splatím!“

Povstal a rychle zamknul dvířka klece. „Hej!“ zvolal pak, „vstávej, mistře Bylbyle, a ohlédni se, jsi chycen!“

Pták rychle otevřel oči. Vida dveře zamčené, sklonil pokorně hlavu.

„Tys vyhrál, synu slavného sultána!“ pravil, „tys mým pánem, a já jsem tvým otrokem. Tu máš tento prsten! Pokud jej budeš nositi, budeš mít nade mnou moc.“

To řka stáhl prsten se svého pravého pazouru a odevzdal jej mladému vítězi, jenž se dlouho nerozmýšlel a rychle si jej nastrčil na prst.

„Nejprve mi řekni, kam se poděli moji bratři?“ tázal se pak.

„Tamhle jsou!“ odpověděl pták a ukazoval na dva bílé mramorové cedry, nejbližší stojící.

„Ony stromy?“ zvolal Benazir s úžasem „Ó, vy nešťastníci! – Ohyzdny Bylbyle, jakým způsobem se ti podařilo takto je proměnit?“

„Pane,“ odpověděl pták, „ty ses mohl stát snadno obětí téhož osudu, neboť jakmile bys býval mou úpěnlivou prosbu vyslyšel a slova: odpočiň si! vyslovil, byl bych na tvou hlavu vysypal plný zobák oné bílé země a ty by ses byl změnil v mramorový strom jako oni. Ještě nechápu, kterak jsi mohl tušiti v těch slovech zradu. Všichni rytíři, a bylo jich tři tisíce, bezelstně ta slova opakovali. Celý les, ježž tuto vidíš, se skládá z proměněných lidí.“

„Ukrutné zvíře!“ zvolal princ rozhněván, „nyní mi pověz, kdy je mohu vysvobodit!“

„To je snadné. Vidíš tamhle tu hromadu červené země? Po-sypeš-li své zkamenělé bratry tou zemí, nabudou opět skutečné své podoby.“

Benazir nepromeškal času. Nabral hrst červené země, aby nejprve vzkřísil své milované bratry. – A jaký div! Sotva se červená hlína bílých listů dotkla, již se celý strom zachvěl a v okamžiku se stala kouzelná proměna. Štíhlí a krásní, v úplné zbroji, s obnaženými meči v rukou, zrovna tak, jak byli v onom okamžiku, když ta nešťastná slova vyřkli, stáli zde oba hrdinové. S podivením hleděli kolem sebe a mnuli si oči, jako by byli ospalí. Benazir se nezdržel hlasitého smíchu vida, kterak se nemohou vzpamatovati, a padl jim do náručí.

„Jen se rozhlédněte!“ zvolal. „Vždyť jsme zde všichni pohromadě. Vašemu začarování je konec a pták jest náš!“

„A kdo jest ten, jemuž se to podařilo?“ tázali se, pořád ještě žasnouce. – „Jsi ty to, bratře Benazire?“

„Já jsem to,“ odpověděl jinoch radostně. „Bůh mi pomohl, že jsem pokušení šťastně odolal, a my všichni jsme zachráněni. Ó, kterak se bude náš otec radovati, až se navrátíme všichni tři živi a zdraví. Ani nevěříte, kterak se soužil!“

Šťastný Benazir vypravoval o domovu a o všem, co se tam za jejich nepřítomnosti bylo přihodilo; avšak jeho bratři ho poslouchali jenom napolo. Jejich tváře byly temně zardělé a chvílemi pokrýl jejich obličej mrak, jakoby v srdcích jejich nic dobrého se nedělo. Přece však se přemáhali a opětovali laskavá slova svého bratra, děkující mu za své vysvobození.

„Tys byl šťastnější, nežli my,“ pravili, „tys asi větším miláčkem Alláhovým, ačkoli nevíme, čím jsme si zasloužili jeho hněvu.“

„Nikoli,“ zvolal Benazir, „tak si to nesmíte vykládat. Jak by vás Alláh neměl právě tak rád, jako mne, když vám nyní vrací tak milostivě opět vaše krásné lidské postavy! Ó, máme velikou příčinu, abychom mu z hloubi srdce děkovali, pojdme, neobmeškejme toho!“

Poklekl, a Mahmud a Džohary následovali jeho příkladu. Ale modlitba, jež z jejich srdcí vycházela, nebyla tak čistá a radostná jako modlitba Benazirova.

„Nyní,“ pravil Benazir, když byl povstal, „nyní si vezměme pana Bylbyla – vždyť je náš!“

„Tvůj!“ odpověděli bratři. „My nemáme na něm žádného podílu. Vždyť ty sám jsi ho dobyl!“

Podivuhodný chlad, s jakým slova ta pronesli, mladého prince velmi zarazil.

„Ó, bratři,“ pravil smutně, „co to znamená? Zdaž jsme nebývali my tři jedno srdce a jedna duše? – Co míval jeden, náleželo i druhému!“

„Tys ten rek! Tebe bude naše země velebit, ne nás. My musíme s hanbou sklopit oči a poslouchat, jak si lidé budou šeptati: Ejhle, ti dva jsou starší – ale nejmladší velmi nad nimi vyniká! Jemu se podařilo, čeho oni dosáhnouti nemohli!“

„Mahmude a Džohary,“ pravil nejmladší, něžně na ně pohlížeje, „příliš mně ubližujete! Bůh ví, jak málo jsem myslel na slávu, když jsem se vydal na cestu. Co mě neodolatelně pudilo, byla moje láska k vám. Abych vás vysvobodil, odvážil jsem se života, jehož bych byl za žádnou cenu svému starému, opuštěnému otci odnítí nesměl a nechtěl. – A jakáž pak je to sláva, jížto jsem si dobyl? Vždyť jsem nezvítězil ani nade lvem, ani nad drakem – meč můj ani krupějí krve nebyl zbrocen. Celá moje zásluha záleží v tom, že mi náhodou napadlo, tušiti nebezpečí ve slovech tohoto ptáka, a sotva bych byl býval na to připadl, jako vy, kdyby mne váš příklad nebyl učinil opatrnějším. – Mahjmude, Džohary! Prosím vás snažně, abyste neztrpčovali radosti, kterou všichni cítíme, když se tu nyní živi a zdraví opět objímáme a podivuhodného ptáka nazýváme svým.“

Tato srdečná slova nezůstala bez účinku. Zdálo se, že oba bratři svou křivdu uznávají. Objali Benazira a prosili ho, aby jim odpustil; a on, na jehož tváři se objevil opět blahý úsměv, líbal je vesele a něžně – a dále již na to nemyslel.

„Nuže, a teď pojdte!“ zvolal. „Avšak dřív, než pomyslíme na něco jiného, zrušme smutné začarování těchto mramorových stromů.“

Všichni tři nabírali červené země, a jdouce od stromu k stromu a nasypávající ji na každý trochu, spatřili, kterak vstává jinoch za jinochem, ospale se ohlížeje, jakoby se probouzel z hlubokého sna.

Za krátko proměnil se mramorový les ve vojsko tří tisíců mladého rytířstva, z

nichž byl přišel jeden z té, druhý z oné země a mezi nimiž mnohý zde byl spal jistě již sto roků.

Lze si pomyslet, že bylo nemálo vyptávání a divení, neboť každý se upamatoval na to, co jej sem vedlo, totiž na podivného ptáka a žalostivý jeho zpěv; nikdo však nechápal, kterak se stalo, že se pohroužil náhle v tak dlouhý a hluboký spánek, a ještě divnější jim bylo, odkud všichni ti cizí rytíři, v přilbicích a v hávech odění a s meči v rukách, byli přišli.

Vesele kráčel nyní Benazir jejich řadami a všecko jim vysvětloval, tiskl jim ruce a ubezpečoval je, že je šťastnějším proto, že je vysvobodil, nežli že lapil ptáka, a kdo viděl při tom jeho veselou a upřímnou tvář, nemohl o pravdě jeho slov pochybovat.

Děkování a veselému jásání nebylo konce, a všichni vysvobození jednomyslně se prohlásili za otroky svého šlechtného vysvoboditele. Ten však zavrtěl hlavou a ubezpečoval, že bude proň po radosti, budou-li ještě dále na něho doléhati, aby tuto oběť přijal.

„Vy jste jako svobodní mužové sem přišli,“ pravil, „a jako svobodní se navrátíte do svých vlastí. Já bych nezasluhoval dobrotivosti Alláhovy, kdybych si jen okamžik pomyslel, že se mohlo stati jinak! Mějte se dobře, a Bůh vás všechny na cestě prováže!“

„Bůh žehnej šlechtnému našemu osvoboditeli a učiň jej šťastným, jak toho zasluhuje!“ zaznělo se rtů tří tisíců rytířských jinochů.

Potom se vracel průvod ve vítězoslávě do města. Benazir se zlatou klecí Bylbylovou v čele. Podivili se lidé, když jej spatřili! Bylo to možno? Nikdo nechtěl tomu divu věřit, dokud se o tom nepřesvědčil vlastníma očima; ale pak nebylo jáso tu konce!

„Alláh budiž pochválen a veleben!“ voláno se všech stran. „Konečně ty věčné oběti přestanou!“ Všecko se hrnulo k šťastnému princovi. Byly uspořádány všelijaké slavnosti na jeho počest – ale on neměl stání. Nemohl se dočkat chvíle, kdy přinese usouzenému otci touženou útěchu. Protož opustiv město, pospíchal dále. Až na hranice jeho země provázelo ho tři tisíce rytířů – nechtěli učinit jinak. – Teprve odtud se rozejeli na východ i na západ – do svých vlastí.

Mahmud, Džohary a Benazir jeli sami dále. V srdcích obou starších bratří však nebylo jasno; radost, že opět spatří svého starého otce, nepřemohla zlou závist, každým dnem černější. Jejich vlastní svědomí jich arci proto odsuzovalo, přece však nemohli zahrnout své nekalé myšlenky; jenom se jim podařilo je utajit, tak že se zdáli veselí a radostí naplnění, a Benazir nic netušil.

Již byli od hlavního města vzdáleni jen několik dní cesty. Tu se zastavili ve stinném lesíku, aby přenocovali. Byl tam jasný, hluboký rybník, na jehož velmi příkrých březích se rozložili. Brzy požili prostou večeří a zahalivše se do pláště,

položili se k odpočinku jeden vedle druhého.

Benazir usnul brzy, a též Džohary, jenom Mahinudovi nepokojné srdce nedalo spáti.

Den, kdy se měli domů navrátiti, byl blízký – jaká však hanba! Zahanbeni od nejmladšího bratra! Tato myšlenka byla příliš trpká. Kvapně se vzpřímil a přejel si rukou čelo. Hluboký povzdech se mu vydral z prsou.

„Mahmude, tys ohavný!“ pravil sám k sobě. „Pryč s těmi černými myšlenkami!“

V tom okamžení padl jeho zrak na usmívající se tvář Benazirovu, a v duši jej bodlo. „Odpusť mi Alláh!“ šeptal, „těžce jsem se proti němu provinil.“ – Pak se hluboce k bratrovu obličejí nachýlil, aby, patře naň, opět vzbudil lásku ve svém srdci a zbožné myšlenky ve své duši.

Avšak satanáš znovu mu předstíral slávu šťastného vítěze; ukázal mu lid, kterak jásaje, ho vítá, – krále, jak jej nejprve objímá a konečně snad i nástupcem svým jej činí; – „a ty, ty Mahmude! – Po tobě nikdo se nedívá, vždyť jsi přemožen od svého nejmladšího bratra!“

Čelo jeho víc a více se mračilo, hrozivěji patřily jeho oči na spícího bratra, který ležel tak blízko u kraje rybníka, že jej mohl dolů snadno svrhnouti.

Satan jej zaslepil! – Ruka jeho sebou trhla – ozvalo se temné šplouchnutí – a všecko zase utichlo. – Džohary, vyděšen byv tím šumotem, procitl. Viděl, jak Mahmud zírá upřeně do vody, viděl i, že je místo, kde Benazir ležel, prázdné.

„Pro Bůh, Mahmude,“ zvolal, „cos to učinil?“

„Ticho!“ odpověděl Mahmud, klada mu ruku na ústa, – „již se stalo; my jsme nyní reky, kteří dobyli kouzelného ptáka!“

Džohary si zakryl obličej rukama, avšak neučinil nic, aby nešťastného bratra zachránil, – také nedělal Mahmudovi výčitek, neboť ten učinil pouze skutkem myšlenku, která znepokojovala i jeho srdce.

Vrahové již neměli stání na neblahém místě; – kvapně se opět vyšvihli na koně a jeli rychle dále. Za několik dní dojeli do sídelního města.

S jáсотem byli uvítáni! Radostí unesený lid, hrdý na mladistvé reky, metal jim na cestu palmové ratolesti a vedl je s vítězoslávou do paláce. Radostný pokřik doléhal ke starému králi už z daleka. V hluboký smutek zahalen, seděl ve své komnatě. Užaslý zdvihl se, a v tom právě přiběhl k němu bez dechu jeden z jeho služebníků a vrhnuv se mu k nohám, pravil: „Alláh jest veliký! Jméno jeho budiž velebeno! Vznešený sultáne, tvoji synové se navrátili!“

„Moji synové! moji synové! – Ó, přešťastná zpráva! Pochválen budiž Alláh! – doved' mne ven, abych jim spěchal v ústrety!“

Ale služebník musil sultána nésti, neboť radostí jeho údy zemdlely. Sotva že přišel na zámecký dvůr, blížil se také již vítězoslavný průvod jeho synů. Mahmud a

Džohary zvedli ptáka Bylbyla vysoko nad hlavy.

„Mé děti, mé opět se vrátivší děti!“ zvolal otec u vytržení a rozpřáhl náručí. „Jeli pak to pravda, že mi vás Bůh opět daroval?“

Tiskl je jednoho po druhém na svá prsa a slzami je poléval.

„Ale kde jest Benazir?“ zvolal náhle, zaraziv se. „Benazira nevidím.“

„Benazir?“ ptal se Mahmud s podivením, „jak, otče, ty ho hledáš u nás?“

„Myslili jsme, že zdrav prodlévá ve tvém paláci,“ doložil Džohary; „což zde není?“

„Zde? – Pro Bůh! On před čtyřmi měsíci odjel, aby vybojoval ptáka i aby vás vysvobodil!“

„Aby nás vysvobodil? – Aj, otče, vidíš přece, že nás nikdo vysvobozovat nemusil. Vymkl jsem si na cestě ruku, proto jsem s* tak dlouho zdržel, a tak mne můj bratr Džohary zastihl. Spolu jsme pak podnikli ten odvážný čin, přemohli šťastně všechna nebezpečí, a dobyli ptáka. To jsou naše příběhy! – O Benaziru nevíme nic.“

„Ó, Alláhu!“ pravil otec, zakrýváje si rukama obličej, „přece tedy tomu chceš, aby radost moje nebyla úplná? Tys všemohoucí, já s pokorou se poddávám a děkuji ti vroucně, žes mi alespoň tyto dva syny opět daroval!“

I plakal znova a líbal je, a oni vstoupili do paláce. –

Když byli oba hrdinové o divech a nebezpečích mnoho navypravovali, kterých prý zakusili, poručili přinést ptáka Bylbyla, aby jej lépe prohlédli. Jeho překrásné peří naplnilo sultána rozkoší.

Avšak počkejte!“ zvolal náhle radostně, „nepovídal nám onen pocestný cizinec, že nejpřednější jeho vlastností jest, že umí věštit? A nejsou-li mu všechny věci známy? Optejme se ho, aby nám pověděl nějakou zprávu o mém milém synu Benazirovi.“

Oba bratři s uleknutím na sebe pohlédli a zarděli se. Koktali cosi, čeho si starý sultán, žádostiv uslyšetí ptákových zpráv, nepovšiml. I jal se hned ptáka vyptávat: „Kde je můj syn Benazir? – Pověz, Bylbyle, vždyť to musíš vědět.“

Pták se naň podíval ale neřekl ani slova.

„Jak, ty neodpovídáš?“

Bylbyl zatřepal perutěmi a postavil se na jednu nohu; ale jako prve ani nemukl. – S podivením hleděl sultán na své syny.

„Co to?“ pravil, „snad nás ten cizinec přelhal?“ Oba bratři pocítili veliké ulehčení. Pták mlčí – jako by jim spadlo těžké břímě se srdce.

„To nechápeme!“ řekl Mahmud. „Neměli jsme na cestě příčiny na něco se ho tázati. Jeho mlčení se divíme jako ty. Zkusme to ještě jednou, snad se teprve rozmýšlí.“

„Odpověz mi, Bylbyle,“ pravil starý král znova, „nevíš nic o mém nejmladším

synu? Je-li živ či mrtev?“

Bylbyl se postavil na druhou nohu a sklonil zobák, vypraviv ze sebe několik žalostných zvuků.

„Kde jest?“

„Bylbyl odpovídá jenom svému pánu,“ řekl konečně pták zkrátka.

„Tedy se ho zeptej ty, Mahmude,“ pravil král.

Mahmud při prvních slovech zbledl jako stěna. Sotva mohl ústa otevřít. Přece však se opanoval, aby nevzbudil podezření a tázal se: „Kde jest můj bratr?“

Tu pták zobákem hněvivě kloval do klece, čepýřil se a třepetal křídly.

„Odpovím jenom svému pánu!“ křičel.

„Nu, což pak nejsem tvým pánem?“

„Ty? – Ty nikoli!“

Bylbylovi sršely oči hněvem. – „Můj pán jest ten, jenž nosí můj prsten!“

„Tvůj prsten?“ ptal se starý sultán udiven; ale Bylbyl neodpovídal už ani slova. Postavil se opět na jednu nohu a příkrčil se na bidélku.

„Jaký je to prsten?“ obrátil se sultán k synům. Ti však byli na rozpacích a nevěděli, jak odpovědět.

„Nevíme,“ pravil konečně Džohary. „My jsme žádného prstenu u něho neviděli.“

„Ten pták třeští,“ doložil Mahmud. „Nejspíš zahořel na cestě od slunce, neboť jsme nesli klec nepřikrytou. Až se vzpomene, snad se rozpomene.“

Těmi slovy se mu podařilo upokojit sultána, jenž své syny příliš miloval, aby je byl nějak podezřívá.

„Opravdu!“ zvolal Mahmud, když byl otec odešel, „to mohlo špatně skončit! Jaké jsme se to dopustili neprozřetelnosti! Že jsme si nepomyslili, jak snadno nás může ten pták prozradit.“

„A ten prsten! – Ani jsme ho nevzpomněli. Utonul s Bena-zirem,“ pravil Džohary zasmušile.

„Poděkuj za to Alláhovi!“ zvolal Mahmud; „neboť kdyby byl neutonul, byl by nás ten prokletý pták připravil o život“

„Ano, ale co je nám nyní pták bez prstenu pláten! Nadarmo jsme se dopustili zlého činu!“ odpověděl Mahmud; „nic nám to neprospěje.“

„Ó, bídniče! tys všim vinen!“ zvolal Džohary. „Prokletá budiž tvá ruka, jež spáchala bratrovraždu!“

Mahmud se zachvěl. „Nesluší se, abys mi činil výčitky?“ odpověděl hněvivě. „Však dobře víš, že jsi tou vraždou vinen zrovna tak, jako já!“

„Ó, budiž nám Alláh milostiv!“ zvolal Džohary. „Bývali jsme tak šťastni! – Nikdy nám nevzejde z hříchů požehnání!“

Zakryv si obličej rukama, vyběhl z komnaty. Svěží vzduch poněkud ochladil

jeho horké čelo, avšak žhoucí žár v jeho srdci nic nemohlo ochladit. Upřeně zíral do dalekého rovinatého kraje, jenž se rozkládal před zámeckým dvorem, a sledoval zrakem cestu, po které kdysi odjížděl, aby získal cenu, pro níž tak hluboko klesl.

V tom zpozoroval oblak prachu, který se k zámku blížil. S počátku si ho nevšimal, brzy však rozeznal zástup jezdců. Zlaté pancíře se třpytily v slunečním světle a meče se jiskřily jako žhoucí plameny. Jezdci pádili úprkem. Bylo jich asi pět set. V jejich čele jel štíhlý jinoch s purpurovým turbanem na hlavě. Byl již tak blízko, že Džohary zřetelně mohl rozeznati jeho rysy, kdyby byl jinoch neměl tvář skloněnou. Teprve, když dojel asi na dvacet kroků, zvedl hlavu a zraky obou mladíků se potkaly.

Jako by byl zasažen bleskem, zkácel se princ s výkřikem na zem.

Když Mahmud, sveden byv zlým duchem, ubohého Benazira svrhl do rybníka, nic zlého netušící jinoch spal tak tvrdě, že se dříve neprobudil, až voda se nad jeho hlavou zavřela. To cítil, že jej uchopil vír a hluboko stáhl. Sotva si mohl pomyslit: „Alláh budiž mé duši milostiv!“ Pak pozbyl vědomí.

Ale Bůh ustanovil jinak. Po nějaké hodině opět otevřel oči a uviděl se ležeti na skvostném divanu. Ohlížel se, a podivení jeho rostlo, když spatřil, že se octl ve veliké, křišťálové síni. Všecky stěny byly průhledné, bylo jimi viděti vůkol modrou vodu. Sín byla ozdobena nejkrásnějšími a nejrozmanitějšími lasturami.

„Nejspíše sním,“ pomyslně si Benazir a zavřel oči; ale pozoroval ještě, jak se otevřely dveře, a jimi přiběhl zástup rusalek, které se opatrně k němu blížily a pak jej potíraly rozličnými libo

vonnými mastmi. Smyslové jeho znovu se mátly, i ležel nepohnutě s očima polozavřenými. – Brzy pak se otevřely dveře ještě jednou, a tenkrát vstoupila do síně bytost – nad níž neviděl nikdy vlnadnější. Zdálo se mu, že je to královna těch rusalek, neboť měla na hlavě korunu z vodních růží, ovinutou perlami a v ruce držela lilii.

„Žije?“ otázala se šeptem.

Malé rusalky kývaly hlavou a chtěly odpovídati, avšak Benazir rychle vstal a postavil se. Rusalky, které se toho nebyly nadály, hlasitě vykřikly, a krásná dáma chtěla prchnouti; – ale on se před ní zdvořile poklonil a prosil ji tak snažně, aby zůstala, že na konec jeho prosbě vyhověla.

„Nejprve mi povězte,“ pravil snažně, „kde jsem?“

„Jsi u mne,“ odpověděla ona, „v mém zámku.“

„Ale jak jsem se sem dostal?“

„Moje rusalky našly tě v rybníku a přivedly tě sem, poněvadž tě litovaly.“

„Ó, je pravda,“ zvolal Benazir, jenž si počal vzpomínati, „položil jsem se večer

na kraj rybníka, abych si odpočinul, a nejspíše jsem ve spaní do rybníka spadl. Ó, moji ubozí bratři, jak se budou pro mne rmoutiti! – Povězte mi, vznešená královno, kterak bych se k nim opět dostal?“

Královna vrtěla hlavou. „Ubohý princí,“ pravila, „to bude věc nejmožná, aspoň v mé moci to není. Já nejsem rusalka, nýbrž princezna, zakletá zlým duchem, jenž království mého otce zničil a celou moji rodinu povraždil. Jenom mne ušetřil, poněvadž mne litoval, jak mi říká. Ale já se ho bojím a roznemohu se, když jej spatřím. Proto mne uvěznil v tomto vodním zámku. Já sama jsem věznem, jak pak mám tobě pomoci?“

Zakryvši si obličej rukama, hořce plakala. I Benazirovi stékaly slzy po tvářích, – ale jeho dobré srdce se více rmoutilo pro osud její, než pro vlastní. Kdyby byl neměl doma otce a bratrů, kteří se proň soužili, jak se domníval, nebylo by mu nikterak bylo těžko, zde v tomto křišťálovém paláci bydleti s těmi malými rusalkami a s tou krásnou královnou.

Ta však za chvíli mluvila dále: „A co je nejhoršího, když ten zlý duch přijde a tebe zde spatří, usmrtí tě a mne snad také!“

„O to neměj starostí,“ zvolal Benazir; „což nemám po boku dobrý meč? Díky Bohu, s mečem v ruce se nebojím žádné nestvůry!“

„Meč ti nepomůže,“ odpověděla princezna smutně, „neboť ten duch se nebude potýkati s tebou mečem, usmrtí tě kouzelným slovem.“

Princi bylo opravdu poněkud úzko, avšak vzpamatoval se, pomysliv, že duch zde ještě není, a kdo ví, kdy přijde. Avšak tato útěcha brzy se změnila v leknutí; netrvalo dlouho a přikvapila jedna rusalka, lomíc rukama a volajíc: „Duch, duch!“

Ubohá princezna úzkostlivě vykřikla a bez vědomí klesla na divan. Benazir myslil, že je mrtva, i lomil rukama.

V tom se náhle vzduch zatřásl hromovou ranou a před ním stála vysoká postava s dlouhými vousy. Nemyslil jinak, nežli že je to onen zlý duch, jenž zde princeznu zamkl; i vytasil hrozivě meč, avšak k největšímu jeho podivení položila postava pokorně ruce křížem na prsa, řkouc: „Já jsem otrok prstenu, jejž na prstě nosíš – rci, co poroučíš?“

„Co poroučím?“ pravil Benazir, mysle pořád ještě, že se mýlí, a pohlížeje brzy na prsten, brzy na ducha: „Vysvětli mi nejprve, co to všecko znamená, kdo jsi a jak to, že se jmenuješ otrokem toho prstenu?“

„Pane,“ odpověděla postava, „je to můj osud, jenž mne činí otrokem prstenu, jejž na svém prstu vidíš, a jejž jsi ptáku Bylbylovi s pravého drápu stáhl. Pokud ten prsten nosíš, jsi mým pánem, a kdykoli jej třeš, objevím se, abych vykonal tvé rozkazy.“

„Ó, Alláh budiž veleben!“ zvolal šťastný Benazir, „nyní je vši bídě konec!“

Pospěš tedy co nejrychleji naproti tomu duchu, jenž se sem blíží. Sraz mu hlavu a přines mi ji.“

Postava zmizela; avšak sotva Benazir zastrčil meč do pochvy, byla tu opět, zvedajíc za vlasy do výše ohyzdnou hlavu.

„Zbud' nyní zlehka princeznu,“ pravil princ, „a pak odejdi.“

Duch poslechl. – Bázlivě otevřela princezna oči, ale spatřivši Benazira tak veselého před sebou, pozbyla též úzkostlivého výrazu ve tváři.

„Co se děje?“ tázala se.

„Nepřítel váš je mrtev!“ odpověděl princ, vyzdvihnou hlavu.

Teprve, když ji Benazir zahodil daleko do rybníka, opět pozdvihla oči a děkovala mu slzíc, ačkoli nechápala, kterak se mu ten rekovný čin mohl podařiti.

„Brzy se budete mít ještě více příčin diviti,“ odpověděl princ s vyjasněnou tváří. „Nyní však chci, abychom se oba dostali z rybníka na denní světlo.“

Třel svůj prsten. Jeho otrok se objevil s týmž hřmotem. Princezna se nejprve velmi ulekla, brzy se však upokojila, spatřivši jeho pokorné chování.

„Vyved' nás z toho rybníka na denní světlo,“ poručil Benaziry a sotva poslední slovo dořekl, již se ocitl na zeleném břehu rybníka s princeznou po boku.

„Díky tobě, výborný duchu!“ zvolal potěšen; „nyní tě prosím ještě za něco; přiveď mi zástup krásných rytířů a dva koně pro mne a pro princeznu, rád bych jel velmi skvěle do sídelního města svého otce, aby radost byla úplná.“

Ihned se všech stran se objevovali krásně odění jezdcí, až jich bylo pět set, a vystrojený sluha přivedl dva osedlané koně za stříbrné uzdy.

Princezna s podivením patřila na všechny ty divy. Ale Benazir ji vyzdvihl na jednoho z koní a přislíbil, že jí cestou všecko vysvětlí. Pak vyšvihnuv se sám na druhého koně, zvolal: „Vpřed!“

Skvělý průvod se hnul, a ten průvod to byl, jejž Džohary spatřil, a proto tak strašně vykřikl, poněvadž v jinochu poznal svého hanebně zavražděného bratra. Benazir nemaje ani tušení o jeho zločinu, jakmile jej spatřil, pobodl koně a držel za chvíli bratra v náručí.

„Můj bratře,“ zvolal, „můj milý Džohary!“ Avšak Džohary odpověděl pouze hlubokým povzdechem a odvrátil tvář.

Benazir nabral hrst země a nejprve své milované bratry vzkřísil

„Ubohý mladík!“ pomyslí si Benazir. „Radost jej celého pomátla. Má mne asi za mrtvého a myslí, že to byl jen můj duch, jenž jej objímá, a to jej tak děsí.“

„Džohary,“ zvolal ještě jednou něžně, „milý bratře, vzpamatuj se, vždyť jsem to já sání, já, s tělem a duší, a nikoli můj duch. Alláh mne zachránil, když jsem spadl do rybníka. Žiji a vrátil jsem se k vám, svým milým, kteří jste zajisté již tolik pro mě truchlili!“

To mluvě líbal jej, a Džohary mohl odpovídati jenom slzami.

„Alláh ví,“ vzlykal konečně, „jak se raduji, že to tak řídil, a že tě opět máme.“

„Myslíš-li, že jsem o tom dost málo pochyboval?“ tázal se Benazir s něžnou výčitkou.

Nyní vyšel i Mahmud, divě se neobyčejnému hluku, avšak spatřiv ten průvod, stanul na pavlánu tak ztrnule, jako stál druhdy, proměněn v mramorový strom v kouzelné zahradě Bylbylově.

„Mahmude, Mahmude!“ zvolal Benazir, jakmile ho viděl. „Aj,“ doložil se smíchem, vida jej tak bledého a nepohnutě stojícího – „vy jste se nejspíš všickni potřeštili! Což pak vyhlížím jako skutečný duch, že mne všickni tak podivně vítáte? Kdybych nevěděl, že je to pouze radost a překvapení, jež vám odnímá řeč, skutečně bych myslel, že jste se mého příchodu ulekli.“

Něžně objal i nejstaršího bratra, avšak na jeho čele vyrazil studený pot, a on něžného jinocha urputně odstrčil.

„Nedotýkej se mne,“ pravil, „jsem příliš nehodný.“

Pln úžasu Benazir ucouvl, a právě chtěl otevřít ústa k otázce, an vyběhl starý sultán. Spatřiv tuto milovanou postavu, zapomněl rychle na všechno a klesl jinochovi na prsa. Mlčky setrvali oba po dlouhou chvíli v objetí.

„Ó, Alláhu!“ zvolal konečně otec, „jak veliká je tvoje dobrota! Milovaný synu, my jsme už nedoufali, že tě kdy uvidíme; pokládali jsme tě za mrtvého.“

„Ano,“ odpověděl Benazir, „byl jsem skutečně v největším nebezpečství života. – Moji bratři již zajisté ti vypravovali, že

jsem – Bůh ví, jak se to mohlo stát – poslední noci, když jsme spolu usnuli na břehu rybníka, spadl do vody.“

„Tvoji bratři?“ tázal se otec udiven. „Pravili mi, že tě ani neviděli a že ani nevěděli, že ses vůbec vydal na cestu.“

Zaražen pohlédl Benazir nejprve na otce, pak na bratry. V první chvíli nevěděl, jak si ty řeči vysvětlit, ale potom se mu zdálo, že se toho dovtípil.

„Ó,“ pravil, usmívaje se, „z toho poznávám měkké srdce svých bratří! Oni tě chtěli ušetřit bolesti, abys mě nepovažoval za zcela ztraceného; a proto ti raději řekli, že mne ani neviděli. Pak ti zůstala aspoň naděje, že se někdy ještě navrátím. – Jak jsem jim za to vděčen, neboť kdybys mne byl měl tak jistě za mrtvého, jako oni sami, byla by tě dnes radost usmrtila, anebo bys mě byl uvítal tak, jak učinili oni, jako bych se to nevrátil já, nýbrž pouze můj duch. – Ó, milovaný otče, a přece jsem to já sám. Později vám povím všechno, prozatím pravím jen tolik, že mě zachránil prsten Bylbylův.“

„Prsten Bylbylův? Ty máš ten prsten? Jak jsi ho nabyl? Dnes jsme ho bolestně pohřešovali. Tví bratři mne ujišťovali, že toho ptáka dobyli sami.“

Opět stál Benazir zaražen a pohlížel s jednoho na druhého, co zatím jeho bratři, na smrt bledí a nemohouce ani údem pohnouti, jako viny sobě vědomí hříšníci klopili oči k zemi. Ale ještě pořád jeho čistá duše nemohla se odhodlati podezřívati je. Již otvíral ústa, aby se jich otázel, proč mluvili nepravdu, ale otec mu ústa rukou uzavřel. Jeho duchu vzcházel papírek pravdy. Zblednuv, pohlédl zasmušile na své nejstarší syny. „Já se pravdy dovím,“ pravil přísně, „chci ji vědět. Pojd'te za mnou bez prodlení všichni tři – optám se ptáka Bylbyla. Ten nyní bude odpovídat, když je přítomen jeho pravý pán.“

Tu se vytrhl Mahmud násilně ze svého zasmušilého dumání a padl na kolena. „Nikoliv, otče, nikoli!“ zvolal. „Toho se netaž. Nejsem tak podlý, abych svůj zločin mohl ještě dále zapírat. Alláh mi buď milostiv! Já otevřel satanovi srdce a on tam nasypal jedovaté nenávisti. Byla to tato ruka – tato ruka – a proklet budiž neblahý ten okamžik – kteráž mého bratra onoho večera svrhla do rybníka.“

Zoufale zakrýval si obličej. Džohary vrhl se vedle něho na kolena.

„Pane na nebi!“ pravil starý otec hlasem se chvějícím, „proč jsi je raději nevzal hned k sobě, než abys mi je takto opět daroval?“

Pak nastalo hrobové ticho. – Benazir stál s rukama svislýma, nejsa mocen ani slova. Ta bolest byla přílišná pro jeho věrné, láskyplné srdce.

„Ó, Bože!“ pomyslně si, „kéž bych byl raději utonul.“ – Netroufal si pohlédnouti na bratry; sklopil oči a odvrátil od nich v bolesti tvář.

„Benazire!“ zvolal konečně Džohary třesoucím se hlasem, „aspoň na nás pohlédni, ne! máš-li nás už za hodny svého slova! Nebesa vědí, jak jsem se trápil a jak jsem dnem i nocí želel strašného toho činu.“

Mahmud jenom hluboce vzdychl.

„Ó, bratři,“ zvolal Benazir, a slzy se mu konečně vyronily z očí, „odpusťte mi, jestliže se vám zdálo mlčení moje příkrým. Avšak bolest má je příliš veliká, neboť se obávám, že krásná důvěra, která nás až posud pojila, navždy jest porušena, ne snad, že bych vámi pohrdal nebo na vás se hněval, – nikoli, Mahmude a Džohary, neboť věřím příliš pevně, že to byl satan, jenž vás v tu hodinu pokoušel, a že vaše srdce nic o tom nevěděla – ale vy mě ode dneška nebudete již tak milovat, vždy nedůvěřivě se domnívající, že skrývám v sobě proti vám zášť.“

„Šlechtný synu,“ zvolal otec, objímaje ho, „Bůh ti žehnej tisíckrát, a velebeno budiž jméno jeho, neboť mi dal v tobě dítě, jež mne bude těšit po ztrátě ostatních.“

„Nikoliv, otče, ne tak,“ odpověděl Benazir, zvolna se mu z náručí vlna, „tvoji druzí dva synové nejsou ztraceni.“

I přikročil něžně k Mahmudovi a Džoharymu, kteří ještě pořád klečeli a plačíc obličej si zakrývali.

„Vstaňte a poprosme otce, aby nám všem třem požehnal. – Pane, nedávej mi svého požehnání bez těchto; neboť věř mi, že jsme přece všickni tři hodni,

abychom je dostali. – Ta osudná tmavá noc byla pouhý zlý sen, jenž pomátl jejich rozum. Ným však procitli a jejich srdce jsou opět jako druhdy věrná a dobrá.“

„Ó, Alláhu!“ zvolal Mahmud hluboce dojat, „jakého bratra chtěli jsme se sami zbaviti! – Otče,“ pravil pak, s hlavou skloněnou k němu se blíže, „Benazirova velikomyslnost hluboce mne zahanbuje, avšak zároveň mi dodává mysl, abych prosby své

sloučil s prosbou jeho. - - - Odpusť! Naše srdce nejsou ještě tak zkažena. Přijmi nás opět za své syny, a my ti přísaháme, že se nikdy nestaneme nehodnými tvého jména!“

A všickni tři se vrhli před ním na kolena. V pláči objímal otec všechny tři. Slzy, jež proléval, vyronily se arci ještě také z největší žalosti, ale hněv jeho byl zlomen, i důvěřoval, že hluboká lítost, již oba starší synové jeví, jest upřímná.

Benazir se po tomto výjevu první opět ujal slova. „Zapomněl jsem docela,“ pravil, „pověděti vám, že nepřicházím sám. Přivedl jsem s sebou družku, která ještě čeká venku. Co si jen pomyslí, že nikdo nepřichází, aby ji uvítal!“

Pospíšil ven, a ostatní ho následovali. Krásný průvod stál ještě v nejlepším pořádku před zámeckým dvorem, a na své brůně seděla krásná princezna. Benazir ji představil jako svou osvoboditelku a vypravoval krátkými slovy její příběhy. S radostí ji starý sultán přivítal, a to tím srdečněji, že v ní poznal dceru jednoho ze sousedních králů. Za Benazirovy nepřítomnosti zpusťil zlý duch jeho zemi; sultán byl srdečně rád, že ten netvor, jenž se stal postrachem všech sousedních zemí, došel zasloužené odplaty. Přislíbil, že ubohou princeznu, jakmile si toho bude přát, doprovodí do její vlasti a dosadí na královský trůn, který jí jako poslednímu potomku náleží.

Skutečně se to za několik neděl stalo. Avšak princezna tam nezůstala sama, doprovodil ji Benazir jako její choť a král. – Jeho otec chtěl jej ustanoviti též svým nástupcem, ale Benazir se toho vzdal ve prospěch svých bratrů, spokojiv se s trůnem, jež mu jeho milá choť darovala. – Bylbyl táhl s ním, a moudrá jeho rada způsobila, že Benazir při své mladosti stal se výtečným panovníkem. Palác svého otce často navštěvoval, kdykoli se mu zachtělo, neboť duch jeho prstenu zanesl jej v okamžení, kamkoli chtěl. – Tak žili, ač byli daleko od sebe vzdáleni, jako jedna rodina ve štěstí a lásce ještě dlouhý čas.

Mahmud a Džohary dostáli slibu, že se nikdy nestanou nehodnými svého jména. Chtěl-li se satan někdy k nim přiblížit, vždycky jej zahnal mužně a s největší nevolí. Zkusit' sami na sobě, k jakým ohavnostem může svést duch nenávisti, i pocítili hluboce, že Boží požehnání blaživá jenom nevinného a že kletba Hospodinova uvádí v niveč všechno počínání a činění vinníků.

Povídka o provazníku Hassan-Alhabbalovi

Byli jednou dva bohatí kupci, Saadi a Saad, kteří se chtěli podívat do světa a vydali se na cesty. Cesta je vedla do velikého města Bagdadu, i umínili si, že tam pobudou několik dní, aby si prohlédli všechny památnosti a krásy města. Ubytovali se tedy v jedné hospodě, kdež jim byl vykázan pokoj v hořejším poschodí. Náhoda tomu chtěla, že z něho byla vyhlídka na velké zelené prostranství, na němž pracovalo několik provazníků o svém řemesle, a je to bavilo, dívat se, jak ti pilní lidé hned časně zrána, když oni právě vstávali, byli u své práce, a u večer, když se vraceli se svých procházek, provazníci pořád ještě pracovali.

Jakkoli byli tito řemeslníci všichni pilní a příčinliví, přece naši kupci zpozorovali jednoho, jenž svou pilností vynikal ještě nad ostatní. Neúnavně chodil vpřed a vzad a vrčel svým kolem, aniž si popřál na chvílku odpočinku; také býval vždy první a poslední na svém místě. Ti dva přátelé dívali se naň s potěšením, přece však jim bylo divno, že při vší své pilnosti zdál se býti nejchudším. Jeho šaty byly obnošené a ošumělé, jakoby se již chtěly rozpadnout, a v jeho vyzáblou tvář vryly nouze a hlad hluboké vrásky. To všecko bylo příčinou, že každým dnem jejich soustrast k němu rostla, a konečně se rozhodli, že půjdou, aby se o tom muži něčeho dověděli.

Zvolili si k tomu pozdní večerní hodinu, kdy již ostatní odešli, a přistoupili k němu, vlídně ho pozdravivše. Zdvořile jim na pozdravení odvětil, avšak ihned v práci své pokračoval, poněvadž se nenadál, že tito vzácní páni s ním chtějí mluvit.

„Aj, aj, milý muži,“ počal Saadi, „ještě pořád tak pilen?“

„Ano,“ odvětil, usmívaje se a zdvořile se zastaviv, „jinak nelze.“

„Ale přece nikdo tak horlivě nepracuje, jako ty. Všichni již ukončili svou práci.“

Provazník opět se usmál, ale bez závidy a trpkosti; byl to přívětivý úsměv, jenž velmi dobře slušel jeho poctivému obličejí. „Ti to všichni mohou spíš udělat,“ odpověděl, „neníť z nich nikdo tak chudý jako já.“

„Ty jsi velmi chudý?“ tázal se Saadi, jenž k němu pociťoval pořád větší náklonnost. „Jak pak ti říkají, dobrý muži?“

„Říkají mi Hassan-Alhabbal, pane, a chudý jsem ovšem, aspoň musím být velmi pilen, chci-li sebe a svou rodinu uživit. Neboť mám, pane, doma ženu a deset dětí, a ty něco spotřebují, aby se nasytily. Ale nemyslete, že si proto naříkám. Jen když jim dá Bůh zdraví, jako jsou nyní zdravý, děkuji mu z celého srdce za všech deset. A jsou to dobré děti! Ani nevěříte, jak je mám rád! Nemí mi těžko pro ně pracovat.“

To jediné, co mě rmoutí,“ pokračoval, smutně hlavu kloně, „jest, že tamhle můj domek je na spadnutí. Arci v něm bydlili už můj otec a můj děd a proto není divu, nechce-li už stát, není-li aspoň trochu opraven; ale nevím, odkud vzít na to peníze.“

Saadi pohlédl na svého soudruha, a oba byli jednoho mínění, že tento muž toho zasluhuje, aby mu přispěli pomoci; pak počal hovořiti znovu: „Pověz mi, milý Hassan-Alhabbale, kdyby ti teď Bůh nadělil sto dukátů, myslíš, že by ses jimi zbavil na vždy nouze a stal se zámožným mužem?“

Hassan se naň podíval a usmál se. „Aj, pane,“ odpověděl, „vlastně nemáte chudému muži, jako jsem já, povídati o zlaté. Člověk je šťastnější, když na to ani nemyslí. Ale, když se na to ptáte, tedy vám odpovím. Sto zlatáků! Aj, to bych myslil! Jen kdyby Bůh poněkud mi požehnal, hodlal bych si jimi brzy pomoci na nohy.“

„Pověz nám, jak bys to začal?“

„Jak? Nejdříve bych si vystavěl domek. Pak bych si koupil mnoho konopí najednou, neboť ve velkém dostanu je o mnoho laciněji. To právě jest *zkáza* nás chudých, že své potřeby do řemesla musíme kupovati příliš draze. Proto tak málo na svém zboží vyděláme. Dále bych si koupil lepší nástroje, jimiž lze rychleji pracovati, platil bych si jednoho tovaryše – a – ó, uviděl byste, pak bych nebyl tak hubený, kdybyste sem po roce opět přišel.“

„Inu,“ zvolal Saadi, „abychom měli to potěšení, darujem ti já a můj přítel nyní ne sto, nýbrž dvě stě zlatáků. – Podívej se!“ pokračoval, ukazuje užaslému Hassanu plný měsíc. „To vše bude tvoje, a my nežádáme za to nic jiného, než abychom tě ode dneška za rok shledali s plnými a zdravými tvářemi, abychom spatřili na místě té malé chatrče, již obýváš, hezký nový domek.“

Podal měsíc Hassanovi, ale ten byl udivením tak omámen, že se nemohl árii hnouti, ani slova promluvíti. Teprve když se oba přátelé, jsouce pohnuti a spokojeni dobrodiním, jež tomu chudému prokázali, obrátili, opět se vzpamatoval a radost jeho jevila se tím hlasitěji. Padnuv jim k nohám, líbal jim s tisícerymi slzami ruce a přál jim stonásobného požehnání, až konečně násilím se musili cd něho odtrhnouti.

Poněvadž měli odejiti na večer téhož dne, musili si pospíšiti. Vrátili se tedy s veselou myslí do své hospody, aby skládali své věci.

Provazník ještě dlouho klečel pln radosti svíraje svůj poklad v rukou a žehnaje svým dobrodincům. Pak zlatáky přepočítal a těšil se na to, kterak se tomu jeho žena podiví a jak se zaraduje. „Avšak i děti ať mají radost,“ pravil. „Dnešní den budiž oslaven. Nakoupím koláčů a masa, a matka nám připraví dobrou večeři. Jak jen užasnou, až s těmi chutnými potravinami vstoupím do jizby, kde již dávno nebyly vídány! Ale já budu mlčet, dlouho nic nepovím o svém štěstí. Ať si lámou chvíli hlavu – a pak najednou hodím měsíc se zlatáky na stůl!“

Hassan-Alhabbal se při té myšlence radostí hlasitě smál. Již viděl ty šťastné, radostí zářící tváře svých milých. Pak vyňal jeden zlat'ák, aby nakoupil potravin. Ale kam dát ostatní? Svým kapsám nemohl příliš důvěřovat, bylyť již vetché, ba z části i roztrhány. I sňal tedy s hlavy turban a upevnil měsec dovedně pod jeho podšívkou. Pak vesele kráčel k pekařskému a řeznickému krámu. Brzy měl, po čem zatoužil, a drže sáček s koláči v jedné a maso v druhé ruce, pospíchal s tlukoucím srdcem k domovu.

V tom k jeho nemalému uleknutí sletěl zrovna na něho hladový luňák. To maso zavonělo též jemu, i snažil se násilím vydrati je Hassanovi z ruky. Ale to se Hassanovi nelíbilo. Držel maso pevně, avšak koláče v druhé ruce mu překážely, nemohl se zbavit svého nepřítele vydatnou ranou a co tak s luňákem zápasil, spadl mu turban s hlavy. Luňák nechal maso, vrhl se na turban, snad jej měl za kus masa. Uchopil jej a vyletěl vysoko do oblaků, dříve, než se mohl provazník leknutím ustrnulý vzpamatovati.

Ubohý Hassan dal se do křiku a bědoval a plakal tak hlasitě, že lidé z domů vybíhali. Ale což mu mohli pomoci? Luňák se svou kořistí již se nevrátil, a ty tam byly všechny provazníkovy povětrné zámky! –

Konečně se musil poddati svému krutému osudu a s myslí sklíčenou a s hlavou skloněnou šel svou cestou dále. Za peníze, jež mu zbyly ze zlat'áku, musil si koupit nový turban; všecko tedy, co měl z velikomyslného daru jeho dvou přátel, bylo něco koláčů a kus masa. Ale to brzy s rodinou snědl a pak musil zase ve svém ošumělém oděvu s neúnavnou pílí točiti svůj kolovrat a choditi vpřed i vzad po prostranství, aby vydělal sobě a dětem na chléb vezdejší.

Minul rok, a ejhle, Saadi a Saad opravdu přišli zase do Bagdadu. Obchody je tam přivedly, a při té příležitosti vyhledali, jsouce zvědaví, jak asi se mu vede, provazníka Hassana.

Jak se podivili, když přišedše na provaznické prostranství, spatřili domek Hassanův ještě chatrnější, a jej samého, rovněž tak hubeného a ošumělého, jako loni, s touž pílí mezi ostatními provazníky pracovati!

„Aj, Hassane!“ zvolal Saadi, hněvaje se, neboť myslil, že Hassan svůj dar promarnil, „nadál jsem se, že tě naleznu v jiném stavu.“

Ubohý provazník poněkud se ulekl, spatřiv své dobrodince, neboť se dávno již obával jejich výčitek. Sklopil oči a vzdychal.

„Nu?“ tázal se nyní též Saad, „tys tedy neužil tak dobře těch peněz, jak jsi nám vypočítal. Tys je prohýřil! Nebyl bych se toho do tebe nadál, Hassane!“

„Ó, milý pane,“ odpověděl Hassan, a poctivé oči zalily se mu slzami a tekly po vyzáblých tvářích, „činíte mi, Bůh ví, křivdu! Nejsem tím vinen, že vaše šlechetná mysl a dobrota nic mi neprospěla. Nebyla to vůle Boží. Poslyšte, jak se to stalo.“

Vypravoval jim celý svůj smutný příběh s luňákem, a jakkoli to oběma připadalo poněkud podivno, přece nemohli o pravdě jeho slov pochybovati, když hleděli dobrému tomu muži do tváře a slyšeli jeho prostodušné vypravování. Útrpně naň patřili a opět významně na sebe pohlédli.

„Vedlo se ti smutně, ubohý příteli,“ pravil pak Saad, „a věř, že tě litujeme. Těšili jsme se, že tě nalezneme šťastného a zámožného. Avšak buď dobré mysli! Tu máš jiných dvě stě zlat'áků. Vezmi je, jsou tvoje s upřímným přáním, aby ti přinesly více štěstí, nežli předešlé.“

Kdož vysloví štěstí a radost ubohého provazníka?! Bylo mu téměř, jako by nesměl přijmouti tolik dobroty. Avšak oba přátelé potřásli mu srdečně rukama, a ubezpečující jej, že jim Bůh daroval dosti, aby se mohli sdíleti s jinými, odešli se slibem, že jej po roce opět navštíví.

„Ó, žehnejž vám tedy všemohoucí Bůh tisícíronásobně!“ zvolal za nimi Hassan v radostném pláči. „Je-li toho kdo na světě hoden, jste to vy!“

Podruhé tedy držel provazník své štěstí v ruce; podruhé stavěl si povětrné zámky a viděl se v duchu obklopena radující se rodinou.

„A tenkrát se mi nesmí tak vésti jako loňského roku,“ pravil. „Nebudu již tak neopatrný, abych vlékl celý svůj poklad v turbanu, nýbrž první péče má bude, abych jej jak náleží bezpečně uložil.“

S tím úmyslem opustil svou práci, chtěje se odebrati domů. Náhoda však tomu chtěla, že nezastal doma ani ženy, ani dětí. Žena odešla k jiným lidem do práce, a děti se mu kdesi potulovaly.

„Dobře,“ pravil, „večer až se zase všichni sejdem, bude radost tím větší.“ – Ale kam by jen zatím svůj poklad uložil? To byla otázka, jež mu působila nemalou nesnáz, neboť v celém domku nebylo ani skříně, ani co jiného, co by se mohlo jak náleží uzavřítí. Konečně padl jeho zrak na starou bednu, do níž jeho žena sypala popel.

„Aj,“ pomyslně si, „tam budou mé peníze nejlépe schovány. Nikdo si ani nepomyslí, že by v mém popelníku byly peníze, a kdo by vůbec mohl připadnouti na myšlenku, aby u mne peníze hledal? Uložím tam svůj měšec. Tak ujde i mé ženě a mým dětem, a nikdo nebude o ničem vědět, dokud se nevrátím.“

I udělal, jak si usmyslnil. Když byl vyňal opět jeden z těch krásných zlat'áků na nákup potřebné potravy na večer, vložil měšec do popelníku a nasypal naň popele tak chytře, že nikdo nic nemohl zpozorovati.

Ježto bylo ještě časně a on byl práci tak uvyklý, že nemohl ani chvíli zahálet, odešel zase k svému řemeslu a točil provazy se srdcem nejradostnějším až do večera, kterýž, jak doufal, bude nejšťastnějším v jeho životě. Pak zašel k pekaři a k řezníku. Brzy měl v ruce sáček chutných koláčů a pěknou skopovou kýtu.

„Tentokráte povečeříme s větší radostí nežli vloni,“ pomyslně si, vraceje se

domů. A skutečně dostal se bez jakékoli nehody do svého domku. Ale opět si předsevzal, že nebude o svém štěstí vypravovati hned, ano i maso ukryl pod šaty. Jenom koláče podával dětem, které mu běžely naproti.

„Tu se podívejte, mlsouni!“ zvolal a smál se radostí. Děti přijaly dary s jáсотem, ale matka hleděla na ně poněkud překvapena.

„Dnes jsem měl šťastný den, ženo!“ pravil vesele Hassan. „Dostal jsem ty koláče darem, a k tomu ještě něco pro tebe.“

S tváří radostí rozčilenou vytáhl skopovou kýtu.

„Je-li možná?“ zvolala manželka. „Bůh žehnej tomu dobrému muži, který nám to dal! Dnes tedy opravdu je šťastný den,“ doložila pak. „I mně se výborně vedlo. Pomysli si, muži, asi před hodinou přišel žid, kupoval popel a dal mi za mou zásobu šest drachem. Zdali jsem dobře nepochodila?“

Avšak mužův obličej, místo aby se ještě více vyjasnil, jak: se nadála, zbledl při těch slovech jako stěna.

„A ta bedna?“ vypravil ze sebe s namáháním.

„Ta bedna? Ach, to staré haraburdí,“ odpověděla žena, smějíc se, „to jsem mu dala nádavkem.“

„Nešťastnice!“ zvolal Hassan, „cos to učinila! Kde je ten žid? Musím za ním! Ó, Bože! ty nepřipustíš, aby mi štěstí opět z rukou vyklouzlo!“

Jako posedlý běhal po světlici, rval si vlasy s hlavy, trhal si šaty s těla a vrhl sebou konečně v pláči a v nářku na zem.

„Ale můj Bože!“ zvolala manželka, která patřila naň všecká ztrnulá, „co pak se to jen stalo? Vzpamatuj se přece, milý muži! Co záleží na té staré bedně?“

„Co na ní záleží? – Ó, ženo, ženo! Věz, žes prodala tomu židu sto a devadesátdevět zlat'áků!“

„Jak to?“ tázala se manželka, nyní rovněž blednouc.

Hassan jí s největší žalostí vypravoval, kterak ti dva páni se ho ujali ještě jednou, a že svůj poklad ukryl do toho popelníku, který ona teď prodala. Pak vyskočil a běžel za židem. Avšak marně běhal až do pozdní noci po ulicích velikého města. Marně bědoval a prosil každého, koho potkal, aby mu pomohl hledat jeho sto a devadesátdevět zlat'áků. Za prvé mu nikdo nevěřil, že by ty peníze byl měl, a za druhé nikdo toho žida neznal a nevěděl, kde by byl. Unaven a bez útěchy vrátil se konečně domů. Skopovou kýtu, která měla oslaviti radostný den, snědla nešťastná rodina s trpkými slzami – a otec byl opět chudým provazníkem jako prve.

„Není to vůle Alláhova, abych zbohatl,“ pravil smutně. „Musím se podrobit osudu a s pomocí Boží učiním to bez reptání.“

Tak se hleděl upokojiti a konečně se mu to podařilo. Tiše kráčel opět za svou

prací a děkoval jen Bohu, že jeho rodinu zachovává ve zdraví.

Saadi a Saad byli zatím ještě téhož odpoledne odjeli. Jejich obchodní starosti vedly je daleko široko, i byli dlouho na cestách, nežli se vrátili domů, tak že skoro již zase minul rok, když přišli opět do Bagdadu.

„Jsem opravdu žádostiv,“ pravil Saadi, „jak se asi vedlo tenkrát našemu provazníkovi. Bohdá, že nám přijde s veselejší tváří vstříc, nežli loňského roku.“

„Zajisté,“ odpověděl Saad, „přeji toho tomu dobrému muži ze srdce.“

Hned první jejich cesta byla na místo, kde provazník pracoval.

„Ale, co to?“ zvolal Saadi, s podivením se zastaviv. „Nemýlí-li mne můj zrak docela, tož je zde opět týž vyzáblý a otrhaný Hassan-Alhabbal.“

„Opravdu,“ odpověděl Saad, vraště čelo, „ne, to už je přílišné! – Hassan-Alhabbale!“ zvolal k němu hlasem ne právě vlídným, když se byli k němu přiblížili, „našich dvě stě zlat'áků opět ti nepomohlo?“

Ubohý Hassan zbledl a leknutím upustil konopí. „Ó, pane,“ odpověděl, „není to vůle Alláhova, abych zbohatl. Nehněvejte se na mne, opravdu jsem tím tenkrát rovněž tak málo vinen, jako poprvé.“ A vzdychaje, vypravoval jim, co se s ním dělo.

Oba přátelé i tenkrát byli pohnuti neblahou příhodou a žalostivou tváří, s jakou byla vypravována; přece však se nemohli zdržeti smíchu nad škádlivým osudem, jenž si s ubohým Hassanem tak krutě zahrával.

„Tys opravdu chudák,“ zvolal Saad, „i uznávám, že je to marné namáhání, chtít učinit z tebe bohatého muže zlatem. Tuhle,“ pokračoval, a sehnuv se, zdvihl se země kus kovu, „zkusím toho tedy olovem. Vezmi tento kus olova, příteli, snad ti více pomůže. Po roce opět přijdeme a nadějeme se, že na místě tvé chatrné chýše najdeme nádherný palác.“

Pak odešli, smějíce se ještě a vrtíce hlavami nad neobyčejným tím neštěstím.

Ubohý Hassan zůstal samotný s kusem olova v ruce. Cítil se poněkud uražen posměchem těchto přátel a v prvním okamžení chtěl olovo zahodit. Ale pomyslně si: „Jsou to přece moji dobrodinci, kteří mi to dali, a nesmím se divit, že je konečně omrzelo, dařiti mne něčím lepším, když vidí, že jejich velikomyslnost dochází pokaždé tak špatné odměny.“ Vzdychaje, vstrčil olovo do kapsy a pokračoval ve své práci až do večera, kdy se opět navrátil do svého polospadlého domku.

Ještě ležel a spal, když nazejtří časně ráno kdosi klepal na jeho okno.

„Hej! milý příteli!“ zvolal hlas, „otevři! Jsem rybář Kodjah!“

Hassan vstal, jsa poněkud udiven, a otevřel okno: „Aj, sousede, co pak tak záhy chceš?“

„Inu, vidíš, jsem právě na cestě k řece, abych vrhl síť, ale pozoruji s mrzutostí, že na několika místech chybí olovo. V celém domku nenašel jsem ani kousku

olova. A tu jsem si pomyslel, že snad má náhodou nějaké můj soused Hassan a že mi ním pomůže.“

„To sis dobře pomyslel, milý sousede,“ odpověděl Hassan. „Bůh ví, že jsem srdečně tomu rád, mohu-li ti malou službu prokázat. A to se dnes právě výborně hodí. Mám kus olova – dám ti je ihned.“

Ochotně vyhledal Saadův dar a pomyslel si při tom, že bude přece k něčemu užitečným.

Kodjah byl velmi potěšen a děkoval Hassanovi srdečně; přislíbil, že nejkrásnější ryba, již uloví, bude náležitě jemu.

„Nikoli, nikoli,“ odpověděl Hassan, směje se, „to by bylo příliš, abych ji přijal. To olovo není mi nic plátno, a těší mě, mohu-li ti posloužit. Měj se dobře – nechat ti přinese štěstí!“

Rybář odešel s vlídným pozdravem, ale prese všechno zdráhání Hassanovo přišel večer opět a přinesl mu v síti velikou rybu.

„Podívej se, milý sousede,“ pravil, „tvé olovo přineslo mi tolik štěstí, jakého jsem už dávno neměl. Ale ty mi to musíš udělat k vůli a přijmouti tuto rybu, sice se budu na tebe hněvat!“

„Když je to takové,“ odpověděl provazník, „tedy tvého daru neodmítnu. Děkuji ti za dar srdečně. Aj, jaká to krásná ryba! To budou pravé hody pro mé děti. Zehnej ti za to Bůh, milý sousede!“

Přišly i žena a děti a byl veliký jásot. Matka se jala ihned rybu kuchati a děti poskakovaly vesele kolem ní a měly dobrý pozor, jak tu velikou rybu čistila a tučné břicho jí rozpárala.

„Aj, podívejte se, co pak je to?“ zvolala žasnouc, pocítivši, že její nůž o cosi tvrdého zavadil. Přihlédla blíže a našla v útrokách té ryby veliký, skvělý kámen, průhledný jako sklo a sněhobílý! To bylo něco pro děti! Usmívajíc se, hodila jim tu hezkou hračku, jak to nazvala, a ony si s ní hrály, až byla ryba připravena, a matka je zavolala ke stolu. Tu arci byla líbezně páchnoucí ryba přednější, a všechny radostně poslechly vítaného zavolání.

Zatím se víc a více stmívalo. Venku byla již tma, a v jizbičce přece zůstávalo stejné světlo jako za bílého dne.

„I kýho šlaka!“ zvolal Hassan, jemuž to bylo divné, „čím to asi je? Vždyť jindy tou dobou vždycky už musíme rozsvěcet lampu.“

Pátrajíce ohlíželi se všichni po světnici – a ejhle! Zpozorovali, že světlo vychází z kouta u krbu, kam byly děti svou hračku položily. S podivením vzal Hassan podivný kámen do ruky, a nyní se přesvědčil již docela patrně, že to světlo skutečně vychází od něho.

„Aj, aj!“ zvolal radostně, „inu, toť mi ten kus olova přece více prospěje, nežli

jsem se nadál. Tímto kamenem můžeme uspořit oleje. Položíme jej na stůl místo lampy.“

Ještě téhož večera učiněna byla zkouška, a kámen nahradil dvojnásob, ba trojnásob malou lampičku.

Nazejtří ráno nemohla se však Hassanova žena zdržeti, aby o tom nevypravovala několika známým. Ti to povídali dále, a tak se toho dověděl i klenotník.

„Počkej,“ pomyslí si, „tu se dá snad něco vydělat.“ A odebral se ihned do bytu Hassanova. Zastihl ženu doma samotnu a tomu byl velice rád.

„Dobrý den, milá paní!“ počal přívětivě. Žena Hassanova opakovala pozdrav, přece však se poněkud divila, nemohouc si vysvětlit, co jí ten bohatý pán chce.

„Divíte se, milá paní,“ pokračoval klenotník ještě přívětivěji, „že mne zde vidíte. Inu není to nic jiného, nežli že mi dnes ráno vypravovali lidé, že máte tak podivný kámen, a já jsem žádostiv, poněkud si jej prohlédnouti, budete-li tak dobrá a ukážete mi jej.“

„Mileráda,“ odpověděla žena a ihned jej přinesla. „Tuhle je, je to opravdu podivný a velmi užitečný kámen.“

Lakotnými zraky díval se obchodník na kámen, a jeho dlouhé prsty kvapně po něm sáhly. Usmívajíc se jeho velikému podivení, nechala mu jej provaznice v ruce, i trvalo dlouho, nežli se opět opanoval a nabyl lhostejné tváře. „To je velmi hezký kámen,“ pravil pak, pořád ještě si jej prohlížeje. „Rcete, milá paní, neprodala byste mi jej za zlat'ák?“

„Zlat'ák? Aj, to je arci hezká cena, ale já to přec nemohu učinit neboť mi přece jen víc prospěje, poněvadž při něm uspoříme drahého oleje.“

„Tedy za pět!“ zvolal obchodník, kvapně měšec vyndávaje, – a když provaznice prodlévala, rychle doložil: „Tu máte, dám vám deset zlat'áků, anebo docela dvacet, na tom mi nezáleží, ten kámen se mi právě líbí, i chci, abyste měli i vy z toho nějaký prospěch.“

To řka vypočítal jí ty peníze a chtěl kámen vstrčit do kapsy. Ale ženě byl jeho kvap podezřelý, a poněvadž byla opatrná a rozumná, soudila, že kámen může míti hodnotu ještě mnohem vyšší. Protož odpověděla rychle: „Podržte si své zlato a vraťte mi kámen. Já vám ho prodati nemohu, dokud se neporadím s mužem.“

„Vy jste blázínek!“ zvolal klenotník nevrle; ale přece nechtěl dát na sobě znáti, jak mu na tom záleží, aby koupi uskutečnil. Vrátil jí tedy kámen, stavě se, jakoby odcházel. Když ho však žena nevolala, jak očekával, opět se vrátil a pravil, ale s tváří, pokud možná bylo, lhostejnou: „Nuže, abychom věc ukončili, nebudu hledět na několik zlat'áků. Vezměte jich za ten kámen třicet, ačkoli nestojí ani za polovici, a já jej kupuji z pouhé záliby.“

Ale žena, vědouc nyní ještě patrněji, že je ten kámen velmi drahocenný, ani teď nechtěla svoliti.

„Pošetilá!“ zvolal obchodník prudce, „vezmi tedy čtyřicet, ačkoli tím přijdu na mizinu.“

„Pane, nechci vás přivést na mizinu,“ odpověděla, „jen mi ten kámen nechte, vždyť já najdu jiného klenotníka, který mi dá zaň více.“

„Více? Mýlíš se, ale nechceš-li mermomocí jinak: zde je padesát zlaťáků!“

Marně nabízel sto – dvě stě – tři sta zlaťáků. Zmáhající se jeho horlivost jen ještě ji více utužila. Tu počal vyhrožovati – a kdo ví, co by se bylo stalo, kdyby nebyl na štěstí v tu chvíli Hassan vstoupil do světnice. S podivením zaslechl již z daleka hlasitou hádku ve svém domě a nevěděl, co si má o tom pomyslit, když toho vzácného pána tam spatřil. Jakmile však vstoupil, obrátil se klenotník k němu, doufaje, že lépe pochodí.

„Milý Hassane,“ pravil, „přišel jsem, abych koupil tvůj hezký kámen. Líbí se mi náramně, a ježto jsem milovník zvláštností, rád bych jej měl. Nabízel jsem tvé manželce již tři sta zlaťáků, ona jej však ve své pošetilosti nechce dát, ačkoli je to už více, než by kdo jiný zaň mohl nabídnout. Doufám, že budeš rozumnější.“

Avšak ani provazník nebyl na hlavu padlý. Jakkoli náramně radost, že má takový poklad, mysl jeho poněkud rozčilila, přece mu neušly lakotné zraky, jimiž klenotník bezděky na skvělý ten kámen pohlížel, a veliká suma, kterou s takovou horlivostí nabízel, vzbudila v něm tutéž myšlenku, jako v jeho manželce.

„Ne, ne, milý pane.“ pravil, kámen do kapsy strkaje, „já vám svůj diamant za tu nízkou cenu neprodám. Vími velmi dobře, zač stojí, a pod tu hodnotu jej neprodám.“

Obchodník hlasitě vzdychl při těch slovech, neboť poznal, že ti lidé nebyli tak hloupí, jak si myslel. Přece však se nedal odstrašiti. Nabízel dále sto – a pak ještě sto zlaťáků, ale Hassan pořád vrtěl hlavou. Tu upadl zcela v zoufalost a stal se tak nestydatým a dotíravým, že dobromyslného provazníka na konec přešla trpělivost. Chopiv jej za ruku, vyvedl jej z domu a zamknu za ním dveře.

Pak padnuv na kolena, zdvihl, rozkoší jsa unesen, ruce k nebesům: „Alláh jest veliký! Alláh jest nejvyšší dobrotivý! Velebenc budiž jeho jméno – ženo, poklekni se mnou a děkuj mu za jeho nekonečnou dobrotivost!“

Jasně slzy radosti kanuly mu po tvářích, i zůstal klečet dlouho, vroucně se modle. Pak jej pojal cit radosti tak mocně, h vyskočiv jako dítě, jásal a tančil po světnici.

„Matko!“ zvolal, „víš-li pak, že jsme teď tak bohatí jak sultán? Ano, my jsme bohatší, neboť pro nás je suma, již nám obchodník nabízel, více, nežli sultánovi jeho říše!“

Žena klečela ještě na kolenou, nejmladší dítě pevně tisknou k prsoum. „Bůh jest milostiv, budiž jeho jméno velebeno.“ Ví nemohla pronésti.

„Ale tomu člověku,“ pokračoval Hassan, „jejž jsem právě z domu vyvedl, kamene neprodáme. On je podvodník a nepoví nám pravdu. Seberu se a dojdu k jinému klenotníku.“

Úmysl svůj ihned vykonal.

„Aj, aj, totě překrásný drahokam!“ pravil klenotník. „Odkud jej máte, milý muži?“

Hassan mu vypravoval prostě příběh s rybou.

„To je divná věc,“ pokračoval klenotník, kámen se všech stran prohlížeje. „Poslyšte, dobrý muži, je dobře, že jste se obrátil na mne, neboť nejsem takový, jenž by toho použil, aby podvodem zbohatl. Povím vám poctivě, jak se to s vaším kamenem má. Je to diamant nejvzácnějšího druhu, a já vám dám zaň sto tisíc zlat'áků.“

Při těch slovech vytřeštil Hassan oči a otevřel ústa. Domníval se, že sní. „Sto tisíc zlat'áků!“ zvolal. „Snad si tropíte ze mne žert?“

„Nikoli,“ odpověděl klenotník usmívaje se, „zde jsou! Můžete si je vzít hned; či chcete raději, abych vám je schoval, až se vám zlíbí přijít si pro ně? Čiňte, jak se vám líbí. Zde je poukázka.“

Hassan volil raději poukázku, neboť by mu nebylo bývalo možno ve svém domku uložit sumu tak náramnou. Vzal dlužní úpis, avšak náhle se vzpamatovav, prosil klenotníka, aby mu polovici dal ihned.

Jak se pak dostal na provaznické prostranství, nevěděl. Všecky domy poskakovaly před jeho blaženými zraky, i mysli, že poskakuje s nimi. Ale místo, aby šel do svého domku, odebral se k rybáři.

„Soused,“ zvolal, klada měšec na stůl před žasnoucího Kod-jaha, „víš-li ještě, jak jsi mi před týdnem přinesl tu velikou rybu? Nu, vidíš! Nyní jsem s to, zaplatit ti za ni, jak zasluhuješ, padesát tisíc zlat'áků! Co tomu říkáš?“

„Ale, člověče,“ zvolal starý rybář, „co ti to napadá a co to vše znamená?“

„Co to znamená? Inu, vidíš, padesát tisíc zlat'áků dal jsem ti presentem! Či snad myslíš, že jich není tolik? Pravím ti, že neschází ani jeden, a já pro sebe mám ještě tolikéž.“

Rozvázal měšec a vyňav z něho hrst lesklých zlat'áků, hodil je na stůl. Ubohý rybář byl jako pomaten.

„Hassane!“ zvolal, „povídej mi, co to všechno znamená, sice budu mít opravdu za to, žes ty anebo já že jsem se zbláznil!“

„Nikoli, nejmilejší příteli,“ odpověděl provazník rovněž vážným hlasem, utíraje si slzy. „Nikdo z nás se nezbláznil, ale Bůh je nejvyšší dobrotivý, nikdo nemůže jeho jména dosti vynachváliti. Co zde vidíš, je skutečně všechno zde a tvůj majetek. Zajisté už jsi také něco slyšel o podivném kamenu, jejž jsme v útrokách té ryby našli, a který tak jasně svítil, že jsme mohli lampy ušetřiti. Nu, a teď si pomysli,

dnes jsem se dověděl, že ten kámen je drahocenný diamant, a klenotník mi zaň zaplatil stotisíc zlat'áků. Sto tisíc, sousede, – už se ti nemate mysl? Polovici z nich vidíš zde před sebou ležeti. Náležejí ti po právu, neboť ryba byla tvoje, a jakkoli jsi mi ji daroval, nevěděl jsi, že v ní vězí takový poklad.“

S největším úžasem poslouchal Kodjah toto vypravování. Radostně přál sousedovi štěstí k tomu Božimu požehnání, ale dlouho se zdráhal přijmouti tu nesmírnou sumu peněz. Hassan však nepovolil a konečně odešel, ubezpečuje ho, že ho již nechce ani vidět, jestliže o tom promluví ještě slovo. Pak zašel k pekaři a řezníkovi, po třetí, a tentokráte požil se svou rodinou lahůdek, jichž nakoupil, v nezkalené radosti.

Uplynuly asi dva roky. Saadi a Saad zapomněli již skoro na ubohého provazníka, když je opět obchodní řízení do Bagdadu přivedlo. Ubytovali se v téže hospodě, jako poprvé, a ježto se v nich probudila stará vzpomínka, přistoupili k oknu, aby se podívali, jak se vede nešťastnému Hassanovi. Jak užaslí však na sebe pohlédli. Prostranství nebylo už takové, jako druhdý. Všecky provaznické boudy zmizely, a na jejich místě, kde stávala polospadlá chýše Hassanova, vypínal se nádherný, paláci podobný dům s velikými, světlými okny. Zdálo se, že je to nějaká továrna, neboť se tam hemžilo množství lidí při pilné práci. Jsouce puzeni nejvyšší zvědavostí, vydali se bez meškání na cestu, aby se o těch změnách něčeho dověděli. Na prostranství sice ještě množství provazníků své řemeslo provozovalo, ale ti již nebyli otrhaní a chudobní, jako jindy, nýbrž dobře a slušně oděni a veselých tváří. Marně se ohlíželi mezi nimi po vyzáblé tváři Hassanově.

„Ubohý člověk,“ pravil Saadi útrpně, „konečně zahynul ve své chudobě a nouzi! Bylo to přece od nás ukrutné, že jsme ho nechali bez podpory.“

Saad pokrčil ramenoma: „Byl bych mu byl ještě jednou rád něco daroval, ale což pak nebyl ten chlap jako sud bez zátky? Ještě jednou dvě stě zlat'áků by mu bylo rovněž tak málo pomohlo, jako před tím dvakrát. Ale přece se po něm poptáme. Hej, milý muži, neznáte chudého provazníka, jménem Hassan-Alhabbalat jenž zde dříve pracovával?“

„Chudého provazníka Hassan-Alhabbala?“ odpověděl tázaný. „Ne, pane, toho neznám.“

„Oho!“ zvolal druhý, jenž tu otázku též zaslechl. „Hassan-Alhabbal, pravíte?“

„Ano, můžeš snad mi dát nějakou zprávu o tom ubožáku?“

„Ovšem, že mohu; ale nyní ho nesmíte nazývat ubožákem. Je z něho chlapík. Tamhle ta veliká továrna náleží jemu a my všichni jsme jeho tovaryši.“

„Toť nemožno!“ zvolali oba muži jako jedněmi ústy, – ale právě v témž okamžiku přicházel Hassan sám. Nebyl to už hubený, otrhaný muž, nýbrž švarný

továrník s vyšívaným kaftanem a hedvábným turbanem. Jeho vyzáblé tváře, které dříve v kupcích tolik útrpnosti budívaly, byly dokonale vyplněny. Poctivý vzhled a vlídný úsměv byly snad jediné pozůstatky po někdejším chudém provazníku.

„Přisámbůh,“ zvolal Saad, „způsobil-li to kus mého olova, stal se nejspíše zázrak!“

Ta slova pověděl tak hlasitě, že je Hassan zaslechl. Poznal hned ten hlas a zarazil se.

„Ó, moji dobrodincové!“ zvolal, spatřiv je. „Je-li možno, že jsem se dočkal ještě té radosti, která mi posud chyběla k úplnému štěstí?“

Rozechvěn chtěl jim padnouti k nohám, ale oni toho nedopustili, nýbrž srdečně jej objímali.

„Ale především nám vypravuj, kterak jsi se ze své chudoby k takové nádheře vyšvihl. Jsme velmi žádostiví, dovědět se toho, neboť nejsme s to, abychom to pochopili. – Snad se ti dostalo nějakého bohatého dědictví – aneb –“

„Nikoli, nikoli, nýbrž vaše olovo jediné způsobilo, že jsem tak zbohatl!“

Saad se smál. „Teď nám chceš něco namluviti, já ti to dal z pouhého žertu – a snad také poněkud z posměchu, jak mi pak můj dobrý přítel vytýkal.“

„A přece Alláh tomu chtěl, aby se stalo to olovo mým požehnáním. Pojd'te, abych vás uvedl do svého domu, kdež vám všechno povím.“

Přátelé šli s ním a při skvostném obědě vypravoval jim Hassan celý svůj příběh. Žasnouce poslouchali kupci jeho vypravování.

„Toť opravdu podivný příběh,“ pravil Saadi. „Můžeme se z něho poučiti, že naše pomoc nic neprospěje, ale že všechno záleží na Božím požehnání. Marně jsme se snažili po dvakrát svého přítele zlatem učinit bohatým mužem – nepodařilo se nám to – ale Všemohoucí to způsobil kusem olova, jež jsem zdvihl z prachu. Budiž nám to povzbuzením, abychom při všem, cokoli činíme, prosili nejprve jeho za požehnání.“

„Ano,“ pravil poctivý Hassan, utíraje si slzy, „vy jste mluvili dobrá slova. Alláh budiž veleben, bez něho nemůžeme nic!“

Saadi a Saad musili teď u Hassana zůstat, teprve za týden je propustil. Rád by je byl na vždy u sebe podržel, neboť vděčné jeho srdce ctilo v nich po Bohu své největší dobrodince; ale starosti jejich volaly je dále. S veselým srdcem rozloučili se konečně s Bagdadem i s dobrým Hassanejm, s nímž uzavřeli srdečné přátelství. A přáteli zůstali až do smrti.

Poživatel opia

Nedaleko Bagdadu žil kdysi muž, jehož příroda neobdařila zvláštním rozumem. Ostatně byl to muž poctivý a dobromyslný, měl hezkou tvář a značné jmění, a tak se mu podařilo oženiti se s hezkou a rozumnou dívkou. Ta však brzy želela tohoto sňatku, neboť její muž nerad se užitečně zaměstnával; nejraději se po celý den zahálčivě potuloval a peníze utrácel. Manželka hleděla jej š počátku vlídným napomínáním přivésti na lepší cestu života, ale když neposlechl a jmění jejich pořád rychleji ubývalo, nešetřila nejtrpčími výčitkami. Tím se však věc ještě více zhoršila, neboť muž, poněvadž se mu nedostávalo rozumu, aby se bránil slovy, uchopil se prostředku, jenž mysl otupoval a všechno mu nahrazoval, cokoli, jak se domníval, od manželky musil trpěti. Hledal denně zapomenutí v opiu, jehož požívání ho přivádělo do nejlepšého rozmaru. Pravda, trpěl tím jeho rozum a ztenčeného jeho jmění tím více ještě ubývalo; ale toho si pranic nevšímal, neboť posavad mohl tu neb onu věc, náradí, nábytek, šat prodati a zaopatřiti si opium; a na nic jiného nemyslil. Rovněž tak málo dbal hněvu a výčitek své manželky, které ani nerozuměl, poněvadž v omámení, po požití opia, patřil docela jinak na skutečnost, než jaká opravdu byla. A jestli jej manželka kárala, když se vrátil domů, odpovídal:

„Aj, aj, má milá, ty zpíváš výborně a hlas tvůj překrásně sluší k té slavnosti, již dnes svět slaví. Celé město se pohybuje, a všechny domy točí se dokola. Měsíc má veliký, tmavočervený plášť a pozdravoval mne co nejzdvořileji. Hluboce se přede mnou klonil. Snad víš, že mě zvolili za kalifa, a že co nejdříve se bude slaviti mé nastoupení na trůn. I ulice prokazovala mi příliš mnoho pocty. Klonila se ustavičně dolů a nahoru, tak že jsem mohl dojiti jen vrávoraje. Přicházím jen proto, abych ti pověděl, že budeme mít brzy peněz jako želez a že si nepotřebuješ dělat pražádné starosti.“

Jeho manželka po takovýchto a podobných řečech obyčejně nově zvoleného kalifa nebo bohatého pána, za něhož se z pravidla pokládal, dopravila několika štulci na lože, sama pak se rmoutila a hněvala. Ráno pak užila těch několika jasných okamžiků, které v tu dobu její muž míval, k tomu, aby mu čtla kapitolu. On obyčejně při tom ani nemukal a nahradil si nemilou přítomnost vzpomínkou na své sny, přemítaje, kterak by nabyl nových prostředků, aby si tento blahý stav požitím opia opět přikouzlil. Brzy však mohlo se to díti jen zřídka kdy, neboť neměl již nic, co by prodal, a bylo ještě hůř, když jeho žena před ním kde jaký předmět ukrývala, aby jej zachránila. Jenom ve chlévě stála ještě stará, hubená kráva. Jednoho dne

muž prohlásil ženě, že krávu povede na trh, aby ji prodal. Po celý týden již neměl opia, a žena doufala, že se touto neobyčejně dlouhou střízlivostí a zlým nedostatkem v domácnosti přesvědčil o zhoubnosti své vášně, a že nepromrhá i těch posledních peněz, jež za krávu utrží. Proto odpověděla: „Jen to učiň, beztoho již nemáme pro ni píce. Ale buď rozumný, prodej ji dobře a peníze hned přines domů, neboť víš, že už nemáme ani groše.“

Muž, jsa velice rád, že manželka nečiní námitek a krávu dává, všechno slíbil a krávu dovedl na trh, kdež se ohlížel po kupci. Ale všichni jeho krávu mýjeli, nejevíce pražádné chuti, koupiti zvíře tak hubené a nehezké. Nevrlé povstal, aby se vrátil domů, neboť byl marně na trhu již po několik hodin dřepěl. Slunce více pálilo, a on byl všecek zemdlen. Tu si vzpomněl, že mu jeho žena dala do kapsy kus chleba a něco ovoce. Když se tak za kapsu chytil, zacinkalo v ní, a ejhle! ještě tam zbylo z dřívějších lepších dob, když se mu ještě tak bídne nevedlo, několik stříbrňáků. Potěšen, prohlížel je a jeho nevrlost nad nepodařeným prodejem zmizela. Dal se s krávou jinou cestou a vyhledal krám, kde prodávali opium. Toho si nakoupil za nalezené peníze, a poněvadž to bylo za městem, umínil si, že ho požije pod širým nebem, aby se jeho průvodkyně při tom popásla poněkud na čerstvé trávě. Vesele uvázal krávu ke stromu, sám pak se položil pod jeho širokou, zelenou střechou do vonné trávy a namáčel svůj chléb v nakoupeném opiu. Opium brzy působilo a jeho mysl se mátlá.

Nyní dostaly myšlenky ubohého toho muže jiný směr. Jsa usmířen, pravil: „Ano, to je něco jiného! Vy jste tam své peníze zahrabala, a já vám mám pomoci opět je vyhrabat. Aj, to jste měla říci dříve, milá paní Solimanová, pak bych si nebyl dovolil tak nezdvorných řečí. Ale počkejte, dám se hned do práce.“

I uchopil rýč a kráčel s ním k pahorku. Přišed tam, pracoval asi čtvrt hodiny s velikou horlivostí, až vyhrabal hlubokou díru. V tom narazil náhle na cosi tvrdého, a brzy se ukázal veliký kovový džbán, jen lehce pokličkou přikrytý. „Aha, má milá paní Solimanová, tuhle máme vaši pokladnici, i musím říci, že jest v dobrém stavu, neboť vidím, že je ten džbán naplněn samými zlatáky. Nu, to jste nemusila tak smlouvat, nýbrž mohla jste dát o pár zlatáků více za mou krávu. Ale slovo zůstane slovem a já jsem poctivý muž a nevezmu si ani o jeden více, nežli smluvených deset zlatáků.“

Také si je svědomitě odpočítal, přikryl nádobu opět pokličkou a nasypal na ni sypkou hlínu. – Straka seděla několik kroků od něho, a zdálo se, že se na jeho počínání s podivením dívá. Když díra byla opět zahrabána, poroučel se zdvořile paní Solimanové a dal se na cestu k domovu. Přišed domů, vypravoval své manželce, s jak podivuhodnou dámou se setkal, a jak jí teprve musil veliký džbán se zlatáky ze země vyhrabat, nežli své peníze dostal. Žena pozorně poslouchala a dovedla chytře kladenými otázkami konečně z něho vylákati celý zvláštní způsob

jeho prodeje.

„Aj, jakýs ty pošetilý hlupák,“ pravila, „žes tu nádobu zase zahrabal a že nechápeš, že ti bylo jednati nikoli s paní, ale s ptákem. Jdi hned a přines i ty ostatní peníze, neboť přece uznáš, že straka peněz nepotřebuje.“

K tomu však poctivého muže nikterak nebylo lze přiměti; jsa velmi rozhněván, ujišťoval, že se nikdy neodhodlá k tomu, aby paní Solimanovou, která mu tak poctivě zaplatila, okradl.

Žena konečně viděla, že s ním pranic nepořídí, a poněvadž ona sama si z toho svědomí nedělala, zbaví-li domnělou paní Solimanovou jejího pokladu, umínila si, že půjde sama a zkusí, zdali to místo najde. Podařilo se jí vylákati z muže ještě několik podrobností o té cestě a, když se stmívalo, vydala se hledat. – Brzy zpozorovala vysoký strom se stračím hnízdem, v němž „paní Solimanová“ již odpočívala, a nedaleko odtud našla onen pahorek.

Sypká země jí naznačovala místo, kde je poklad ukryt. Za několik minut spatřila zlato ve džbáně se třpytící a naplnila jihl všechny své kapsáře a měšce.

„Alláh budiž veleben,“ pravila, „jenž nám tak nenadále z nouze pomáhá. Budu se chránit, abych dala ty peníze muži prohýřit. Ale podivno zůstane přec, jak pravdivé je přísloví: že pošetilec často ve snu nalezne, čeho nenajde rozumný s otevřenýma očima.“

Potěšena svým bohatstvím, vracela se domů. Zatím pojal její muž podezření, že chce paní Solimanovou okrásti a vykradl se po chvíli za ní. Potkal ji, ana s tím pokladem pospíchala domů. Byl velmi rozhněván, že paní Solimanovou skutečně oloupila, i pravil, že toho nikterak nesnese, a nedonese-li tam zase těch peněz, že to ohlásí policii. Žena se tomu sice smála, přece se však obávala, že svůj úmysl vykoná a že jí tím způsobí nepěkné chvíle, a proto, když přišla domů a poklad na bezpečné místo ukryla, přemýšlela, jakou lstí by tomu zabránila.

„Ach,“ přemýšlela, „kéž bych také něco vymyslíla, čím bych jej odvrátila od požívání opia. Nyní, když máme dost peněz, neschází k našemu štěstí nic jiného, než aby můj muž nabyl rozumu. – Jeho mysl už tak zeslábla, že bych ho mohla vydávati za blázna, kdybych té slabosti chytře užila. Snad by to bylo k jeho vlastnímu blahu, kdyby ho jako blázna na nějaký čas zavřeli a léčili a kdyby mu řekli, že ho znovu zavrou, bude-li zase požívati opia. Tak bych se zbavila zároveň jeho zpozdilé žaloby, kdyby mne opravdu chtěl žalovati; neboť nemyslím, že bych si měla dělat výčitky proto, podržím-li si poklad paní Solimanové, jak on ty peníze nazývá. Odpočíval již zajisté mnohá léta v lůnu země, jak lze souditi podle rázu peněz a tvaru nádoby. Kterak bych se tedy dopídila majetníka, který dojista již dávno zemřel!“

Po delším rozjímání rozhodla se o svém plánu a pospíšila si, aby jej uvedla ve

skutek. Vzala několik zlat'áků, nakoupila za ně pečených ryb a drůbeže, ale všechno před mužem pečlivě uschovala. V noci pak, když tvrdě spal, vstala, vyšla přede dveře a hodila všechny tyto potraviny s velikým hřmotem na okno. Pak muže vzbudila výkřiky nejvyššího úžasu.

„Jaký to neslýchaný zázrak!“ zvolala. „Kdo to jaktěživ viděl! Muži, musíš vstát a sám se podívat, pomysli si jen, v noci přely pečené ryby a smažená kuřata! Pospěšme si, abychom též něco dostali, neboť lidé nebudou meškat a všechno seberou.“

Její lest podařila. Pošetilý muž vstal rychle s postele, aby se na ten zázrak podíval a sám také z něho měl užitek. Ano, opravdu, přede dveřmi ležely ryby a kuřata. Byl všecek udiven a potěšen, a jal se sbírat, co našel, co zatím jeho žena ustavičně se tomu divila.

Když bylo těmi lahůdkami naplněno několik košíků, posadili se za stůl a měli výborné hody; našemu dobráku tím lépe chutnalo, čím déle takových lahodných pokrmů postrádal. Sotva se však nasytil, a podivení jeho poněkud se zmírnilo, zase mu vjela do hlavy historie s paní Solimanovou, a opět pravil k manželce, že chce zůstati poctivým člověkem, a že nikterak nepřipustí, aby byla okradena tak dobrá dáma, která mu celý svůj poklad ukázala s takovou důvěrou. I vyzval ji, aby jí ty peníze opět donesla; a když žena o tom nechtěla ani slyšeti, tvrdíc, že žádné paní Solimanové není, nýbrž že mu štěstí dalo najíti poklad pomocí straky, rozzlobil se a pravil: „Dělej, jak myslíš, ženo, já však těmi penězi svého svědomí neobtěžím. Dojdu bez meškání ke kadimu (soudci) a ohlásím mu to. Vykonám svou povinnost a budu mít pokoj, nechť si kadi rozsoudí jakkoli.“

A skutečně nedal se ničím zdržeti; pospíšil hned nazítří ke kadimu a ohlásil mu, že jeho žena okradla paní Solimanovou a že nechce svůj lup navrátiti. Kadi ženu obeslal a vyslyšal, avšak ona slzic tvrdila, že jest nevinna.

„Ach,“ pokračovala, „můj muž se té celé historie s paní Solimanovou jen domýšlí, vždyť jí nikdy nebývalo. O tom snadno se lze přesvědčiti, pošle-li se na místo, kde prý její dům stojí, neboť široko daleko není tam nijakého stavení. Je tam pouze vysoký strom, jež on má za dům. Ach, já jsem“ velmi nešťastná žena, neboť můj muž se zbláznil. On se domýšlí ještě jiných věcí, které pravdu mých slov dosvědčí. Jen se ho zeptejte, kdy jsem ten zločin spáchala. Nebude to vědět a bude vypravovat ještě jiný nesmysl.“

Po těch slovech obrátil se kadi k jejímu muži a dal mu tu otázku. Muž byl poněkud zaražen a marně se snažil vzpomenouti si na den, kdy se to stalo, neboť v určování času ustavičně se mýlil, poněvadž žil jen ve svých opiových snech, jak jeho žena dobře věděla. Jeho vzpomínky se obyčejně pojily k událostem, jež mu byly velmi podivné, i počítával od té doby. Na tom založila žena zchytralý svůj plán. Když byl několik minut přemýšlel, zvolal náhle: „Bylo to v ten den před onou

nocí, když přšely z oblak pečené ryby a smažená kuřata.“

„Jakže, pošetilče!“ pravil soudce, „jak se opovažuješ povídati takový nesmysl? Kdy pak přšelo co jiného než voda?“

Ubohý muž svatosvatě se zapřisahal, že opravdu přšely pečené ryby a kuřata; on sám že jich nasbíral plné dva košíky, a výborně prý mu chutnaly.

„Ach, vzácný pane sudí,“ pravila žena, „teď vidíte, jak to s mým mužem vypadá, že si celou historii s paní Solimanovou ve své choré mysli jen vymyslíl, a že jsem nevinna. Ach, já jsem k politování, že mám takového muže.“

„Máte pravdu, milá paní,“ pravil kadi, „váš muž je opravdu zralý pro blázinec, a přejete-li si, dám jej tam dopravit.“

Žena s tím byla spokojena, a ubohý muž byl dopraven do blázince, aniž dbáno jeho námitek. Tam jej zavřeli do těsné kobky a všelijak se snažili, aby jej přivedli opět k rozumu. Musil polykati ošklivé, zapáchající věci, a byl bit, když se nepokojně choval. Ubožák plakal a bědoval a ustavičně volal: „Ach, kdo by si byl pomyslíl, když jsme se radovali, že přšely pečené ryby a smažená kuřata, a všechno tak dobře chutnalo, že se nám brzy tak špatně povede!“

Tyto řeči utvrzovaly jeho hlídače ještě více v přesvědčení, že mají před sebou blázna, a jali se jej znovu léčiti, zdálo se však, že je všechno marné, neboť na jejich otázky, zda-li skutečně přšely ryby a kuřata, odpovídal vždy: „Ano, opravdu, pánové, buďte jisti, a chutnaly výborně.“

Žena dosáhla svého cíle, ale její vůle nebyla, aby muž tam déle zůstal, než považovala za potřebno, aby mu požívání opia zošklivila. Proto jej za několik neděl navštívila a našla jej v slzách a zcela nešťastného.

Když mu byla vyjevila svou srdečnou soustrast, pravila na konec: „Ach, milý muži, všechno to neštěstí způsobil jsi sobě požíváním ošklivého opia, které skutečně rozum tvůj tak zeslabilo, že mluvil všelijaké ztřeštěnosti, ba doběhl jsi i ke kadimu a vypravovals mu tak pošetilou historii, jako ten příběh s paní Solimanovou. Přemýšlela jsem všelijak, jak bych tě z tohoto smutného βpříbytku vysvobodila; zapřisáhneš-li se mi Alláhem a jeho prorokem, že nepožiješ už ani dost málo opia, uvidím, podaří-li se mi to. Pak bychom žili spokojeně, neboť jsem zdělila něco peněz po své příbuzné.“

Ubohý muž s pláčem padl manželce kolem krku a přislíbil vše, co žádala, jen aby ho hleděla z blázince vysvobodit. Zapřisáhl se svatosvatě, že se opia již nikdy nedotkne, a manželka byla přesvědčena, že své přísahy při své velké svědomitosti nikdy nezruší. Z opatrnosti doložila ještě, že jej ihned zase do blázince zavrou, kdyby té přísahy nedodržel. Pak mu ostře přikázala, aby odpověděl na otázku, jež mu bude dána na zkoušku: „je-li skutečně pravda, že přšely ryby a kuřata,“ takto: „Jak pak by to bylo možno! Zdali může přšeti co jiného, nežli voda?“

Když se tak byli umluvili, zavolala sama lékaře a pravila: „Ó, jak jsem šťastna, že vaše umění mému muži opět rozum navrátilo! Jen se ho zeptejte a přesvědčte se.“

Lékaři, sami se divíce, že jejich umění mělo tak rychlý a šťastný úspěch, kladli mu nyní obvyklé otázky a dostali za odpověď to, co mu žena byla napověděla. Pak se ještě tázali, jak je to s paní Solimanovou, a on odpověděl: „Ach, pánové, teď vím, že ty peníze zdělila moje manželka po staré příbuzné.“

Nedělali už okolků a vydali jej ženě, s níž opustil s náramnou radostí příbytek hrůzy, který však se pro něho stal domem blaha. Také na paní Solimanovou si vzpomínal jen se studem, i na požehnaný déšť ryb a kuřat, a nikdy již se o tom nezmiňoval ani slovem. Tak žili pospolu ještě mnoho let v radosti a spokojenosti a on víc a více poznával, že nejlepším a nejbezpečnějším štěstím je to, jehož jsme nabyli pilností a pořádným životem.

Kupec a duch

Ve velikém městě Bagdadu žil bohatý a vážený kupec. Měl mnoho domů a skladů se zbožím, ale od několika let mu jmění ubývalo. Stíhalo jej neštěstí za neštěstím i pozbyl všech statků, až pak konečně musil prodati i poslední dům. Suma, kterou za dům stržil, byla by postačila, aby odešel se svou rodinou do jiné země a tam si zařídil nový obchod. To by však byl musil ošiditi své věřitele – a tuto myšlenku od sebe odmítl s ošklivostí. Byltě příliš poctivý muž, a kdyby byl všechny poklady světa získati mohl, nebyl by to učinil za cenu zlého svědomí. Zaplatil své dluhy do posledního groše, a jakkoli mu pak zbylo velmi málo, pravil přece: „Budiž pochválen Alláh, jenž nechtěl, aby někdo mou vinou přišel o své peníze.“ A vrátil se s veselou myslí ke své rodině.

Nalezl ji v těsném, chudičkém bytu. Plačíc uvítala jej manželka, ale malé děti vesele jej obskakovaly, neboť ještě nechápaly, co se stalo. Něžně je tiskl všechny k srdci a líbal je; přece však nemohl se zdržeti slz. Nevědělt', odkud vezme pro ně další obživu.

Manželka však, vidouc muže plakati, usušila rychle vlastní slzy a snažila se ho potěšiti. Podavši mu ruku, pravila vroucně: „Netraťme mysli, Alláh se postará dále.“

„Ano,“ odpověděl muž důvěrně. „Alláh pomůže; ale i my se musíme přičinit. A právě mi něco napadá, čím bych snad mohl nemálo získati. Zbývá nám totiž nepatrná suma, která však dostačí k zakoupení nějakého zboží, o kterém jsem slyšel, že v jistém dalekém městě velmi draze se kupuje. Hned zítra tam s ním odejdu, a pomůže-li mi Bůh, mohu získati tolik, abych, navrátiv se, znovu obchod započal, byť i byl s počátku velmi malý.“

Nabyv zase poněkud naděje, ještě téhož dne šel nakoupit zboží, nazejtří pak ráno se vesele rozloučil s manželkou a s dětmi.

Bylo mu, jakoby mu ta cesta musila přinést štěstí, neboť při žádném podniku, které se mu za poslední doby tak nešťastně dařily, nepocítil takové radosti. Kráčel vesele vpřed. Byla to první cesta za obchody, kterou konal pěšky, nesa na zádech tlumok; avšak nevzpomínal si s trpkostí na rozdíl mezi minulou a nynější dobou.

„Byla to vůle Alláhova, jenž to tak řídil,“ pravil, „jakž bych měl proti němu reptati? On, jenž mne učinil chudým, může mne udělat rovněž tak snadno bohatým, ač líbí-li se jeho moudrosti. Velebeno budiž jeho jméno!“

Tak cestoval dále a za několik dní došel šťastně do onoho města. Obchod se mu dařil dobře, tak že vydělal sumu, která se mu za nynějších jeho poměrů zdála býti

značnou, jakkoli by mu byla dříve bývala nepatrnou. Ještě veseleji, než přišel, dal se na cestu k domovu.

„Alláh budiž veleben,“ pravil, „on neopouští těch, kdo jsou mu věrni.“

Ježto jej cesta vedla dlouho neobydlenou krajinou, opatřil se potřebnou potravou, chlebem a datlemi, a když došel na příhodné místo, posadil se, aby poobědval. Bylo to pěkné, zelené místečko u jasného pramene, nad nímž rozkládal své haluze starý ořechový strom. Kupec vyndal spokojeně svoji prostou potravu a jedl s chutí chléb a datle, házeje slupky z nich vedle sebe. Milé obrazy vznášely se mu při tom v nitru před očima. Vzpomněl na svou manželku, která jej uvítá se slzami radosti v očích, a na děti, jak mu jásajíce poběhnou v ústrety.

Avšak náhle byl z těchto krásných snů krutě vyrušen. V haluzích ořechového stromu ozval se nenadále temný šumot, hrom zarachotil – a před kupcem na smrt uleklým stanula podivná obluda. Byla vysoká skoro jako ten ořechový strom a měla na sobě dlouhé bílé roucho, které zahalovalo její ohyzdné tělo jako plášť. Její obličej byl hrozivě obrácen ke sklíčenému kupci. V ruce držela obrovský meč.

„Vstaň!“ zvolal k němu duch strašlivým hlasem, „neboť musíš umřít!“

Uleknut, vrhl se kupec na kolena a prosil ducha, aby mu řekl, jaký zločin spáchal

„Ještě se ptáš?“ zvolal duch hněvivě. „Zasloužíš smrti již proto, žeš byl tak opovážlivý a posadil se zde v mém obydlí, abys poobědval; a pak“ – jeho hlas duněl strašně jako zemětřesení – „a pak zabil jsi mého syna!“

„Já že jsem zabil tvého syna?“ tázal se kupec. – „Bůh jest můj svědek, že se má ruka nikdy ani nedotkla nikoho, a syna tvého, pane, jakživ jsem neviděl.“

„Mlč!“ zahřměl duch: „tys mého syna zabil. Zdalis nejedl zde datlí a nezahazoval slupek kolem sebe?“

Kupec toho zapíratí nemohl, ale ještě ničeho nechápal.

„Nuže,“ pokračoval duch, „můj syn tou dobou pod tímto stromem se procházel, a jedna z tvých datlových slupek ranila jej v oko, tak že z toho zemřel. Přiznáš-li se nyní, žeš mého syna usmrtil?!“

Ubohý muž zbledl na smrt. „Je-li tomu tak, pane,“ odpověděl smutně, „může to býti pravda. Avšak přísahám Alláhu, že jsem nevěděl, že by byl tvůj syn na blízku mne, rovněž jako jsem nevěděl, že tento strom je tvým obydlím.“

„Nechat' jsi věděl či nic, to je vše jedno!“ řvala obluda, „tys mi zabil syna, a já tebe zabiji též!“

„Slitování! slitování!“ zvolal ubožák, lomě zoufale rukama.

„Nikoli!“ křičel duch, „nechci se slitovati! Chci tě zabít, jako jsi ty zabil mého syna!“ A napřáhl obrovský meč k smrtelné ráně.

„Ó, pane,“ zvolal nešťastník, „jen ještě minutu nech mě žít!“

„Budiž! Co chceš? Mluv, ale pospěš si!“

„Pane,“ zvolal kupec, a hlas jeho se chvěl, co se mu zatím veliké slzy vyronily z

očí, „mám doma milou ženu a pět malých dětí. Čekají na mne, abych jim přinesl potravu. Nepřijdu-li domů, zahynou bídou a bolestí. Nech mne aspoň dotud na živě, až jim přinesu tyto peníze a ukáži manželce, jak by si mohla zřídit malý krám, aby se dále sama živila.“

Duch se úšklebně díval na svou oběť a chvíli se rozmýšlel.

„Myslíš, že jsem tak hloupý, abych ti uvěřil, že se zase navrátíš, když tě propustím?“ tázal se konečně. „Přisáhám u Alláha,“ odpověděl kupec.

Duch se opět chvíli rozmýšlel. Zdálo se, že nemá chuti vyhověti jeho prosbám. Konečně však se podobalo, že horké slzy, jež tak žalostně po kupcově poctivé tváři se ronily, našly přece cestu k jeho tvrdému srdci, když odpověděl: „Dobře; vyhovím tvé prosbě. Popřeji ti ještě dva měsíce. Avšak přisahej Alláhu a jeho proroku, že se po uplynutí této lhůty na místo vrátíš, abys podstoupil smrt.“

Kupec hluboce si vzdychl, vykonal přísahu a duch jej pustil.

Smutně a sklíčeně kráčel kupec svou cestou až došel do Bagdadu, ale docela jinak, nežli si na počátku svého oběda byl myslel. Žena mu sice přišla v ústřety se slzami v očích, a děti s hlasitým jásotem, avšak on nemohl jejich radost opětovat, nýbrž objímal je mlčky a bolestně vzdychaje.

„Co je ti, milý muži?“ tázala se žena starostlivě, „neprodal jsi zboží, jak sis toho přál? – Buď dobré mysli, Alláh jest veliký, on pomůže jiným způsobem.“

„Ano, Alláh jest veliký!“ odpověděl muž, „a jméno jeho budiž velebeno! On vás neopustí, nýbrž bude vám otcem a postará se o vás, až já nebudu moci.“

Slzy ronily se mu po žalostné tváři. Pak vypravoval manželce svůj smutný příběh.

Bydlely-li už dříve nouze a starost v té jizbičce, uhostil se tam nyní nejtrpčí bol, jaký jen lidské srdce může tísniti.

Ale v té strašné chvíli nepozbyli její obyvatelé své zbožné oddanosti do vůle Boží a pevné důvěry v jeho nejvyšší dobrotivost, a dobrému muži ani nepřišla myšlenka, aby svou přísahu zrušil, aniž jeho ženě, aby jej přemlouvala. Užil času, jenž mu zbýval k nakoupení zboží a zařízení malého obchodu, o jehož vedení svou ženu poučil, aby byla s to, po jeho smrti dále jej vésti a sebe a své děti obživiti.

Příliš rychle pro všechny přiblížil se den, kdy bylo mu opět s nimi se rozloučiti, a poslední toto loučení bylo opravdu žalostné. Děti se k němu úzkostlivě tulily, plačícce, poněvadž viděly rodiče plakali, aniž znaly ztrátu, kterou měly utrpěti, a ubohý otec nemohl se od nich odloučiti.

„Chraniž vás Alláh, má milovaná žena a děti!“ volal ustavičně. „Velebtež jméno jeho vždycky, on vás neopustí!“ A s krvácejícím srdcem položil dítky do náručí matčina a spěchal odtud, ani se již neohlédnuv.

„Milý otče, vrať se zase brzy!“ volal za ním nejstarší synáček, „Ticho, milé

dítě!“ pravila matka, tisknouc synáčka k srdci, „neobtěžuj srdce svého tatínka – on se již nikdy nenavrátil!“

„Nikdy?! Ó, milá matko, proč pak ne?“

„Poněvadž jde podstoupit smrt!“

„Ó, maminko!“ zvolalo dítě zastrašeno, „kdo pak ho chce usmrtit?“

„Milé dítě,“ odpověděla matka, sotva mohouc mluvit pro pláč, „je to zlý duch, jemuž otec nevědomky ublížil. On jej chtěl zabít hned a jenom po dlouhých prosbách dal mu dovolení, aby nás ještě navštívil; avšak musil mu přísahat, že se za dva měsíce k němu vrátí. A k němu teď tvůj otec odešel.“

„Ale proč tam šel!“ zvolalo dítě plačíc, „proč nezůstal u nás, když jej duch pustil již na svobodu?“

„Poněvadž se mu zapřísáhl, že opět přijde.“

„Což musil učiniti, co byl tak zlému duchu přislíbil? Vždyť jsi mi řekla, že je to zlý duch.“

„Synu můj,“ pravila matka, hledíc naň vážně, skoro zděšeně, „chraniž tebe Alláh abys též, až budeš starší, přísahy tak málo sobě vážil! Viz, kdyby byl tvůj otec dal pouze slovo, přece bych jej raději byla ztratila, než abych viděla, že ruší slovo. Člověk, jenž slovu svému nedostojí, jest hanebný; neboť kdo si neváží vlastního slova, neváží si sama sebe, a kdo sebe sama si neváží, zasluhuje, aby jím lidé opovrhovali. Tvůj otec dal však nejenom své slovo, ale i u Alláha přísahal. Kdyby zrušil svou přísahu, zrušil by ji Všemohoucímu, vše jedno, ať ji učinil dobrému či zlému. Rozuměl jsi mi, synu můj?“

Slzy hochovy přestaly téci, jakmile počala mluvit. Pohlížel na ni vážně a pak se k ní pevně přitulil. Snad jí zcela neporozuměl, ale něco mu přece vniklo do srdce.

„Je-li Alláh tak dobrý, jako ty a tatínek, milá matinko,“ pravil potichu, „pak nepřipustí, aby zlý duch otce usmrtil. Věř, matinko, on toho nedopustí!“

„Alláh jest veliký,“ odpověděla matka, kladouc ruce zbožně křížem, „chce-li, může ho vždy ještě zachránit; ale my se toho nadíti nesmíme, synu můj, ustanovil-li již se na tom, že otec tvůj musí zemřít. On k vůli nám nemůže změnit svého moudrého úmyslu. Přijměmež s pokorou a trpělivostí, co na nás sesílá, a děkujmež mu, že nám otce tak dlouho nechal.“

To řkouc vzala hochu za ruku a vrátila se do bytu, aby spravovala svou smutnou, osamělou domácnost.

Zatím zarmoucený kupec kráčel svou cestou. Byl vlastně již dlouho prodléval a musil jiti ve dne, v noci, aby nepřišel příliš pozdě– Ale Bůh mu dal sílu, a když nadešel ustanovený den, byl kupec u cíle. Nalezl to místo ještě prázdné, a po duchovi nebylo v ořechovém stromě ani stopy. Vzdechaje, poklekl u pramene a konal modlitby, jakož i předepsané umývání. Trpělivě se ubožák posadil pod ořech, aby čekal. Avšak hodina mýjela za hodinou, aniž co bylo vidět nebo slyšet, a

konečně se schýlil den ke konci a na –
stal večer.

Kupec počal vzdychati. „Raději bych byl,“ pravil, „kdyby mne duch nenechal tak dlouho čekati. Tyto hodiny jsou pouze bolestným prodloužením, které nic neprospěje.“

V tom viděl jiti cestou jakéhosi mladíka. Měl milé vzezření, a když došel ke kupci, vlídně ho pozdravil a zastavil se.

„Proč zde sedíš pod tímto stromem?“ tázal se. „Nepospíšíš si, aby ses ještě před nocí dostal do obydlí? –“

Kupec vrtěl hlavou. „Neodejdu s toho místa,“ odpověděl, „neboť čekám na někoho, jenž mne přijde usmrtit.“

Mladík naň pohlížel s podivením a prosil, aby mu vypravoval svůj příběh, načež mu kupec krátkými slovy pověděl, co se s ním bylo stalo.

„A dnes byl ustanovený den, pravíš?“ tázal se mladík, když kupec dokončil „Ano.“

„Nu, a duch nepřišel; to jest tedy znamení, žes osvobozen. Pojď se mnou, byl bys blázen, kdybys zde ještě déle seděl.“

„Nikoli,“ pravil kupec pevně. „Učinil jsem přísahu, a nikdo mne jí nemůže sprostít, nežli duch sám.“

„Aj, ten právě to učinil, když nepřišel.“

Mladý muž dal si všemožnou práci, aby kupce přiměl k odchodu: ten však setrval pevně při svých prvních slovech, a mladík konečně se smíchem odešel.

Zatím však pociťoval kupec toto prodloužování svého utrpení vždy více, neboť noc již nastávala. Přece však ve své poctivosti ani nepomyslel, aby šel s tím mladíkem, ale když se tmělo pořád víc a více, posadil se, a podepřev hlavu o ruku – usnul. Avšak bolest v jeho věrném srdci nad ženou a dětmi nedala mu dlouho odpočívati. Sotva se počalo rozednívati, procitl z nepokojného spánku. Vstal ihned, aby vykonal své modlitby a umývání, a pak si umínil, že na ducha zavolá a poprosí ho, aby neprodléval déle s tím, co mu nechtěl prominouti.

I zvolal tedy mocným hlasem: „Duchu tohoto stromu, já jsem zde a čekám na tebe!“

Žádná odpověď. – Volal podruhé – pořád ještě všechno ticho! – Konečně do třetice!

V tom zatřásl strom hlučně svými haluzemi, a hromová rána zarachotila. Strašná postava ducha stála před ním s hněvivou tváří a napřaženým mečem.

Kupec padl na kolena a sklonil hlavu, očekávaje smrtící ránu. Avšak k jeho největšímu podivení mýjela minuta za minutou, aniž se mohutný meč jeho šíje dotýkal, a on konečně užaslý pozdvihl oči; – ale jaké bylo jeho překvapení! –

Nestála zde již ta strašná obluda, nýbrž bíle oděný jinoch s líbeznou tváří a dlouhými, splývajícími vlasy. Místo obrovského meče měl v ruce lehkou hůlku a vlídně naň pohlížel.

„Poctivý muži,“ pravil, položiv mu ruce na hlavu, „Alláh nenalezl mezi svými věrnějšího nad tebe!“

„Velebeno budiž jeho jméno!“ odpověděl kupec s rukama na prsou složenýma.

Avšak posud mu bylo všecko hádankou, i pokračoval s podivením: „Ale kde jest ten duch, a kdo jsi ty?“

„Já jsem ten duch,“ pravil jinoch, usmívaje se, „a byl jsem pouze od Alláha poslán, abych tě zkušel. Byl jsi shledán věrným, jdi domů ke své manželce a ke svým dětem. Všickni jste se osvědčili, a Bůh vám požehná a učiní vás šťastnými, jakož toho zasluhujete.“

Nyní kupec porozuměl a s radostí se vrhl na tvář, aby děkoval Bohu. Pak vstal, aby poslechl rozkazu jinochova a navrátil se dojmů ke své rodině.

Jinoch zde ještě stál, usmívaje se, a když se šťastný kupec uctivě před ním klonil, pravil: „Pozdravuj ode mne svou manželku a dítky, dobrý muži, ale počkej; dám ti něco pro tvé maličké. Děti jsou rády, když jim otec něco z cesty přinese.“

To praviv, zatřásl stromem, a na trávník se sypalo množství ořechů.

„Vezmi, kolik můžeš unést; děti budou mít z toho velikou radost.“

Kupec poslechl a nandal si jich plné kapsy. Když pak opět pohlédl vzhůru, jinoch již byl zmizel.

S jakou rozkoší vydal se na zpáteční cestu! Zdálo se, že mu neubývá sil; putoval dnem i nocí, až konečně opět před sebou spatřil své rodné město, s nímžto se byl navždy rozloučil, a vešel do ulic dobře povědomých.

Jeho žena právě přinesla na stůl skrovný oběd, a za prostým stolem seděla smutná rodina. Jídlo nikomu nechutnalo; ale bylo patrně vidět, že toho není příčinou nuzná strava, nýbrž spíše hluboká žalost, neboť skoro při každém soustu vyronila se slza na talíř, a když to děti spatřily, i jejich ústa žalostně se chvěla, a oči se jim zarosily.

V tom někdo zaklepal na dveře. Nejstarší hoch ochotně vyskočil, aby za matku otevřel, a s hlasitým jáсотem padl v náruč muži, jenž jej pevně k sobě tiskl. Matka se chvěla a nemohla se hnouti s místa. Bylo-li to možná?!

„Ó, vidíš, maminko!“ zvolal radostně hoch, „nepovídal jsem ti to? Alláh nedopustil, aby zlý duch našeho otce usmrtil. Milá maminko, pojď sem, vždyť je to tatínek! tatínek!“

„Tatínek! tatínek!“ ozývalo se teď se rtů všech, a celý malý zástup hrnul se oželenému otci k srdci.

Nyní se zdvihla též matka; ale její nenadálá radost byla tak veliká, že neměla síly, udržeti se zpříma a byla by klesla na zem, kdyby ji manžel nebyl zachytil.

„Ó, jak dobrotivý jest Alláh!“ zvolala, když se byla opět vzpamatovala, aby uvěřila, že je to skutečně její milovaný, již jako mrtvý oplakaný manžel, jenž ji v náručí drží. „On nám tebe zase daroval, velebeno budiž jeho jméno!“

„Ano, velebmež ho, nyní i vždycky!“ pravil muž pohnutě, a zatím, co vypravoval, jak se mu vedlo, dovolil dětem prohledávat ti své kapsy. S radostí našly tam ořechy, i jaly se je hned louskati, neboť takové lahůdky byly jim něco nového, a proto velmi vzácného. – Avšak ořechy nechtěly se nikterak otevírat, a smutně přinesly je děti konečně k otci, prosíce ho, aby jim pomohl.

Užaslý vzal je do rukou: skořápky jejich byly ze skvělého zlata, ale dle tíže bylo lze souditi, že jest v nich ještě něco skvostnějšího. Po mnohém namáhání konečně se mu podařilo jeden otevřítí – a ejhle! – místo jádra byly v něm diamanty a jiné drahokamy.

„Ó, Allanu, toť příliš!“ zvolal poctivý muž. „Ne, tolika dobroty nejsem hoden!“

–

Co se od tohoto šťastného dne dále dělo, snadno si lze pomyslit. Radost a štěstí uhostily se opět v jeho domě a neopustily ho již – neboť kupec a jeho rodina nikdy nepřestali Boha se báti a jej milovati, – a tak i Bůh nikdy nepřestával jim žehnati, jak jim byl připověděl.

Dobročinný obchodník

Zbožný obchodník žil v Bagdadu. Poněvadž nenáviděl všelikého nespravedlivého zisku, trpěl největší chudobou. Živil nuzně sebe a svou rodinu tím, že předl surovou bavlnu, přízi pak prodával. Co utržil, bylo tak nepatrné, že to stačilo sotva na nejnnutnější potřeby, a to ještě ne vždycky; ba, stávalo se, že měl doma hostem nedostatek. To však nemohlo oslabiti jeho a jeho rodiny důvěru v Boha. Doufal spíše v zaslíbení písma: „Volej ke mně v nouzi, a já ti pomohu a ty mne budeš velebíti!“

Při tom měl obchodník srdce, jež tak upřímně s trpícími cítilo, že často, zapomínaje na vlastní nouzi, i o maličkost, již mel, s nuznými se rozdělil.

Tak se vracel jednoho dne s malou sumou peněz, již za celo-týdenní práci obdržel. Právě hodlal nakoupiti potravu a surové bavlny, když jej potkal chudý, nemocný muž, jen spoře v hadry zahalený, a prosil ho za pomoc.

„Jsem cizincem v tomto městě,“ pravil, „má žena se dvěma dětmi a s novorozenátkem leží v hospodě a marně vztahuje ruce po stravě a oděvu. Udělte mi něco, a Bůh vám to odplatí!“

Těmito úpěnlivými slovy pohnulo se srdce dobrého muže k nesmírné útrpnosti a srdečné soustrasti. Domníval se, že je zde pomoci tak potřebí, jako nikde jinde. Vlastní jeho starosti zdály se mu naproti tomu jen malými a nepatrnými. Vždyť Bůh jemu a jeho rodině dopřál zdraví, kdežto ubohý muž, jenž hledaje pomoci, před ním stál, tohoto drahocenného statku nejspíše dlouho již postrádal, o čemž jeho sešlá postava svědčila zřejměji, než to mohla učiniti slova. Slzy soustrasti vyronily se mu z očí. Nerozmýšlel se dále a podal všechny své utržené peníze tomu chudáku a krácel domů arcit' s prázdnýma rukama, ale jsa provázen blahořečením vděčného a potěšeného chud'asa.

To arcit' nemohlo jeho rodinu nasytit. Dobrosrdečná žena mu nečinila výčitek, přece však ani ona nevěděla rady, jak tento schodek uhraditi a zač nakoupí ti bavlny ku předení, jakož i chleba k nasycení. Marně prohlížela skrovný domácí nábytek, nemohla naléztí nic, zač by bylo lze něco stržiti. Konečně padlo její oko na uměle řezanou dřevěnou mísu a lžici k ní náležející. Byla jedinou ozdobou jejího pokojíku a stála vysoko na polici. To však též mohlo býti jediným jejím účelem, poněvadž byla mísa puklá a nebyla tudíž k potřebě.

„Což abys se pokusil ji prodati?“ pravila k muži, sundávajíc ji. „jest arci stará a není k potřebě, ale zajisté stála někdy mnoho peněz, neboť ty květiny a ptáci, kteří na ní jsou vyřezáni, činí ji velmi hezkou, a dostaneš-li za ni jen trochu peněz, přece

se snad aspoň jednou nasytíme, a Bůh našich otců pomůže nám dále.“

„Budiž tedy, jak pravíš,“ odpověděl muž a prohlížel mísu. Manželka ji vyčistila a pečlivě oprášila, a dobrý muž odešel ji prodat na trh. Avšak jakkoli chodilo mnoho kupců a prodavačů sem a tam a ledacos prodávali a kupovali, mimo něho kráčel každý dále a nikdo si té řezby ani nevšímal. Smutně tedy viděl, jak se chýlí den ke konci a koupě žádostivý lid znenáhla se rozchází. Marně ji nabízel ještě tomu a onomu – nenalezl se milovník, ano, ještě se vysmívali jemu i jeho zboží. Tak tedy se zdálo, že je to vůle Boží, aby se vrátil domů opět s prázdnými rukama. Již tak chtěl učinit, poněvadž skoro všichni kupci a prodavači byl: se rozešli, když spatřil muže osaměle stojícího, který asi rovněž tak špatně pochodil, jako on sám. Jeho zboží arci nemohlo lákati kupce, ano spíše svým zápachem od sebe je odhánělo. Prodával totiž velikou, tlustou rybu, avšak ta nebyla čerstvá a nedráždila ničí chuť.

Tento muž přistoupil k poctivému obchodníkovi, právě když se chtěl odebrat domů, a promluvil k němu těmito slovy: „Oba přineseme své zboží zpět domů a tam se nám vysmějí, že jsme s ním špatně pochodili. Co myslíš, abychom si své zboží vyměnili, aby se neřeklo, že jsme se docela zklamali? Moje ryba nestojí už za mnoho, ale tvá mísa není také již k potřebě, neboť jest puklá, jak pozoruji. Je-li ti to tedy vhod, vyměňme si své zboží.“

Dobrý muž si pomyslel: „Ta ryba již ovšem neposkytne chutné večeře; ale pro lidi, kteří po celý den ničeho nejedli, může být ještě dobrá a na každý způsob zažene spíše hlad, nežli prázdná mísa, a proto ji vyměním.“ Pravil tedy, že je srozuměn a dostal za svou mísu velikou rybu.

Přišel domů donesl ji hned své manželce do kuchyně a pravil jí, že jest to jediná věc, již za prodávanou mísu bylo možno dostat. Poněkud zarmoucená dívala se žena na rybu a zpozorovala ihned, že už je zkažená, a proto se ostýchavě tázala: „Ale co s ní budeme dělat? Obávám se, že už nebude ani k jídlu, neboť sám cítíš, kterak zapáchá.“

„Dnes však si nemůžeme vybírat, milá ženo, a proto nebudeme reptat, že nám Bůh nic lepšího nenadělil. Rcemež raději s vděčným srdcem: „Až posud Hospodin pomáhal, jeho jméno budiž velebeno!“

Žena jala se tedy připravovat rybu, ničeho již nenamítajíc; vymyla a vyčistila ji a dala si všecku práci, aby nepříjemný zápach poněkud zapudila; ale nechtělo se jí to dařiti. Skoro s ošklivostí konečně ji rozřízla a vyndala vnitřnosti. Již je chtěla s odporem zahodit, když v tom zpozorovala něco bílého a lesklého. Když malý ten předmět očistila, poznala plna úžasu a radosti, že je to perla neobyčejné krásy a velikosti. S radostnou tváří pospíšila ke svému muži, aby mu pověděla o svém nálezu. Muž sice nerozuměl klenotům, přece však shledal, že perla jest neobyčejně krásná, a proto že jest asi velmi drahocenná.

„Bůh otců našich budiž chválen a veleben!“ zvolala žena radostně. „On viděl nouzi naši a milostivě k nám obrátil svoji tvář. On učinil, žes neodvrátil svých očí s ošklivostí od té zkažené ryby, ale ji přinesl domů, aby nám nechybělo již potraviny a oděvu, neboť on to byl, jenž dal této rybě tu skvostnou perlu polknouti, abychom ji našli.“

„Ustaň ženo!“ přerušil muž proud její radostné řeči, „dříve přemýšlejme, zdali to všechno smíme přijmouti, neboť jenom není-li perla provrtána, můžeme ji považovati za svůj majetek, či spíše za dar Boží. Je-li však provrtána, byla již majetkem někoho jiného, i stojí psáno: „Nepožádáš, což jest tvého bližního!“ V tom případě bychom musili vypátrati, komu náležela, anebo, nebude-li to možno, odevzdati ji na úřadě.“

Třesoucíma se rukama jala se žena perlu obracet, znova ji čistíc a mnouc; avšak k její nevýslovné radosti neshledala ani nejmenší stopy, která by byla svědčila, že by byla perla bývala kdysi provrtána. Byla zcela taková, jak se v lastuře utvořila. – Tu chválil a velebil též muž s vděčným srdcem Boha svých otců, jenž nenechal důvěry jeho bez odměny.

Poctivý ten muž nemeškal pak a vykonav modlitbu, vzal perlu a donesl ji k známému klenotníku, o kterém se domníval, že ji dovede lépe posoudit než on. S podivením díval se klenotník na perlu a tázal se chudřasa, odkud tak drahocenný klenot obdržel?

„Bratře můj,“ odpověděl obchodník, „Bůh viděl moji a mé rodiny nouzi a smiloval se nad námi. Tuto perlu mohu míti za dar z jeho ruky.“

„Inu, bratře můj,“ odpověděl onen, „on tedy učinil s tebou veliké, věci, neboť pokud rozumím, stojí ta perla nejméně za tisíc stříbrných kusů (velikých peněz). Ale radím ti, abys došel k mému bratru Izákovi. On tomu lépe rozumí než já a má dosti peněz, aby ti za ni zaplatil podle její skutečné hodnoty.“

S veselým a vděčným srdcem kráčel zbožný muž k Izákovi. Ten, s velikým podivením pravil, prohlížeje si perlu: „Bratře můj, tato neobyčejná perla stojí za víc než za tisíc stříbrňáků. Jsem hotov dáti tobě za ni sedmdesát tisíc; neboť taková perla nezdobila ještě nikdy sultánovu korunu a sotva by tak brzy se našla. Ty ses tedy milostí Boží náhle stal bohatým mužem! Rci, pro-dáš-li mi ten klenot za nabídnutou sumu?“

Dobrý muž nabyv najednou tak veliké sumy, byl tak překvapen, že sotva mohl o prodeji jednati. Dostal takové množství těžkých měšců, že nebyl s to, aby je sám donesl domů. Najal tedy několik nosičů, kteří mu pomohli jeho poklady domů donést.

Když tak s nimi rychle kráčel ulicemi, aby své manželce co možná nejdříve pověděl, jak hojně Bůh jim požehnal, potkal jej opět žebrák, jenž právě tak bídne

vyhlížel, jak ten, jenž ho za almužnu prosil včera. I tento vztahoval k němu prosebně ruku a dojmavým hlasem pravil: „Račiž se nade mnou slitovati a něco z toho mi darovati, čeho ti Bůh nadělil!“

Muž ihned se zastavil a též nosičům poručil stati; pak odpověděl žebrákovi: „Včera ještě jsem byl chudý a nuzný jako ty a bez Boží pomoci bych musil dnes snad také ruku o almužnu zvtahovati. Daleko budiž ode mne, abych podržel samému sobě, čeho mi milost Boží bez mého přičinění nadělila. Pojd' tedy příteli, rozděl se se mnou a velebme a chvalme Boha, jenž veliké věci s námi učinil.“

Pak vzal měšce, spočítal je a daroval z nich polovici žebrákovi. Ale když odcházel, žebrák ho zadržel a pravil: „Pohled' na mne, dříve než odejdeš!“

A ejhle: žebrákova tvář leskla se jako slunce, a celá jeho postava zářila ve světle. I pravil k muži: „Vezmi své peníze nazpět a požehnání Boží tě provázej! Já jsem jeden z jeho andělů a byl jsem poslán, abych tě zkoušel, neboť peníze mění často srdce člověka, takže ztvrdne jako kámen a nenechá se již obměkči ti nouzí bližního. Chtěl jsem zvědět, neztvrdlo-li také tvé srdce. Pak by bylo lépe bývalo, aby veškeré tvé poklady ležely dole v lůně zemském, odkud jsou vzaty, než aby dobré tvé srdce pokazily. Jdi, náležíš k vyvolencům Páně, zůstaň tedy i na dále této přednosti hodným!“

A pověděv tato slova, zmizel před jeho očima. Muž pak pospíšil domů. Duše jeho byla plna posvátné hrůzy. Padl i se ženou na kolena a modlili se a žili pak životem bohumilým až do své smrti. Památka jejich požehnána byla u všech, kdožkoli je znali.

Abdallah ze země a Abdallah z moře

Dobrá, ale chudý rybář stával každého rána, jakmile se rozednívalo, na břehu mořském a vrhal síť do vody. Vždycky poprosil dříve Boha, aby žehnal jeho práci a dopřál mu hojného lovu. A měl toho, chud'as, zapotřebí: mělt' ženu a devět dětí, kterým vždycky jak náleží chutnalo.

Neznal také větší radosti, nežli, když mohl večer, navrátiv se domů, podělit chutným pokrmem děti, které mu s radostí spěchaly vstříc. Nalovené ryby donášel na trh a za stržené peníze nakoupil potřeb pro domácnost – podle toho, mnoho-li utřil. Někdy žil s rodinou dosti dobře, ale mnohdy míval i nedostatek, když se lov nevydařil. Než rybář byl vždy dobré mysli, těše se: „Však Bůh zase požehná“.

Právě byl takový čas nouze, a lov se mu špatně dařil, když se mu narodilo desáté dítě.

Rád by byl opatřil své ženě něco na posilněnou, ale příjem jeho vystačil sotva na chléb, a i ten již všechn snědli. Proto se rmoutil a pravil: „Alláh, jehož jméno budiž velebeno, nechat' mi odpustí, neboť jsem byl pošetilý, že jsem nespořil na zlé doby, jaké nyní na nás přišly.“ Ale přece líbal a hýčkal novorozeňátko a pravil vesele: „Aj, ono jest tak zdravé a svěží, jako růže, začez budiž Alláh veleben, i uvidím, nepřichází-li s ním štěstí do mého domu. Učiním-li dobrý lov, bude to znamení, že se mu povede dobře a nikdy nebude zápasiti s nouzí. Vezmu síť a ihned půjdu k moři!“

Nuž, tedy tě doprovod' Bůh a jeho prorok,“ odpověděla manželka. „Vždycky v něj budeme doufati.“

Slunce zářilo na obloze a modré vlny zlatem se třpytily v jeho lesku, když rybář přišel na břeh. Zdálo se mu, že se naň tak dobrotivě usmívá a věští mu štěstí. S veselou myslí roztáhl síť, vysílaje k Bohu tichou modlitbu za své novorozeňátko.

„Ó, Alláhu,“ pravil, „dej, ať je vychováám lehce a ne těžce! Odejmi od něho všelikou starost a uděl mu radosti hojnou měrou!“

Chvíli čekal a vytáhl pak s tlukoucím srdcem síť. Bylo mu skutečně, jakoby měl budoucí štěstí dítěte ve své síti, ~a rukou prohlížel, co ulovil. Avšak běda! – bylo tam pouze kamení a písek: ustrašen, síť vyčistil.

„Inu,“ pravil, znova si dodávaje myslí, „první lov nerozhoduje. Alláh bude po druhé milostivější.“ Avšak ani potom nebyl šťastnější. Hodil síť po třetí a po čtvrté, ale neulovil ani jediné rybky.

I šel tedy dále po břehu, aby vyhledal lepší místo pro svou práci, i zdálo se mu, jakoby viděl v tomto místě v modré hlubině hráti si rybičky.

„Alláh neodvrátí tváře své docela ode mne,“ pravil a znova síť vyhodil.

Ale jakkoli vroucně k Bohu se modlil, aby práci jeho požehnal, přece ani rybička do sítě se nechytla; házel síť znova do moře bez únavy, vždyť šlo, jak se mu zdálo, o štěstí jeho dítěte. Počalo se šeriti. Po celý den nepožil ani sousta chleba, a neměl ho ani pro ženu ani pro děti! Ó, jak smutně a nešťastně vstoupilo jeho dítě do světa! On, jeho otec, neuložil v první den jeho života ani tolik, aby zahnal svůj a své rodiny hlad. Jak se asi povede jeho ubohému dítěti?

Duše jeho byla smutná, i pohroužil se v hluboké dumání.

„Ne,“ pravil konečně, nemohu věřit, že by Bůh mému dítěti výživy nedopřál. Neboť ten, jenž dal čelisti, dává, čeho jim potřeba. Bůh jest nejvyšší dobrotivý a pečuje o všechno, cokoli žije!“

Těmito myšlenkami poněkud jsa potěšen, vyčistil síť a chystal se k odchodu domů. Čím více však se blížil k domovu, tím těžší a zarmoucenější bylo jeho srdce. Opustil rodinu svou bez pokrmu a věděl, že toužebně naň čeká, naděje se od něho jídla.

„Což mám dělat,“ pravil sám k sobě, „co si mám v této nouzi počít?“

Avšak jakkoli přemýšlel, nic nevymyslel, čím by opatřil chleba nebo peněz.

„Inu,“ pravil konečně, „já jsem svou práci vykonal, pracovav až do večera; Bůh se postará o ostatní.“

Zatím se dostal volným krokem do jakés ulice, kde voněl čerstvě pečený chléb. Uviděl pekaře a krám, naplněný krásnými chleby, které tak chutně vyhlížely, že neodolal, aby se na chvílku nezastavil a líbezná jejich vůně se nenadýchal. Ale to nestačilo člověku, jenž po celý den ani sousta nepožil. Také si pomyslel, s jakou radostí by jeho dítky takový chléb přijaly, kdyby jej mohl koupiti. Pohlížel na bočníky s tváří smutnou a žádostivou. V krámě bylo mnoho lidí, a pekař pohlížel starostlivě na hrnouce se množství, obávaje se, že jeho zásoby nestačí, neboť rok byl neúrodný, drahý. Když takto na ten lid se díval, zahlédl rybáře, jenž stál smutně opodál.

„Nu, Abdallahu!“ zvolal k němu, „proč prodléváš a stojíš tak z daleka? Přístup rychleji, neboť brzy budou mé chleby rozebrány!“

Abdallah, rybář, poslechl sice vlídného pozvání, přistoupil blíže a zdvořile pekaře pozdravil; ale když pořád chleba nežádal, tázal se ho pekař: „Kolik chleba potřebuješ?“

„Ach,“ odpověděl Abdallah smutně, „potřeboval bych sice dvou chlebů, abych nasýtil sebe a svou rodinu; ale to nic neprospěje, že zde stojím a na ně upřeně hledím. Tím jen můj hlad roste. Nemám v kapse ani haléře, abych je zaplatil. Dnes byl pro mne den neštěstí: neuložil jsem ani rybičky, a k tomu se mi dnes narodilo desáté dítě.“

„Nu, rybáři,“ pravil pekař, dobromyslně se usmívaje; „tož tedy se ti nesmí

nedostávat chleba; to by nebylo dobré znamení novorozeňátku. Tu máš, kolik chleba potřebuješ, a též něco peněz, abys ještě koupil, čeho potřebí.“

Rybář byl dobrotou toho muže překvapen a pravil pohnut: „Přisám Bůh, tys dobrý muž a nebudeš oklamán. Vezmi mou síť v zástavu: všechno zase nahradím, jakmile mé nouzi bude konec“.

Ale pekař mu odpověděl: „Aj, co myslíš? Mám vzít tvou síť, abych tě docela o chléb připravil? Cím bys pak lovil ryby, kdybys jí neměl? Budeš-li zítra šťastnější, můžeš mi to splatit rybami.“

„Nuže, tedy ti to odplatí Bůh, jehož jméno budiž velebeno,“ pravil Abdallah. „Tys mi svalil se srdce kámen, neboť jsem nevěděl, co si mám počít, i bylo mi strašno, s prázdnýma rukama přijít domů. Proto jsem šel tudy zvolna a zdráhavě; ale teď radost okřídlí mé nohy.“

A tak tomu též bylo. Abdallah doběhl v několika minutách k prahu svého domku, kdež mu přišly děti vsťíc, plačíc netrpělivostí, že tak dlouho nepřichází. Marně hleděla je matka uchlácholit, ujišťujíc, že se otec brzy s chlebem a pokrmy vrátí. Nyní však, když chleby a něco ovoce před nimi rozložil, byla zapomenuta všechna žalost, i jedli všichni, vesele švitoříce, a nasýtli se.

Když pak odešly děti spat, vypravoval rybář manželce, jak mu štěstí při práci nepřálo, a že všechno, co přinesl, děkuje pekaři, načež ona pravila: „Bůh jest nejvyšší dobrotivý, on pohnul srdcem toho muže, a on nám pomůže i nadále!“

Sotva se ukazovaly nazejtří ráno na východě červánky, Abdallah byl vzhůru a vzal síť, aby opět vyhodil. I modlil se při tom vroucně k Bohu: „Ó pane, dejž mi, prosím tě, dnešního dne, čeho potřebí, abych mohl zaplatit pekaři!“

Jakmile došel břehu, dal se rychle do práce; avšak nechat vyhodil síť na tom neb onom místě, vždycky ji vytáhl prázdnou. Pracoval bez omrzení, až se mu pot s čela řinul, avšak všechno jeho namáhání nebylo odměněno ani jedinou rybičkou. Ó, jak mu bylo krušno, když se měl vrátit domů opět s prázdnýma rukama! Alláh tomu chtěl, a proti tomu nic nebylo lze činiti.

Rád by se byl vyhnul té ulici, kde pekař bydlil, avšak jiná cesta k jeho bytu nevedla.

„Co si o mně pomyslí,“ pravil, „že mu ani ryb ani peněz nepřináším? Avšak Bůh, jehož jméno budiž velebno, a v nějž ve své nouzi doufám, nejlépe ví, že jsem se pilně přičinil.“

Zatím kráčet opatrně a zvolna, doufaje, že ho snad pekař neuvidí, až půjde mimo jeho krám; ale pekař ho již zahlédl a volal k němu: „Nu, rybáři, byl jsi dnes šťastnější? Ne-li, tedy si vezmi opět chléb a peníze! Tys nejspíš na to zapomněl?“

„Ach, mistře,“ odpověděl Abdallah, „nezapomněl jsem na tvou dobrotu, ale stydím se před tebou, že jsem opět nic neuložil.“

„Zač by ses styděl, Abdallahu, když jsi své povinnosti dostál? Každý člověk se občas potká s nesnáze, avšak nesnáze minou, a také tobě minou, neboť Bůh jest nanejvýš dobrotivý a tak v něho doufej. Zase na tebe vzpomene, a ty budeš moci všecko zaplatit. Vezmi tedy opět chleba a peníze, a přijď zítra a každého dne, dokud se na tebe štěstí neusměje. Já tě nikdy o zaplacení upomínat nebudu.“

Abdallah cítil vděčně pekařovu dobrotu a přijal se srdcem hluboce pohnutým z jeho rukou, co mu podával.

Avšak zdálo se, jakoby všechny ryby z moře byly zmizely. – Jitro za jitem dařilo se mu stejně. Ať vyhodil síť kamkoli, vždy měl stejný osud. Vždycky ji vytáhl z hlubiny prázdnou. Tato nepřízeň osudu jej rmoutila více, nežli mohl povědět, a dluh u pekaře, rostoucí každým dnem, naplňoval jeho srdce největším zármutkem, ačkoli pekař nikdy neopomíjel, přidati k chlebu a penězům několik potěšitelných slov, a nikdy ho ani slovem neupomínal, aby dluh, dosti již značný, zaplatil. A když se Abdallah o tom zmínil, odpovídal: „Jen toho nech! Však on přece přijde čas, kdy se vyrovnáme; ale teď tu ještě není, a protož zatím vezmi zase chleba a peníze, a buď dobré mysli.“

Čtyřicet dní již minulo, co bylo tak zle, a Abdallah přemýšlel, nebylo-li by lépe, kdyby nechal rybaření a hledal jinou práci.

„Rozřeži síť,“ pravil k manželce; „neboť co mi prospěje, když se již rybami nenaplňuje, ať ji vyhodím do moře z rána či večer? Jak dlouho to bude trvati? Alláh ví, jak se stydím, kdykoli spatřím pekaře, a přece se mu nemohu vyhnouti, neboť na mne pokaždé volá a dává mi chleba a peníze. Pochybují opravdu o tom, že bych byl kdy s to, navrátiti mu, co mi již dal. A jeho dobroty, nechci již zneužívat, Bůh mu za ni požehnej!“

Ale manželka odpověděla: „Nemáme-li příčinu, velebiti Boha, že pohnul srdcem toho muže? Proč bychom neměli jeho dobrotu přijmouti?“

„Ach,“ pravil Abdallah starostlivě, „jakkoli jest dobrotivý, přece bude konečně svých peněz žádati nazpět. Ale jak mu tak veliký dluh zaplatím?“

„Což pak tě někdy upomínal?“ odpověděla manželka. „Tys mi naopak povídal že s tebou nikdy účtovat nechtěl, ale že to odkládal vždy na lepší časy. Nuže, tedy na ně trpělivě čekejme. Alláh nebude tvář svou od nás odvracet vždycky, neboť jest nejvýš dobrotivý, a ty ještě někdy štěstí ve své síti nalezneš. Jenom v Boha doufejme.“

„Tys mluvila pravdu,“ pravil Abdallah, „a proto zkusím znova svého štěstí.“ – I chopil se opět síti, jakmile nastal nový den. Sestupuje ke břehu, vroucně se modlí k Bohu: „Ó, Pane,“ pravil, „velebil bych tě, kdybys jen jedinou rybičku seslal, abych mohl pekaři svou vděčnost ukázat a jemu ji donést.“

To řka, hodil síť do moře a srdce mu bušilo radostně, když, vytahuje ji, shledal, že je velmi těžká. Potřeboval vši své síly, aby ji vytáhl, a když se mu to konečně

podářilo, otevřely se již jeho rty k vděčné modlitbě. V tom však s uleknutím zpozoroval, kterak se mýlil. Nemrskaly sebou v jeho síti čilé rybičky, jak doufal, nýbrž ležel v ní pošlý osel, z něhož vycházel ošklivý zápach. Toho tedy s takovým namáháním vytáhl na sucho! Ochable klesly mu ruce, a oči jeho zíraly upřeně a bez útěchy na obyčdnou zdechlinu.

„Ó, Pane,“ pravil třesoucím se hlasem; „je-li toto ono štěstí, jež jsem ve své síti nalézt měl, jak myslila moje žena, když jsem z omrzelosti svého řemesla chtěl zanechat? Avšak tys veliký a dobrotivý a není žádné síly a moci, leč v tobě – pánu vznešeném a velikém! A takž chci důvěřovati v tebe ve všelikých svých nesnázích, a neustanu doufati, že slunce tvé milosti opět mi bude svítit, ačkoli jsi nyní naplnil síť moji pouze mrtvým oslem!“

Hluboce zarmoucen vyhledal na břehu jiné místo, kde se již nemusil dívati na mrtvého osla a číchat zápach hnilý zdechlíny. Pohroužil síť znovu do moře a prsa jeho dmula se novou nadějí, když ji opět shledal těžkou. Tahal a tahal, tak že měl krvavé pruhy na rukou, až konečně síť vytáhl. Ale – ó, nebesa! Jaký lov učinil nyní! Žilo a hýbalo se to arci v síti, avšak nebyla to ryba, co ulovil. – Ale co to bylo? Snad nějaký podzemní duch, či snad některý z oněch duchů, jež král Šalamoun podle pověsti zaklel do hliněných nádob a pohroužil do mořské hlubiny? Čas otevřel snad jejich vězení, a vysvobozený duch dostal se do jeho sítě? Náramná bázeň zmocnila se jeho srdce, ale třesoucí se jeho nohy mu překážely, aby se dal na útěk. I volal tedy chvějícím se hlasem: „Ó, duchu, nechať jsi kdokoli, měj útrpnost se mnou, ubohým mužem!“

Podivná bytost, jež do jeho sítě se ulovila, se tam hýbala a kroutila a vidouc, že rybář chce utéci, zvolala žalostným hlasem: „Aj, rybáři, pojď sem a vysvobod' mne ze své ohyzdné sítě, do níž jsem se dostal, opustiv svůj křišťálový palác, abych si vyšel na dně mořském na procházku. Vysvobod' mne a dostaneš za to odměnu.“

Tato slova našeho rybáře sice poněkud upokojila, ale věc se mu zdála býti podezřelou, neboť nikdy před tím neslýchal, že by rozumná bytost mohla na dně mořském se procházeti a tam v křišťálovém paláci bydliti. Dodal si však srdce a tázal se hlasem poněkud nejistým: „Ty tedy nejsi duch, zvláště pak ne zlý duch, jehož mne Alláh chraň!“

„Jsem bytost od Alláha stvořená jako ty,“ odpověděl tázaný, „i věřím v něho a v jeho proroka. Avšak jeho moc jest veliká, i nemysli, že jenom zemi zalidnil. Nikoli, též vzduch a moře hemží se všelikými tvory, a já jsem jeden z těch, jimžto vykázal obydlí na dně mořském. Procházel jsem se tam dole, jak už jsem ti pravil, a sbíral jsem perly a diamanty za hračku svým dětem – neboť takové věci rostou u nás na dně mořském, jako u vás květiny na poli a na louce – když jsi mi náhle na

hlavu hodil svou síť. Nechtěl jsem ti ji roztrhnouti, neboť my, děti mořské, milujeme všechny tvory, které Bůh stvořil. Také jsem si pomyslnil, že měl Bůh moudrý úmysl, učiniv mne tvým zajatcem, neboť vím, že se nic neděje bez jeho vůle, a tak jsem se dal vytáhnouti.“

Za této dlouhé řeči Abdallah toho podivného tvora ze sítě vybavil a viděl, že měl docela slušnou lidskou postavu; jenom jeho vousy byly přizelenalé, a přídávkem měl pěkný rybí ocas; ostatně nebylo mezi ním a člověkem rozdílu.

Strach rybářův zatím naprosto zmizel, neboť zpod nazelenalých vlasů, které poněkud nepořádně a tvrdě okolo čela mu splývaly, pohlíželo naň dvě bleděmodrých očí velimi dobromyslně. Nerozpakoval se tedy v rozmluvě pokračovati a prozatím se tázal té podivné bytosti, jak se jmenuje.

„Nazývám se Abdallah z moře,“ odpověděl tázaný. „Doufám, že se budeme častěji viděti, a kdybys mne, až mě navštívíš, nenalezl, zvolej jenom hlasitě: Kde jsi, Abdallahu z moře? – a já se hned z mořských vln vynořím. Ale jak pak tobě říkají?“

„Aj, pozoruji, že jsme jmenovci, neboť se jmenuji též Abdallah.“

„Tak tedy jsi Abdallah ze země, a já Abdallah z moře, i doufám, že zůstaneme dobrými přáteli. Můžeme si vzájemně pomáhati, neboť vy máte na zemi mnohé, čeho se nám v moři nedostává; my zas máme naopak věci, kterých si vy velmi vážíte. Myslím perly, smaragdy, rubíny a jak se všechny ty květy, jež v moři rostou, nazývají, a v nichž lidé mají zalíbení, kdežto my si jich málo všímáme. My však milujeme vaše šťavnaté ovoce, a já bych tam dole způsobil velmi velikou radost, kdybych mohl své děti a přátele někdy vyčastovati ovocem. Velikou službu bys mi tedy prokázal, můj milý Abdallahu ze země, kdybys mi denně chtěl přinášeti plný košík takového ovoce. Já pak naplním ten košík zase pestrými kameny a perlami. Dostaneš z toho ihned něco na zkoušku, a prosím tě, abys to považoval za důkaz mé vděčnosti, žes mne nenechal tak dlouho v síti třepetati. Jenom chvilku počkej, hned tu zase budu.“

A dříve nežli měl rybář čas odpovědět, vrhnul se Abdallah z moře do modrých vln. Vlny se v mžiku zavřely, Abdallah z moře zmizel a brzy již jen kruhy nad vodou naznačovaly místo, kde se byl pohroužil. Abdallah ze země s podivením patřil na vodu, v níž jeho jmenovec byl zmizel. Mnul si čelo a sám sebe se tázal, zdali se mu to všechno nezdálo, neboť mu to bylo všechno velmi podivným. Avšak byť to i nebyl sen, přece pochyboval, že záhadného muže ještě kdy uvidí, i počal litovati, že ho propustil na svobodu tak brzy. A perle a rubíny? Tu se teprve ničeho nenadál.

Avšak Abdallah ze země velmi se ve svém jmenovci mýlil a činil mu velikou křivdu, domnívaje se, že mu tak bez všech dikův upláchne. Již za několik minut počalo se to v moři pohybovati a brzy se objevila ve šplouchajících vlnách

pocivá tvář Abdallaha z moře. Držel dlaně pohromadě, a všecko se v nich třpytilo a lesklo nejskvostnějšími perlami a drahokamy.

„Odpusť mi, milý strýce,“ pravil a vysypal obsah svých dlaní do rybářova turbanu, „odpusť mi, že ty kameny a perly přináším jen tak v hrsti, neměl jsem dole košíku. Podívej se, zdali se ti líbí, a je-li tomu tak, přines mi zítra, jak jsme smluvili, košík ovoce. Bude to obchod na výměnu. Prozatím se měj dobře!“

Rybář pocítil silné stisknutí ruky a v zápětí ho nový jeho přítel opustil.

Byl naplněn takovým podivením ze všeho, co viděl a slyšel, že nebyl s to slova promluvit. Jeho zraky spočívaly plny úžasu na skvostných kamenech, které jakoby se leskem a ohněm chtěly vyrovnati zapadajícímu slunci. Tak tedy by skutečně byl našel dnes, jak mu povídala jeho manželka, štěstí ve své síti? Po tolikerých nehodách sotva tomu mohl uvěřiti, a přece držel v ruce lesknoucí se skvostné klenoty.

Na konec se přece jen přesvědčil, že se jeho nouze skončila. Pozdvihnuv slzíci oči k nebesům, pravil třesoucím se hlasem: „Alláh jest veliký a nejvýše dobrotivý!“

Když se ze své radosti a ze svého podivení poněkud vzpamatoval, spěchal rychlými kroky k městu. Již z daleka viděl dobrého pekaře. Stál v krámě a přívětivě hleděl rybáři vstříc.

„Ó, budiž Alláh veleben!“ pravil Abdallajh, „že konečně jsem s to, tomu dobrému muži dáti na jevo svou vděčnost!“ A rychle k němu přistoupil.

„Aj, Abdallahu,“ pravil pekař, „tvůj obličej září jako slunce, tak tedy Alláh opět svou tvář k tobě obrátil a tys učinil dobrý lov?“ –

„Tak jest, mistře,“ pravil rybář, „jméno jeho budiž velebeno! Opravdu jsem dnes ulovil štěstí do své sítě, i raduji se z toho dvojnásob, protože jsem konečně s to, abych ti na svůj veliký dluh něco splatil.“

„Ó, nemluv o tom, pokud nemáš tolik, aby se to mohlo stati bez starosti, a dej mi jenom to, čeho můžeš postrádati.“

„Dobrota Boží nadělila mi dost. Jen se podívej, co mám, a vezmi polovici všeho, neboť je to tvé. Jenom mi dej ještě jednou peníze, dokud ty kameny neprodám.“

Pekař se skoro ulekl, spatřiv ty neobyčejné skvosty, i nechtěl nic přijmouti z toho, co mu Abdallah nabízel, nýbrž pravil: „Jakž bych si mohl nechat tak nepatrnou službu tak bohatě zaplatit? Ty víš, že jsem ti dával chleba i peníze z dobrého srdce, nežádaje za to odměny.“

„Vím to, bratře,“ odpověděl rybář: „ale tys byl mým bratrem v čas nouze a zármutku, budiž mým přítelem a bratrem, když se na mě usmívá zase štěstí, a když jsem zbohatl Boží dobrotou. I pravím ti ještě jednou, že se s tebou o vše rozdělím,

cokoli mám a ještě dostanu, a toho bude hojně.“

Vida pekař, že Abdallah jinak nechce, padl mu kolem krku a pravil: „Tak tedy jsem ti povinován víc nežli tys kdy byl dlužen mně; avšak chci býti a zůstatí tvým přítelem a sloužiti tobě, kdekoli a kdykoli budu moci.“

A pekař přinesl všechny peníze ze skříně, kolik jich měl, – a oba šli s radostným srdcem na trh a nakoupili všelikých dobrých a chutných věcí, o kterých Abdallah myslil, že potěší srdce jeho manželky a jeho dětí.

V domě rybářově slaven veselý večer, – A pekař musil býti jejich radosti účasten. Jásali a veselili se až do pozdní noci. Avšak neopomenuli též velebiti Boha, neboť byl k nim tak dobrotivým.

Když byl rybář se svou manželkou zase samotn, vypravoval jí příběh s Abdallahem z moře a všechno, co mu Abdallah o podmořských pokladech povídal, a jak mu přislíbil, že s ním bude denně vyměňovati své potřeby. Jeho manželka, uslyševši to, náramně se podivila a pravila: „Bůh jest veliký a dobrotivý, že takové věci v moři stvořil. Avšak poněvadž je zakryl vlnami, jest to nejspíš jeho vůle, aby lidem zůstaly skryty, a protože to tajemství zachováme a nikomu bez potřeby nepovíme, odkud ty stkvosty máš. Jenom náš přítel pekař ať se o tom doví, neboť s ním se rozdělíme o všechno.“

Abdallah uznal, že mluví žena rozšafně, a umínil si, že její rady poslechne. Již za dne nakoupil nejlepšého ovoce, jaké jen ve městě dostal, a urovnal je pak pěkně do hezkého košíku, neboť nechtěl svého jmenovce na ty pamlsky nechat čekati. Chtěl mu dokázati svoji vděčnost také správným a včasným plněním slova.

Nazejtří ráno vstal co možná nejčasněji a odebral se s košíkem v ruce, jsa dobré mysli, ku břehu. Dnes kráčel k moři s city docela jinými než včera.

„Bůh jest veliký!“ říkal ustavičně. „Onť může obrátit osud člověka tak rychle, jako vítr svěje list se stromu!“

Když pak stál na břehu, opět mu připadalo všechno jako sen, i díval ses pochybami několik minut do moře, nežli vyslovil slova, která mu jeho přítele měla přivolati. Ale pak zvolal hlasitě: „Kde jsi, Abdallahu z moře?“

Naslouchal několik okamžiků velmi napnutě. Brzy počala se točiti voda do kola a zdvihati se, a dříve ještě než jej spatřil, ozval se hlas jeho jmenovce: „Přijdu hned a jsem hotov tobě pomoci!“ – A již se vynořil z hlubiny.

„Vezmi zde, čeho jsi žádal, Abdallahu z moře! Ovoce je nej-krásnější, jaké jenom bylo možno dostati.“

„Děkuji ti, milý jmenovce,“ pravil obyvatel moře, „a hned ti vynesu nahoru tvůj košík jinými věcmi naplněný. Mé děti jich na dně mořském již pro tebe nasbíraly.“

To praviv zase se ponořil do moře, ale v několika minutách opět se vrátil a odevzdal rybáři naplněný košík. Děti v moři měly asi z ovoce velikou radost, neboť kameny a perly, jimiž košík byl naplněn, předčily o mnoho leskem a

velikostí klenoty včerejší.

„Ó, Abdallahu z moře,“ zvolal rybář, „jak bohatým mne činíš a jak šťastným!“

„Kéž to Bůh dá,“ pravil muž z moře, „ale svaté knihy praví, že štěstí není na světě stálé a neváže se na takové věci.“

O těchto slovech rybář cestou k domovu mnoho přemýšlel a později měl příležitost, ještě často jich sobě připomenouti.

Podle svého slibu rozdělil se o to, co bylo v košíku, s pekařem. Ten se zase snažil, aby mu svou vděčnost dokázal svým způsobem. Napekl nejlepších koláčů, jaké jen péci dovedl, a poslal je do bytu rybářova.

Abdallah zastal svou rodinu v nejlepším rozmaru, když přišel domů; jeho žena i děti si pochutnávaly na koláčích, až byla radost na ně se podívat. S veselým srdcem účastnil se hodů i on a při tom si myslil, že dole na dně mořském v křišťálovém paláci jeho jmenovce nejspíše se děje rovněž tak a že podmořským dětem krásné ovoce také asi dobře chutná.

K večeru vybral z drahokamů ty nejkrásnější a nabízel je v klenotnickém bazaru na prodej. Kupec, jemuž je ukazoval, užasl nad jejich vysokou hodnotou a díval se na poctivého rybáře podezřívavými očima. Pak se ho tázal, má-li více takových kamenů na prodej. Abdallah, vida s radostí, kterak se kupci ty kameny líbí, odpověděl, nic zlého při tom nesmysle: „Ano, mám jich velmi mnoho.“

„Odkud může tento muž, podle oděvu rybář, mít tak skvostné klenoty?“ pomyslí si kupec. – „Alláh budiž veleben, já jsem našel zloděje, jenž ukradl sultánce klenoty, a dostanu dobrou odměnu; neboť sultán dal tu krádež prohlásiti. Jeho manželka prý se ani upokojit pro ztrátu svých klenotů nechce.“

Po čas této samomluvy počítal Abdallah radostně, jakou sumu dostane a jaké radosti od nynějška své rodině denně bude moci působiti. I byl tedy jako bleskem omráčen, když kupec silným hlasem zavolal na své lidi, aby ho bili a svázali, neboť prý je zloděj a ten klenot sultánce ukradl!

Stal se veliký shon. Se všech stran hrnuli se sem kupci, křičíce: „Zadržte ho! Svažte ho! On okradl sultánku; on by okradl i nás!“

Abdallah nevěděl, co se s ním děje, a mohl se teprve vzpa-matovati, když se octl provázen a hnán jsa velikým davem lidu, blíže královského paláce a uslyšel slova: „Doveďte toho zloděje před sultána!“

„Ó, Abdallahu z moře!“ pravil potichu. „Tys mluvil pravdu: není na světě štěstí stálého a nezáleží v bohatství! – Nyní, kdy jsem myslil, že sedím v lůně štěstí, tu mě vrhá do propasti bídy a strasti. Ale Bůh jest veliký a spravedlivý! On nedopustí, abych trpěl nevinně. Velebeno budiž jeho svaté jméno!“

Sultán zpozorovav shon lidu před svým palácem, tázal se, co je toho příčinou. Přivedli k němu kupce a ubohého rybáře, a přednosta bazarů, právě ten kupec,

jemuž Abdallah své klenoty prodával, mluvil takto: „Ó, králi světa, byl jsem tak šťasten, že jsem polapil zloděje, jenž ukradl královně šperk. Viz, tuto stojí před tebou, a zde jsou klenoty; mohou náležeti jenom královně, neboť jim není rovno!“

Sultán poručil svým služebníkům, aby se otázali sultánky, jsou-li to její klenoty. Sultánka se podivila jejich kráse, avšak pravila, že její šperk opět byl nalezen a krásou těmto že se nevyrovná. Prosila sultána, aby majetníka propustil na svobodu, poněvadž do takových nesnází přišel její vinou. Zapomněla prý ohlásiti, že svůj šperk opět má.

Uslyšev to sultán, velmi se rozhněval a pravil ke kupci a ke všem, kdož jej doprovázeli: „Nestydíte se, že jste nevinnému muži spílali zlodějů? Chci, aby se v mé zemi jednalo s každým spravedlivě, buď on bohat nebo chud. Ale Bůh, jehož jméno velebeno budiž, může chudého z prachu povznést, neboť moc jeho jest veliká. On mohl i tomuto muži požehnati a oči mu otevřítí, aby viděly poklady moře nebo zdmě, neboť on jest nejvyšší dobrotivý. Jak jste mohli tedy, pokud jste se po všem tom nevyptali, toho muže trýzniti a míti za zloděje? Klid'te se mi s očí a budouc-ně jednejte moudřeji.“

„Alláh budiž veleben!“ pravil rybář potichu, co ostatní rychle se klidili.

„Boží požehnání je s tebou, rybáři, neboť Alláh dal ti veliké poklady; jen mi pověz, jak jsi jich nabyl?“ pravil k němu sultán.

„Panovnice věřících,“ odpověděl Abdallah, „nechtěl jsem sice svého tajemství nikomu svěřiti, nežli svému příteli pekaři; ale ty máš moc nad svým otrokem, a proto poslyš můj příběh.“

A rybář vypravoval všechno podle pravdy, kterak byl chudý a osudem stíhán, že po čtyřicet dní ani rybičky neuložil a se ženou a dětmi živ byl jenom dobrotou pekařovou. Ale kterak v Boha doufal a k němu se modlíval, aby k němu obrátil opět svou tvář, a kterak našel konečně štěstí v podobě Abdallaha z moře.

Sultán pozorně poslouchal, a pak pravil: „Požehnan budiž muž, nad jehož hlavou Alláh slunce své milosti nechává svítiti a jej daří takovými poklady, jaké ti přináší tvůj přítel z lůna moře. Nesluší se ti déle mezi lidem býti živu – povýším tě za velmože své říše, neboť takové vyznamenání přísluší tobě proto, žes v nouzi naději svou kladl v Boha, jehož moc jest veliká, a žes nebyl netrpěliv, když ti svou tvář tak dlouho zakrýval.“

„Panovniče věřících!“ pravil rybář po krátkém přemýšlení, „tvá milost jest veliká; ale nehňev se na mne, nepřijmu-li hned, co mi nabízíš, a poslyš, co ti na svou omluvu řeknu. – Můj přítel Abdallah upamatoval se na to, co psáno jest: ‚že štěstí člověka nezáleží v bohatství.‘ – Toho jsem dnes zkusil – bylo to právě bohatství, jež by mne bylo skoro v záhubu přivedlo, kdyby nebyla moudrost tvá zahanbila falešné žalobníky. Alláh budiž veleben, že mi dal pokynutí, abych nespoléhal na poklady! – Dovol; mi tedy, abych zůstal tím, čím jsem, a též své děti

abych přivykal práci a mírnosti. O poklady však, jež mi přítel můj přináší, sdíleti se chci s chudými, jakož to činím s pekařem, neboť jsem byl chudý a vím, co to jest; lačněl jsem a umím si toho vážit, když nás přítel sytí.“

Slyše jej sultán takto mluvit, podivil se a pravil: „Ano, tobě tvé jméno právem patří, neboť Abdallah znamená tolik co ‚sluha boží‘. Já se též nazývám Abdallah; sluhové boží jsou však bratři; tedy mne obejmí, bratře můj, a zůstaň mým přítelem, neboť jsi hoden, abys jím byl; tys nejhodnější muž, kterého znám.“

Dobrý Abdallah byl všecek udiven a pomaten milostí a dobrotou sultánovou, ale za všecku tu milost chtěl se též prokázat vděčným, a proto prosil za dovolení, aby směl nejkrásnější drahokamy, které budou zítra v košíku Abdallaha z moře, vyhledati za šperk sultánce. Sultán rád svolil a s lehkým srdcem pospíchal rybář domů. Tam zastihl již pekaře, jenž ulekán a zarmoucen nehodou, která se Abdallahovi stala, pospíšil, aby jeho manželku a děti potěšil; neboť nebyli se ještě dověděli, jak šťastně se všecko obrátilo. Tím větší byla radost všech, když nenadále přišel, a neméně se radovali z laskavosti a milosti sultánovy.

Jeho manželka však pravila, a pekař s ní souhlasil: „Tys učinil dobře, Abdallahu! Nebudeme se ve štěstí vynášeti. Alláh nám požehnal, neboť jest nejvyšší dobrotivý, avšak i my chceme šířiti vůkol sebe požehnání, neboť k čemu by nám byl Bůh v lůno naše položil ty poklady? Ale on nám je může opět vzít, neboť jeho moc je veliká, a protož se nepoddáme zahálce a rozkošnému životu.“

Po tomto moudrém rozhodnutí usnuli všichni v klidu, jehož poskytuje vědomí dobrého skutku, a spali, až nový den Abdallaha opět k jeho příteli zavolal. Ten ani dnes nemeškal a na jeho zavolání přišel a naplnil jeho košík opět nejkrásnějšími klenoty. Pak se posadili na břehu a přátelsky spolu rozmlouvali. Rybář vypravoval svůj včerejší příběh, a Abdallah z moře zvolal: „Veleben budiž Bůh, že jsem se nestal svými kalněnými příčinou tvého neštěstí, neboť takový dar člověku často přivodí záhubu. Ty víš, že jsem tě na to upozornil.“

„A tys měl pravdu, Abdallahu z moře. Ale tvé pokynutí, jako to, jež mi Alláh včera dal, nepřišlo u mne na zmar, nýbrž učinilo mě moudřejším.“

A potom mu vypravoval o nabídnutí sultánově a o svém předsevzetí, zůstatí ve svém stavu a udíleti ze svého nadbytku těm, kdož trpí nouzí. Jeho jmenovec velmi jej proto chválil a pak mu vypravoval všelicos o divech moře a o životě v jeho hlubinách, kde se hemží nesčetní tvorové, od největší velryby až k nejmenšímu korálu, o bylinách a kamenech, jež v neskončené kráse Bůh tam dole byl stvořil. Rybář žasl a zvolal s úctou: „Bůh jest veliký, budiž jeho jméno velebeno! Tys šťasten, příteli, že všechny tyto krásy vidíš a zároveň i krásy země znáš!“

„Kdybys si toho přál, příteli,“ odpověděl Abdallah z moře, „vezmu tě tam dolů s sebou, abys vlastníma očima spatřil, o čem ti vypravuji. Mám masť, kterou se

potřeš a vlny ti neuškodí. Budeš se moci bez překážky na dně mořském procházeti.“

„Děkuji ti, Abdallahu z moře; avšak jakkoli se nebojím, přece myslím, že učiním moudřejší, nepůjdu-li do živlu, jehož mi Bůh nevykázal. Také se mi zdá, že se tobě lépe líbí v chladných vlnách nežli zde na zemi. Tak by se vedlo i mně, bratře můj!“

„Máš pravdu, i nechci dále na tebe doléhati. Ten nárudek tam dole míním děti moře, je také plémě veselé, příliš rozpustilé. Vysmívali by se ti tam asi, protože ti příroda odepřela naši nej-krásnější ozdobu – ohon!“

Abdallah se této ješitnosti svého přítele usmál a nebyl nikterak nespokojen, že byla: k němu příroda méně štědrá. Tak se rozešli jako nejlepší přátelé.

Po celý rok trvaly tyto denní schůzky, a rybář vyměňoval po celý rok ovoce za klenoty. Jednoho dne však zpozoroval, že jeho přítel je zamyšlenější než obyčejně. Na otázku, co mu chybí, odpověděl: „Milý strýce, truchlím, neboť to bude posledně, co se ujjidíme. Můj král mi velí, abych táhl do dalekého moře, a zve mě k veselé slavnosti. Bohužel, nebudu již moci sem se vrátiti.“

„Ó, Abdallahu z moře, ty mě lekáš! A jaká je to veselá slavnost, k níž odcestuješ?“

„Budeme slaviti úmrtí jednoho prince.“

„Jakže, a to nazýváš veselou slavností?“

„A což to nečiníte i vy na zemi? Či máte pozemský život tak rádi, že se netěšíte, vrací-li se duše do svého vlastního domova, aby meškala u Boha?“

Abdallah ze země při této otázce oněměl a zahanben si přiznal, že lidé myslí mnohem méně na svůj skutečný domov a na návrat do tohoto pravého domova, než by toho bylo třeba. – Abdallah z moře však pokračoval: „Poněvadž je to naposled, co k tobě přicházím, tedy mi pověz, bratře, čeho si ještě přeješ anebo potřebuješ; rád ti to z mořského lůna přinesu.“

„Příteli,“ odpověděl rybář, „dal jsi mi tolik, že bych už dávno nic nebyl potřeboval, neboť jsem se stal moudřejším a pamatoval na časy, kdy tvá dobrota mi nebude moci zahynout dáti. Mám dosti pro sebe a pro svou rodinu, neboť jsem se nestal pijanem ani marnotratníkem; mám též dosti pro chudé a nuzné. Jenom toho lituji, že tě již nebudu vídati, neboť jsem se mnohému od tebe naučil. Nechat' Alláh ti požehná za všechno dobré, cokoli jsi mi učinil.“

Rybář podal svému příteli vděčně ruku, načež Abdallah z moře se slovy: „Bud' moudrý a budeš šťasten!“ zmizel v mořské hlubině.

Po této rozmluvě rybář svého přítele již nikdy nespatriil. Často sice chodíval k mořskému břehu a volával: „Kde jsi, Abdallahu z moře!“ avšak nikdy se již nevynořila poctivá tvář jeho přítele z mořské prohlubně. Avšak byt' i zmizel jeho zrakům, zůstala přece v srdci rybářově na vždy napsána všechna moudrá naučení, která mu dal. V jeho domě panoval sice blahobyt, nikoli však přepych, a štěstí a

spokojenost, jichžto se dosáhne užitečnou činností, bydlily tam až na konec.

Sultán jej navštěvoval často a ještě častěji proň posílal, a rybář mu pak všechno vypravovati musil, co od Abdallaha slyšel a čemu se od něho byl naučil. Pokud byl živ tak i on na to pamatoval, že se jeho duše musí někdy navrátiti k Bohu a proto se snažil moudře a spravedlivě vládnouti.

Pekař pak a Abdallah zůstali nejvěrnějšími přáteli a často vzpomínali dnů nouze, kdy rybář stával opodál, nemaje, zač by koupil chleba pro sebe a pro svou rodinu. Ted' mohl nasytit a obveselit tolik hladových. – Oba přátelé, rybář i pekař často vo-lávali:

„Bůh jest veliký! Bůh jest nejvyšš dobrotivý! Jeho svaté jméno budiž velebeno!“

Vůl a osel

Byli vůl a osel, a ti stáli pospolu v jednom chlévě. Vůl, jako všichni volové, musil sobě svou píci vydělávati těžkou prací; osel pak měl se dobře a pohodlně; neboť v Arabii nejsou oslové líní a tupí a jenom k tomu dobří, aby vozili lehká břemena. Nikoli, tam ve své vlasti jsou ohniví a silní a proto se jich používá nejvíce k jízdě.

Tak byl i náš osel jezdeckým koněm svého pána, který jej také choval jako koně. Každého dne byl osel hřebelcován, dostával dobrou píci, a jiné práce neměl, než nositi svého pána, když konal nějakou cestu.

A poněvadž se vedlo našemu oslu tak dobře, litoval ubohého vola, jehož osud se mu zdál býti nesnesitelným.

„Jaké to máš živobytí!“ říkával mu často. „Po celý den se těžce lopotíš a večer dostáváš pouhou slámu a nechutné boby. Toho bych věru nesnesl.“

„Ach, ovšem,“ přisvědčoval vůl, „mám to krušné živobytí.“ Tak vzdychával ačkoli dříve mu ani na mysl nepřipadlo, že by se snad měl zle.

*„Kdo pracuje, ten vždycky má
od čeho živu býti,
a hlad jen toho trápívá,
kdož pracovat se štítí.“*

To je dobré a pravdivé přísloví. Vůl posavad tahal za provaz a měl se při tom dobře, a u večer, když ho zavedli do chléva, chutnaly mu boby a sláma tak dobře, jako lidem pečené a koláče. Ale teď, když ustavičně slyšel jak ho osel lituje, zdál se mu najednou jeho život bídným. Jeho jej tlačilo, a boby mu nechutnaly. Závistivě pohlížel na osud oslův.

„Ano, lidé jsou na mě zlí,“ pravil. „Tot' neslycháno, jak se mnou nakládají. Jsem jim přece tak užitečný a potřebný a zasluhoval bych vskutku jejich vděčnosti!“

„To jsem vždycky říkával,“ přisvědčoval osel. „Ale kdo je tím vinen, že se to všecko tak stalo? – Příteli vole, mám-li ti říci pravdu: ty sám! Kdo se dá pokojně mrskati bičem, zasluhuje, aby byl bit bejkovcem. Vidíš, tak smýšlejí lidé, naši páni, a vlastně nemají nepravdu! Čím trpělivěji snášíš, tím více na tebe naloží. Proč jednou nevstaneš a neukážeš jim, že za něco stojíš? Pohlédni na mne! Nikdo se neopováží, něco takového ode mne žádati. – Proč? – Protože vědí, že bych toho všetečku, který by se toho opovážil, hezky zkrotil!“

„Brum, brum!“ odpověděl vůl, „ale, příteli osle, pověz co mám dělati?“

„Co? – Ale to je prosté. Až zítra přijde pacholek, aby tě zapřahal do pluhu, kopej kolem sebe a dupej, zkrátka, ukazuj všelijak svůj hněv a svou nevoli. Tluc a trkej, třeba-li, rohama. Příroda tě opatřila dostatečnými zbraněmi, jimiž si můžeš zjednatí úctu. Proč jich neužiješ? – Když pak tě večer přivedou nazpět do chléva a budou tě chtít uvázat, začni zase tak. Nasypou-li ti však bobů a zastrčí-li ti slámu, očenichej to i ono a nech to stát. Pcslechneš-li té rady, věř mi, že se ti brzy povede lépe, a budeš mi děkovat!“

„Brum, brum! Ano, milý osle, myslím skutečně, že máš pravdu,*4 pravil vůl, „já tvé rady poslechnu.“

A jak řekl, tak učinil. Když ráno přišel pacholek, aby jej vyvedl do práce, zařval vůl strašlivým hlasem, mrskal ohonem a dupal.

„Aj, co pak to vyvádí?“ pomyslil si pacholek; „snad už nechce poslouchat? Já ho naučím!“

Napřáhnuv beze všech okolků bič, dal zpurnému volu několik notných švihů. Vůl pozbyl poněkud odvahy a již byl na váhách, nemá-li vzítí na sebe raději opět staré jho; avšak pohled oslův ho popudil k novému vzdoru. Jen s největším namáháním podařilo se konečně pacholkovi, zapřáhnouti jej do pluhu.

Venku na poli to nešlo ani o chlup lépe. Vůl nevyoral ani jedinou brázdu podle obvyklého pořádku, nýbrž neustále řval, škubal sebou, rozrýval svými rohy půdu a strašně řádil. Nejhuře bylo však večer, když ho vedli do chléva. Místo, co by ochotně podával rohy, aby jej pacholek mohl uvázat, obrátil se proti němu hrozivě, tak že pacholek volal o pomoc, boje se, aby ho vůl na rohy nenabodl.

Několika mužům podařilo se konečně, zuřivce zkrotit. Pak mu nasypali bobů a zastrčili slámu.

„Ale zvířátko,“ pravil při tom pacholek vlídně, „co pak se ti stalo? Snad se ti nepříhodilo něco zlého, že jsi najednou tak zlý? Na, mazec se, snad ti bude lépe! Vždyť jsi býval vždy mým dobrým a poslušným hovádkem. Snad jsi měl hlad.“

I, ano! – Ale pacholek velice se mýlil, když myslel, že tou vlídnou řečí vola udobří. Vůl odpověděl zuřivým: bů! bů! a očichával pak nozdrami hrdě nadutými s pohrdáním hubenou stravu. Ani sousta nepožil, ačkoli mu to bylo těžko, nýbrž hodil sebou hladov na slámu k nočnímu odpočinku.

„Vidíš,“ pravil osel, když pacholek odešel, „tvé poměry už se jinačí. Lidé se tě již bojí a dostávají úctu. Nepřišlo čtvero mužů, aby tě přivedli do pořádku? Budeš-li pokračovat, jak jsi podle mojí rady začal, půjde to pořád lépe.“

Vůl odpověděl, že je pevně odhodlán tak učiniti, a opravdu po celou noc se ani nedotkl stébla slámy, ani bobů. Když nazítří ráno pacholek opět přišel, našel skutečně ještě všechno jako včera.

„To ubohé hovado je skutečně nemocno!“ pravil, vrtě hlavou. „Dnes ho nechám,

aby si odpočinul, snad mu bude zítra lépe!“

Takto dosáhl vůl skutečně svého účelu. Nechali ho v chlévě pohodlně odpočívat a kromě toho dali mu dobrého sena a ječného nápoje, aby se opět posilnil.

Ale teď poslyšte dále, jak se vedlo oslu! Práce, kterou prve vůl dělával, musila nevyhnutelně býti udělána; pole musilo býti v určitý čas zoráno, všechen ostatní tažný dobytek měl už své hojné zaměstnání. Co tu dělat? Pán a pacholek chvíli se rozmysleli, ale pak byl beze všech okolků pan osel vyveden z chléva a *zapražen* ke pluhu.

Ó, jak se to jeho hrdopyšné krvi přičilo! Ale nic nepomohlo jeho *zdráhání*. Pacholek byl již volem dopálen a mrskal nemilosrdně hluboce uraženého ušáka.

„Dosti dlouho jsi lenošil,“ pravil, „teď se zase jednou trochu namáhej!“

Nic naplat, osel se konečně musil poddat a tahati pluh.

Vidíš? Toť spravedlivý trest těch, kdo pokojné a skromné mysli pobuřuje, aby vzdorovaly přírodě a zákonu. Učiní samy sebe nešťastnými.

Tak se vedlo našemu oslu.

A volu? Ó, toho chudáka ten žert mrzel ještě více! – První den arci slavil vítězství, neboť nyní vedl knížecí život, jehož dříve oslu záviděl – ale ten dlouho netrval. Neboť když se choval i příštího dne tak nezpůsobně a bobů se nedotýkal, ano, když pacholek opět své kamarády na pomoc zavolal, poněvadž se vůl i na zemi roztáhl a bičem se nedal pohnouti, aby vstal, pomyslili konečně všichni, že opravdu jest nemocen, a že by bylo nejlépe, aby byl co nejdřív – poražen.

Ubohý vole, kéž bys ses toho byl nadál! Ale to mu ani ve snách nenapadlo. Slepě se uvrhl do záhuby.

Vám pak to budiž výstrahou. Pamatujte si dobře: nikdy nestane se neposlušností a vzdorem z vola jezdecký kůň. A protož vám radím, nenásledujte příkladu ani mého osla, ani mého vola!